

CYBER SMART
DEFENCE

Teste de securitate cibernetică
Soluții de protecție împotriva hacker-ilor

<https://CyberSmartDefence.com/>

EDITURA UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE DE APĂRARE „CAROL I”

(Editură cu prestigiu recunoscut de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor,
Diplomelor și Certificatelor Universitare)

ISSN ONLINE 2457-9904

Revista de Științe Militare

Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România

*Anul acesta
se împlinesc 100 de ani
de la trecerea în neființă
a Regelui Carol I*

REVISTA DE ȘTIINȚE MILITARE ANUL XIV, 2014 NR. 2 (35)

Nr. 2 (35)
Anul XIV, 2014

*Revista
de
Științe Militare*

*Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România*

ISSN ONLINE 2457-9904

Nr. 2 (35)
Anul XIV, 2014

EDITURA ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA
Splaiul Independenței, nr. 54, sector 5, București
Tel.: (021) 314.74.91 / 031.1070.659 Fax: 021.314.75.39
Web: <http://+-www.aos.ro/editura/> e-mail: editura.aosr@gmail.com
Tipografia Editurii Academiei Oamenilor de Știință din România

CUPRINS

CONVENȚIONAL ȘI NECONVENȚIONAL ÎN ACȚIUNILE MILITARE	5
<i>General (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI</i>	
CONDIȚII ȘI EVOLUȚII OPERAȚIONALE ȘI TEHNICE ÎN DOMENIUL SISTEMELOR DE COMUNICAȚII ȘI INFORMATICE, ÎN PROCESUL DE ADERARE LA NATO	19
<i>General-maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU</i>	
ADAPTAREA PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT LA DEZVOLTAREA TEHNOLOGICĂ	28
<i>General-locotenent (r) prof. univ. dr. Cristea DUMITRU</i>	
REGELE CAROL I. O VIAȚĂ DEDICATĂ ROMÂNIEI	38
<i>General de brigadă (r) prof. univ. dr. Florian TUCĂ</i> <i>Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU</i>	
CONSIDERAȚII PRIVIND SPRIJINUL LOGISTIC ÎN OPERAȚIA ÎNTRUNITĂ PE TERITORIUL DOBROGEI	45
<i>Colonel (r) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC</i> <i>Colonel (r) medic dr. Viorel ORDEANU, CS gr.I</i>	

CONSIDERAȚII PRIVIND SPRIJINUL LOGISTIC AL STRUCTURILOR DE FORȚE TERESTRE ANGAJATE ÎN OPERAȚII DE RĂSPUNS LA CRIZA MILITARĂ.....	57
<i>Locotenent-colonel drd. Gabriel BOȚOG</i> <i>Colonel (r) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC</i>	
PLANIFICAREA STRATEGICĂ ÎN MANAGEMENTUL ECONOMICO-FINANCIAR	68
<i>Colonel dr. Florin JIANU</i>	
ROLUL RESURSELOR ENERGETICE ÎN ASIGURAREA SECURITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNIEI	76
<i>Locotenent-colonel conf. univ. dr. Mirela PUȘCAȘU</i>	
ABORDĂRI ALE MANAGEMENTULUI SPRIJINULUI LOGISTIC AL OPERAȚIILOR FORȚELOR TERESTRE DE RĂSPUNS LA CRIZA MILITARĂ.....	83
<i>Locotenent-colonel drd. Gabriel BOȚOG</i> <i>Colonel (r) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC</i>	
ALIANȚE POLITICO – MILITARE.....	94
<i>Drd. Ileana-Gentilia METEA</i>	
ETICA AFACERILOR MILITARE (PARTEA I).....	103
<i>Dr. Valentin-Stelian BĂDESCU</i> <i>Dr. George-Teodor RĂDUICĂ</i>	

CONVENȚIONAL ȘI NECONVENȚIONAL ÎN ACȚIUNILE MILITARE

CONVENTIONAL AND UNCONVENTIONAL IN MILITARY ACTIONS

General (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI*

Rezumat: *Sfârșitul Războiului Rece și creșterea vitezei globalizării, precum și rapida dezvoltare a sistemelor de arme au adus o nouă fizionomie a acțiunilor militare, incluzând nu numai războiul convențional, ci și războiul neconvențional și acțiunile militare altele decât războiul. În acest sens, articolul răspunde întrebării: „Cât de reală este astăzi dihotomia între convențional și nonconvențional în acțiunile militare?”*

Cuvinte-cheie: *Războiul Rece; globalizarea; sisteme de arme; acțiuni militare; convențional; neconvențional.*

Abstract: *The end of the Cold War and the increasing tempo of the globalization as well as the rapid development of the weapon systems brought up a new physiognomy of the military actions, including not only the conventional warfare, but also the unconventional warfare and the military actions other than war. In this respect this article is going to answer to the question „How real is today the dichotomy between conventional and unconventional in military actions?”*

Keywords: *Cold War; globalization; weapon systems; military actions; conventional; unconventional.*

Sfârșitul Războiului Rece, precum și accelerarea ritmului globalizării și dezvoltarea rapidă a mijloacelor de luptă au adus în discuție o nouă fizionomie a acțiunilor militare, care, pe lângă războiul convențional, includ acum și războiul neconvențional și acțiunile militare altele decât războiul. În acest context, articolul de față încearcă să răspundă la întrebarea: „Este dihotomia convențional/neconvențional reală în ceea ce privește acțiunile militare contemporane sau elementele corespunzătoare fiecărei dimensiuni se întrepătrund în realizarea cu succes a scopului final?”.

---

* Președintele secției de științe militare a Academiei Oamenilor de Știință din România; profesor universitar la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.

1. Considerații preliminare

Sfârșitul Războiului Rece a declanșat o schimbare de paradigmă referitoare la ordinea mondială, nu doar sub aspectul mutației de la bipolaritate la multipolaritate, ci și în ceea ce privește multiplicarea și apariția unor noi fațete ale războiului. Acestea au fost și sunt prezente pe aproape toate continentele, fiind favorizate de factori, precum intoleranța etnică și religioasă, instabilitatea politică și economică sau schimbările ideologice ce au fost declanșate în noile democrații. Pe lângă schimbarea de paradigmă menționată, globalizarea s-a accentuat, iar efectele sale au căpătat atât conotații pozitive, cât și negative: stimularea creșterii economice și a deschiderii culturale a societăților, dar și destabilizarea țărilor, vulnerabilizarea lor la evoluțiile economice internaționale și alienarea unor culturi tradiționale. Se poate spune că unul dintre rezultatele globalizării a fost împărțirea lumii într-o parte democratică și stabilă și o parte instabilă, preponderentă, caracterizată de sărăcie, șomaj, dezechilibru al puterilor și extremism. Au luat naștere pericole importante la adresa securității internaționale, dar mai ales naționale: terorismul internațional, statele instabile, proliferarea armelor de distrugere în masă, tensiunile etnice, lupta pentru resurse, traficul de droguri și crima organizată etc.

Astfel, momentele ce au marcat lumea post-Război Rece au fost intervenția NATO în Balcani și atacurile teroriste asupra Statelor Unite ale Americii, din 11 septembrie 2001. În timp ce primul a declanșat procesul de transformare al NATO, cel de-al doilea moment a marcat o puternică schimbare a percepției asupra securității, introducând ca prim punct pe agendele de securitate naționale și internaționale problema terorismului transnațional. Evenimentele ce au urmat au arătat că strategia militară este și ea influențată de globalizare. Atacurile teroriste din SUA au demonstrat, pe de o parte, că teroriștii pot elabora o strategie globală, exploatând tehnologiile de comunicații, rețelele financiare și libertatea de mișcare a oamenilor, iar pe de altă parte, campania militară, ca răspuns la amenințarea teroristă, a fost considerată drept „primul război al secolului al XXI-lea”, după cum a afirmat fostul Președinte American, George W. Bush¹. Așadar, se poate afirma că globalizarea a determinat producerea unor modificări semnificative în modalitățile de ducere a războiului. De altfel, încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea, Carl von Clausewitz a constatat că fiecare epocă are propriul tip de război, propriile constrângeri și propriile percepții și, de aceea, pentru fiecare epocă ar trebui să fie dezvoltată o teorie a războiului specifică². În consecință, evenimentele fiecărei epoci trebuie să fie analizate în lumina particularităților acesteia.

¹ Campbell M. Kurt, *Globalization's First War?*, în „The Washington Quarterly”, Winter 2002, pp. 7-14.

² Clausewitz von Carl, *On War*, Princeton University Press, Reprint Edition, New Jersey, 1989, p. 752, p. 593.

În toate aceste schimbări, a rămas ca o constantă celebra maximă a lui Cicero din discursul *Pro Milone* (*Pro Tito Annio Milone ad iudicem oratio*, 52 îHr) „*Inter arma enim silent leges*” (Pe timp de război, legile amuțesc), ce își păstrează validitatea atât în cazul acțiunilor militare convenționale, cât și în cazul celor neconvenționale.

2. Câteva delimitări conceptuale

A analiza aspectele convenționale și neconvenționale ale acțiunilor militare necesită, în primul rând, realizarea câtorva delimitări conceptuale, deoarece literatura de specialitate internațională înregistrează o largă varietate de formulări teoretice, în special în ceea ce privește noile tipuri de conflicte. Astfel, aducem în atenție concepte atât din literatura românească, cât și din cea americană sau chiar indiană (India este una dintre țările cu tradiție în strategia militară).

Acțiunea militară este considerată a fi orice acțiune executată cu mijloace militare, decisă de guvern, și a cărei conducere generală este asigurată de către șeful statului major general³. Ea constituie ansamblul coerent de activități organizate și desfășurate de către armată și/sau diferite structuri militare, pe timp de pace, criză și conflict, în vederea atingerii unor obiective strategice, operative și tactice. Acțiune militară este atât conflictul armat, cât și operațiile altele decât războiul și poate fi organizată și desfășurată atât la nivel strategic (când își propune scopuri similare ca nivel), cât și operativ și tactic (când obiectivele propuse au nivel operativ și, respectiv, tactic).⁴

În ceea ce privește *războiul convențional*, clasic, definițiile sunt aproape identice în toată lumea: tip de război în care nu se folosesc armele de nimicire în masă, ci numai mijloacele de luptă clasice; lupta se duce numai cu forțe armate regulate, deosebindu-se în acest fel de războaiele duse cu forțe armate neregulate (miliții, gherile, partizani etc.)⁵. De asemenea, lupta se duce între două sau mai multe state într-o confruntare deschisă, forțele fiecărei părți sunt bine definite, iar scopul general este de a slăbi sau a distruge forța militară a inamicului și capacitatea de a se angaja în războiul convențional. În literatura americană se menționează că, pentru a forța capitularea, una dintre părți poate recurge la tactici specifice războiului neconvențional⁶.

---

³ *Glosar de termeni și expresii privind angajarea operațională a forțelor*, Editura AISM, București, 2002, p. 4; apud. Duțu Petre; Gheorghe Văduva, *Dinamica scopurilor în acțiunile militare*, Editura UNAp, București, 2004, p. 6.

⁴ *Idem*, p. 7.

⁵ *Război clasic (convențional)*, în „Dicționar de termeni militari”, Ministerul Apărării Naționale, f.a., <http://www.mapn.ro/smg/cdiu/DICTIONAR%20DE%20TERMENI%20MILITARI.doc>

⁶ *Conventional warfare*, în „The Free Dictionary”, <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/conventional+warfare>.

Războiul neconvențional mai este denumit în literatura militară românească și război special și reprezintă: forma de ducere a luptei politice cu mijloace nepolitice, dar și nonmilitare; transpunerea în practică, în mod planificat și coordonat, a măsurilor politice, economice, psihologice, propagandistice, militare etc. împotriva unui stat pentru destabilizarea sa, înlocuirea puterii politice și aducerea acestuia în stare de dependență și subordonare⁷. În literatura americană, conceptul de război neconvențional (*unconventional warfare*) cuprinde activitățile duse pentru a permite unei mișcări de rezistență sau insurgență să constrângă, să submineze sau să răstoarne un guvern sau o putere ocupantă prin operații purtate prin intermediul sau cu o forță ilegală, auxiliară sau de gherilă într-o zonă interzisă⁸. „Dicționarul de termeni militari și asociați” al Departamentului American pentru Apărare include și conceptul de *război neregulat* (*irregular warfare*), ca luptă violentă între actori statali și nonstatali pentru legitimitate și influență asupra unei populații relevante⁹. Războiul neregulat favorizează abordările indirecte și asimetrice prin aceea că poate angaja întregul spectru de capacități militare și de altă natură, cu scopul de a eroda puterea, influența și voința adversarului. Pentru toate aceste situații, India, prin doctrina referitoare la *războiul subconvențional*¹⁰ (*sub-conventional warfare*), introduce acest termen generic ce include toate conflictele armate care sunt peste nivelul coexistenței pașnice a statelor, dar sub pragul războiului, inclusiv militantismul, insurgența, războiul de proximitate și terorismul angajate ca mijloace în mișcările de insurecție sau purtate independent¹¹.

Neconvențional, special, neregulat, subconvențional sau chiar asimetric, acest tip de război diferă de cel convențional prin aceea că distincțiile între „în fața liniei frontului” și „în spatele liniei frontului”, între acțiunile strategice și cele tactice, precum și între combatanți și necombatanți devin ambigue.

În literatura americană și nu numai, distincția convențional/neconvențional pornește chiar de la nivelul principiilor războiului: de la nouă principii ale războiului convențional (obiectiv, ofensivă, masă, manevră, unitatea de comandă, economia de forțe, securitate, surpriză, simplitate) la 20 de principii politice și strategice, pe de o parte, și operaționale și tactice, pe de altă parte, ale războiului

⁷ *Război special (neconvențional)*, în „Dicționar de termeni militari”, Ministerul Apărării Naționale, f.a., <http://www.mapn.ro/smg/cdiu/Dictionary%20DE%20TERMENI%20MILITARI.doc>

⁸ *Unconventional warfare*, în „Joint Publication 1-02. Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms”, 8 November 2010 (as amended through 15 August 2012), p. 323.

⁹ *Irregular warfare*, în „Joint Publication 1-02. Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms”, 8 November 2010 (as amended through 15 August 2012), p. 161.

¹⁰ Armata Indiană este prima în lume care a adoptat, în anul 2007, *Doctrina războiului subconvențional* ce stabilește principalele linii și strategii pentru purtarea operațiilor de contrainsurgență în zonele urbane și rurale, apud <http://www.india-defence.com/reports/2803>, 2007.

¹¹ Dixit K. C., *Sub-Conventional Warfare Requirements, Impact and Way Ahead*, în „Journal of Defence Studies” Vol. 4, nr. 1, 2010, pp. 120-134, p. 121.

neconvențional¹². Cele 20 de noi principii propuse se suprapun pe cele patru niveluri menționate în figura nr. 1:

Niveluri		Principii ale războiului neconvențional		
Politic și strategic		Legitimitate	Respectarea legii, evitarea violenței organizate; luarea în considerare a voinței poporului.	
		Cunoaștere	Cunoașterea naturii conflictului; cunoașterea inamicului și a culturii, credințelor, atitudinilor acestuia; cunoașterea terenului.	
		Psihologie	Folosirea propagandei fie pentru a mobiliza inamicul și a-i câștiga sprijinul, fie pentru a-l demoraliza și a-i distruge voința de a lupta.	
		Mobilizare	Operații psihologice îndreptate către câștigarea inimii și minții populației indigene.	
		Obiectiv	Direcționarea fiecărei operații militare către un obiectiv clar definit, decisiv și tangibil.	
	Operațional și tactic		Perseverență	Evaluarea riscului și adoptarea unei atitudini realiste vis-à-vis de succes; urmărirea scopurilor cu răbdare și sârguință; evitarea ambiției excesive în detrimentul securității.
			Unitate de efort	Coordonarea relațiilor civil-militare și integrarea tuturor instrumentelor puterii naționale.
			Securitate și inducere în eroare	Niciodată nu trebuie să i se permită inamicului să capete un avantaj neașteptat. Determinarea inamicului să-și aloce resursele împotriva unor unități și poziții false, în timp ce intențiile și locațiile reale sunt secrete.
			Economia de forțe	Alocarea unui minim de putere de luptă esențial pentru eforturile secundare.
			Inițiativă	Exploatarea oportunității pentru câștigarea unui avantaj.
		Imprevizibilitate	Evitarea consecvenței în activitate ce ar permite inamicului să prezică acțiunile viitoare.	
		Ofensivă	Profită, reține și exploatează inițiativa.	
		Flexibilitate	Redirecționarea activității astfel încât să răspundă noilor situații și misiuni.	
		Adaptabilitate	Necesitatea capacității de a fi eficace în orice mediu și orice condiții.	
		Mobilitate	Unități mici și echipate ușor astfel încât să fie capabile de reacție rapidă.	
		Manevră	Plasarea inamicului într-o postură dezavantajoasă prin aplicarea flexibilă a manevrei.	

¹² ELEK, Deborah E., *Unconventional Warfare and the Principles of War*, în „Small Wars Journal”, Small Wars Foundation, <http://smallwarsjournal.com/documents/elek.pdf>.

Niveluri		Principii ale războiului neconvențional	
		Concentrare și dispersie	Concentrarea forțelor într-un moment și loc împotriva unei vulnerabilități critice a inamicului, cu scopul obținerii rezultatelor decisive. Plasarea forțelor astfel încât să fie evitată predictibilitatea, dar păstrarea capacității de a reacționa la atacurile inamicului.
		Surpriză	Lovirea inamicului la un moment, într-un loc și într-un mod care să îl surprindă.
		Simplitate	Pregătirea unor planuri și ordine concise și clare.
		Viteză	Stabilirea unui tempo operațional înalt care să forțeze inamicul într-un mod proactiv.

Figura nr. 1: Cele 20 de principii ale războiului neconvențional¹³

Se observă că aceste principii sunt derivate din cele ale războiului de gherilă și încearcă să surprindă complexitatea războiului neconvențional, ce nu numai că nu are o definiție clară care întrunește consensul experților în strategie militară, dar nici nu face obiectul unor politici și doctrine coerente, exceptând câteva cazuri. Dificultatea de a formula atât definiția, cât și elementele de politici necesare derivă din faptul că fiecare conflict neconvențional are propriile sale particularități ce pot fi identificate în cauze, actori, mediu și scop, ceea ce reduce considerabil utilitatea lecțiilor învățate.

De altfel, nici globalizarea, ca fenomen în afara căruia nu poate fi realizat niciun demers științific, nu ușurează analiza dimensiunii neconvenționale a acțiunilor militare, deoarece impactul acesteia asupra strategiei militare este complex și neprevăzut. În prezent, strategia militară se bazează pe tehnologiile de ultimă generație, iar unul dintre principiile sale de bază este minimizarea numărului de victime și îmbunătățirea eficienței acțiunilor militare. Sunt aduse astfel în discuție concepte precum *apărare inteligentă*, *abordarea cuprinzătoare*, *războiul bazat pe rețea*, *abordarea bazată pe efecte*, *războiul de generația a IV-a și a V-a*, *războiul îndelungat*, *războiul hibrid*, *războiul în mijlocul populației* etc.¹⁴.

3. Convențional/neconvențional în război și acțiuni militare altele decât războiul

Dezbaterea asupra dihotomiei convențional/neconvențional în acțiunea militară trebuie să ia în considerare categoriile principale de astfel de acțiuni: pe de

¹³ *Idem*, p. 73.

¹⁴ Pentru mai multe detalii, a se vedea FRUNZETI, Teodor, *Arta militară contemporană*, în „Revista de științe militare”, nr. 1(18), An X, 2010, Editată de Secția de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, București, pp. 40-57; FRUNZETI, Teodor, *Abordarea cuprinzătoare în gestionarea crizelor*, în „Impact Strategie”, nr. 3(44)/2012, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, pp. 6-17; FRUNZETI, Teodor și Marius HANGANU, *Noile paradigme ale luptei armate și influența lor asupra pregătirii forțelor militare*, în „Impact Strategie”, nr. 4(41)/2011, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, pp. 7-17.

o parte, războiul cu diversele sale forme (război convențional, război nuclear, război de gherilă, război civil, război bazat pe rețea, război terorist, război împotriva terorismului, război informațional, război hibrid, război în mijlocul populației etc.), iar pe de altă parte, acțiunile militare altele decât războiul (operații militare postconflict, operații militare de stabilizare, de impunere/menținere/susținere a păcii, operații psihologice, operații/acțiuni umanitare etc.). Chiar dacă sintagma „acțiuni militare altele decât războiul” este din ce în ce mai puțin folosită în ultimii ani, fiind înlocuită de operațiile de pace și alte concepte relaționate, o vom readuce în discuție cu scopul de a sublinia aspectele convenționale și neconvenționale ale acțiunii militare.

În cele ce urmează ne vom opri asupra acestor principale două categorii de acțiuni militare și voi încerca să identific elementele dihotomiei mai sus menționate prin comparație cu definiția războiului convențional și principiile fundamentale ale dreptului internațional umanitar.

Dreptul internațional umanitar convențional este structurat pe trei principii fundamentale cu privire la mijloacele și metodele de luptă:

1. Părțile într-un conflict armat nu au drept nelimitat în ceea ce privește alegerea mijloacelor și metodelor de război.

2. În utilizarea acestor mijloace și metode trebuie să se facă întotdeauna o distincție netă între obiectivele militare, pe de o parte, și populația civilă și bunurile cu caracter civil, pe de altă parte, astfel încât atacurile să nu fie îndreptate decât împotriva primelor.

3. Să se limiteze, pe cât posibil, suferințele pe care le-ar putea îndura combatanții și proporțiile distrugerilor.¹⁵

Aplicarea acestor principii presupune interzicerea mijloacelor și metodelor de luptă care: produc rău superfluu (efecte care agravează inutil suferințele persoanelor scoase din luptă, precum răniții, bolnavii, naufragiații); au efecte ce nu fac distincție între obiectivele militare, pe de o parte, și populația civilă și bunurile cu caracter civil, pe de altă parte (arme oarbe, chimice, bacteriologice și armele nucleare și termonucleare); și au efecte extinse, grave și durabile asupra mediului natural (armele bacteriologice, armele chimice, armele nucleare, tehnicile de modificare a mediului)¹⁶.

Astfel, războiul convențional ar trebui să respecte aceste principii și reguli, însă realitatea este mult mai complexă, granița dintre convențional și neconvențional fiind deosebit de subțire.

---

¹⁵ Dragoman Ion, *Regimul juridic al mijloacelor și metodelor război interzise*, Documentare/studii Centrul de Drept Internațional Umanitar, <http://www.mapn.ro/smg/cdiu/prof.%20dragoman.doc>.

¹⁶ *Ibidem*.

Din această coexistență a dimensiunii convenționale și a celei neconvenționale, corelată cu evoluția umanității sub toate aspectele sale, fizionomia acțiunilor militare se modifică în permanență. Dacă până nu de mult (secolul al XX-lea) se dezbătea preponderent doar despre războiul convențional și cel nuclear, ultimele decenii au adus în prim-plan o multitudine de concepte precum cele menționate anterior.

Războiul nuclear este considerat a fi ilustrarea „clasică” a acțiunilor militare neconvenționale. Acesta presupune folosirea armamentului nuclear care, în comparație cu cel convențional, este mai distructiv atât ca scară, cât și ca amploare a distrugerilor. Un asemenea război este considerat a avea risc existențial pentru civilizație, în special cel la scară largă care constă în folosirea armamentului nuclear împotriva unei țări (pe lângă țintele militare, sunt vizate și cele economice și civile). De asemenea, este menționat și războiul nuclear limitat care se referă la folosirea armamentului nuclear la scară redusă între doi sau mai mulți beligeranți ce vizează în special țintele militare, ca preludiu la o invazie a forțelor convenționale sau ca măsură de prevenire a unui potențial atac.

Războiul de gherilă este o formă de război neregulat ce urmărește impunerea voinței proprii asupra adversarului, determinându-l să renunțe la planurile sale prin uzarea forțelor, acțiuni militare asimetrice și atipice, deosebit de violente. Sunt implicate mici grupuri de combatanți, inclusiv civili înarmați ce folosesc tactici militare, precum ambuscadele, sabotajele și raidurile, și posedă o mobilitate deosebită de a hărțui o armată tradițională mai numeroasă și mai puțin mobilă sau de a lovi o țintă vulnerabilă, având capacitatea de retragere imediată. Așadar, războiul de gherilă îmbină armamentul și tacticile convenționale cu cele neconvenționale.

Războiul civil urmărește impunerea voinței unei părți asupra altei părți, în termeni de preluarea controlului asupra unei țări sau regiuni, câștigarea independenței unei regiuni, schimbarea politicii guvernamentale și chiar cucerirea puterii politice prin folosirea forței militare. Războiul civil este un conflict de intensitate ridicată, deoarece implică adesea forțe armate regulate numeroase, organizate și susținute, iar numărul victimelor rezultate este mare și consumul de resurse ridicat. În ceea ce privește dihotomia convențional/neconvențional, în războiul civil predomină una sau alta dintre dimensiuni în funcție de modalitatea de ducere a luptei: convențional, când există linii de front clare și armate regulate; neconvențional, atunci când fie una dintre părți, fie amândouă au caracteristici neregulate, iar liniile de front nu sunt clare.

Războiul bazat pe rețea (RBR) este un concept specific erei informaționale ce își are originile în schimbările fundamentale ale societății occidentale contemporane, în special în domeniile economic, tehnologic și informațional,

precum: variația în centrul platformei bazată pe rețea (rețeaua centrală) de tipul C4, diferența dintre viziunea (acțiunea) independentă și cea specifică unui sistem dinamic complex care se adaptează fără întrerupere și, nu în ultimul rând, importanța din ce în ce mai mare a opțiunilor strategice pentru adaptare și chiar pentru supraviețuire în astfel de sisteme schimbătoare¹⁷. RBR este un război modern, în care se folosesc sistemele C4I2SR organizate într-o rețea centrală, o rețea a senzorilor și o rețea a platformelor de luptă, ce folosesc tehnologia informației, sisteme performante de armamente și capacități tehnice deosebite. Despre acest tip de război s-a scris mult, așteptările fiind ca RBR să schimbe caracterul și natura războiului, determinând războiul convențional să devină caduc¹⁸.

Războiul terorist urmărește, prin violență extremă și surprinzătoare, crearea unei situații internaționale sau regionale tensionate, caracterizată prin teroare, spaimă și confuzie¹⁹. Evenimentele ultimilor ani au arătat că principalul scop politic al unui astfel de război este lovirea lumii civilizate pentru a o eroda sau a o distruge în numele unor idealuri extremiste, iar acțiunile militare întreprinse produc pierderi în rândul populației civile și al instituțiilor politice, sociale și culturale. Războiul terorist, în mod evident, nu se conformează normelor dreptului internațional umanitar, preponderente fiind strategiile, tehnicile și mijloacele neconvenționale.

Războiul împotriva terorismului s-a născut din dorința de a eradica fenomenul terorist ca urmare a atacurilor teroriste împotriva SUA din 11 septembrie 2001 și nu se referă la operațiile și campaniile antiteroriste purtate de Rusia sau India. Acest tip de război a mai fost denumit și al Treilea Război Mondial, al Patrulea Război Mondial (considerând că Războiul Rece a fost cel de-al treilea), Războiul Îndelungat, Războiul Global împotriva Terorismului, Războiul împotriva Al-Quaeda etc. Răspunsul american la atacurile din 11 septembrie a fost multidimensional și a cuprins atât dimensiunea convențională a războiului, cât și pe cea neconvențională: apărarea instituțiilor și obiectivelor strategice prin mijloace militare; distrugerea rețelelor, infrastructurilor și bazelor organizațiilor teroriste.

Războiul informațional se referă la impunerea voinței politice prin crearea unui sistem informațional impenetrabil, activ, ofensiv în măsură să asigure dominanța informațională continuă²⁰ și implică strângerea de informații tactice, asigurarea validității informațiilor, folosirea propagandei și a dezinformării pentru

¹⁷ Mihai Popescu, Valentin Arsenie, Gheorgh Văduva, *Arta militară de-a lungul mileniilor. Volumul 2*, Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2004, pp. 301-302.

¹⁸ Senenko Christopher M., *Network Centric Warfare and the Principles of War*, Joint Forces Staff College, Joint Advanced Warfighting School, Norfolk, 2007, <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a468857.pdf>.

¹⁹ Duțu Petre; Gheorghe Văduva, *op. cit.*, 2004, p. 15.

²⁰ *Ibidem*.

a demoraliza sau a manipula inamicul și publicul, subminarea calității informațiilor părții adverse și împiedicarea culegerii informațiilor de către aceasta. Se pare că războiul informațional depășește granița dintre convențional și neconvențional prin aceea că trupele, tancurile, avioanele, submarineele, rachetele și alte armamente convenționale sunt înlocuite cu coduri digitale binare și duc la numerizarea câmpului de luptă. În literatura americană se mai vorbește și despre războiul electronic și războiul cibernetic.

Războiul hibrid reprezintă exemplul cel mai elocvent pentru imposibilitatea delimitării clare a dimensiunii convenționale a acțiunii militare de cea neconvențională: îmbină războiul convențional, cu cel neregulat și cu războiul cibernetic. Mai mult, războiul hibrid este o combinație între războiul simetric și cel asimetric, în care forțele duc operații militare convenționale împotriva forțelor și a țintelor inamice și, în același timp, încearcă să obțină controlul populației indigene din zona de conflict, prin securizarea și stabilizarea acesteia (operații de stabilizare)²¹. Așadar, acest tip de război face trecerea și către acțiunile militare altele decât războiul, acele operații de pace enunțate anterior.

Operațiile de pace sau acțiunile militare altele decât războiul reprezintă răspunsul la crize al unor agenții și națiuni prin operații de contingentă limitate, ce implică toate instrumentele puterii naționale cu misiuni de reducere a conflictului, recurs la pace și modelarea mediului astfel încât să facă posibile reconcilierea și reconstrucția și să faciliteze tranziția către o guvernare legitimă²². Este evident că provocările cu care se confruntă unitățile militare în cadrul operațiilor de pace sunt diferite de cele din cadrul operațiilor militare convenționale.

Factorii ce diferențiază războiul convențional de acțiunile militare altele decât războiul includ principiile operaționale, lipsa unei direcții strategice, extinderea domeniului de aplicare, intelligence limitat, diversitate culturală și politică, actori multipli, expunere media, lipsa sau limitarea statului de drept, reguli de angajare constrictive, posibilitate de manifestare în medii austere, dominare prin operații mici și independente, nevoia de prezență vizibilă, desfășurare în zone urbanizate, nevoia de a integra unități de operații psihologice și afaceri civile, necesitatea unor negocieri extinse²³. Intervențiile din ultimii ani au subliniat ineficiența sub anumite aspecte a acestor operații rezultată din aplicarea greșită a principiilor operaționale sau din înțelegerea neadecvată a caracteristicilor mediilor

²¹ McCuen John J., *Hybrid Wars*, în „Military Review”, March-Aprilie 2008, Pittsburgh, p. 108.

²² *Peace operations*, în „Joint Publication 1-02. Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms”, 8 November 2010 (as amended through 15 August 2012), p. 239.

²³ Hardesty Michael J.; Elli, Jason D., *Trening for Peace Operations. The U.S. Army Adapts to the Post-Cold War World*, United States Institute for Peace, Washington, <http://www.usip.org/files/resources/pwks12.pdf>, p. 5.

în care au fost desfășurate operațiile trecute, dar și a motivelor succesului de care s-au bucurat tacticile inovatoare folosite.

Cele mai semnificative diferențe între acțiunile militare convenționale și operațiile de pace apar în ceea ce privește principiile ce le guvernează. Spre deosebire de primele, unde scopul strategic constă în înfrângerea adversarului și îndeplinirea unor obiective strategice naționale sau de alianță, în operațiile de pace se urmărește fie soluționarea situațiilor de criză fără a se mai ajunge la război, fie restaurarea păcii sau impunerea termenilor definiți prin mandat cu păstrarea caracterului imparțial al operației, fie sprijinirea populației aflate în dificultate în urma unor războaie, conflicte, crize și dezastre. Obiectivul, ofensiva, masa, manevra, unitatea de comandă, economia de forțe, securitatea, surpriza și simplitatea rămân principiile dominante pentru acțiunile militare convenționale, însă, în opinia anumitor specialiști, pe măsură ce caracteristicile mediului internațional de securitate s-au modificat, unele dintre aceste principii au devenit preponderente în noile tipuri de acțiuni militare altele decât războiul: unitatea de efort, restricționarea, perseverența și legitimitatea²⁴. Unitatea de efort se referă la necesitatea coordonării atât la nivel multinațional a forțelor, cât și la nivelul cooperării cu diverse structuri nonguvernamentale. Principiul restricției este, de asemenea, deosebit de important pentru operațiile de pace deoarece, spre deosebire de acțiunile militare convenționale al căror succes este favorizat de folosirea copleșitoare a forței, în acest caz lipsa restricționărilor în ceea ce privește folosirea forțelor poate avea efecte adverse. Perseverența este un principiu-cheie în acțiunile militare altele decât războiul din cauza termenului lung de desfășurare a acestora, unii analiști considerând că este nevoie chiar și de douăzeci de ani pentru a putea furniza schimbarea socială necesară evitării conflictului²⁵. În fine, legitimitatea este înțeleasă ca o condiție necesară pentru ca prezența forței și operațiile executate de către aceasta să fie percepute ca îndreptățite, având autoritatea de a folosi mijloacele adecvate pentru realizarea scopurilor stabilite prin convenții recunoscute de părți.

Din cele prezentate mai sus se observă că dihotomia dintre convențional și neconvențional în cadrul acțiunilor militare este forțată, cel puțin în termeni teoretici absoluți, deoarece, în prezent, aceste două dimensiuni sunt coexistente în cadrul aceleiași acțiuni, iar îmbinarea lor poate asigura succesul acesteia. De asemenea, este evident că, atunci când facem referire la acțiuni militare neconvenționale, înțelesul atribuit lor este cu mult mai cuprinzător decât simpla plasare în antiteză cu caracteristicile războiului convențional, fiind necesar și recursul detaliat la principiile dreptului internațional umanitar, drept cadru de bază

---

²⁴ *Idem*, p. 6.

²⁵ *Idem*, p. 7.

în dezbaterile referitoare la acțiunile militare. Așadar, se poate afirma că, exceptând războiul convențional, niciunul dintre tipurile de acțiuni militare prezentate mai sus nu este exclusiv convențional sau exclusiv neconvențional, ci toate includ caracteristici ale ambelor dimensiuni.

În concluzie, în timp ce multe țări au investit masiv, în ultimii ani, în modernizarea forțelor convenționale, posibilitatea declanșării unui conflict de tipul războiului convențional a scăzut semnificativ. Cu toate acestea, investițiile respective au fost folosite pentru susținerea unui număr din ce în ce mai mare de acțiuni militare cu o preponderență dimensiune neconvențională deoarece, după cum am afirmat anterior, conflictele contemporane nu pot fi încadrate exclusiv într-una sau cealaltă dintre dimensiunile analizate.

Natura războiului a fost modificată treptat de factori ce pot fi subsumați globalizării și, deși lupta armată a rămas principala formă organizată de practicare a violenței, în prezent, cel puțin în cazul forțelor armate naționale și coalițiilor internaționale, se urmărește evitarea victimelor și distrugerilor inutile. Principiile clasice ale războiului nu s-au schimbat radical, ci au căpătat noi valențe, noi completări ce ilustrează fizionomia și natura conflictelor contemporane: legitimitate, cunoaștere, psihologie, mobilizare, obiectiv, perseverență, unitate de efort, securitate și inducere în eroare, economie de forțe, inițiativă, imprevizibilitate, ofensivă, flexibilitate, adaptabilitate, mobilitate, manevră, concentrare și dispersie, surpriză, simplitate și viteză. Pe lângă aceste transformări de substanță, au fost declanșate și transformări de formă mai ales în sfera tehnologiilor militare, nicio forță armată nepermițându-și să fie statică din punct de vedere al naturii sale și al capacităților. Toate aceste adaptări și transformări au ca finalitate acțiunile militare desfășurate într-un spațiu de luptă fluid, multidimensional, ce înglobează atât elemente convenționale, cât și elemente neconvenționale.

BIBLIOGRAFIE

CAMPBELL Kurt M., *Globalization's First War?*, în „The Washington Quarterly”, Winter 2002.

CLAWSEWITZ von Carl, *On War*, Princeton University Press, Reprint Edition, New Jersey, 1989.

Glosar de termeni și expresii privind angajarea operațională a forțelor, Editura AISM, București, 2002.

- DUȚU Petre, VĂDUVA Gheorghe, *Dinamica scopurilor în acțiunile militare*, Editura UNAp, București, 2004.
- Război clasic (convențional)*, în „Dicționar de termeni militari”, Ministerul Apărării Naționale, f.a., <http://www.mapn.ro/smg/cdiu/Dictionary%20DE%20TERMENI%20MILITARI.doc>
- Conventional warfare*, în „The Free Dictionary”, <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/conventional+warfare>.
- Război special (neconvențional)*, în „Dicționar de termeni militari”, Ministerul Apărării Naționale, f.a., <http://www.mapn.ro/smg/cdiu/Dictionary%20DE%20TERMENI%20MILITARI.doc>
- Unconventional warfare*, în „Joint Publication 1-02. Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms”, 8 November 2010 (as amended through 15 August 2012).
- Irregular warfare*, în „Joint Publication 1-02. Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms”, 8 November 2010 (as amended through 15 August 2012).
- DIXIT K. C., *Sub-Conventional Warfare Requirements, Impact and Way Ahead*, în „Journal of Defence Studies” Vol. 4, Nr. 1, 2010.
- ELEK Deborah E., *Unconventional Warfare and the Principles of War*, în „Small Wars Journal”, Small Wars Foundation, <http://smallwarsjournal.com/documents/elek.pdf>.
- FRUNZETI Teodor, *Arta militară contemporană*, în „Revista de științe militare”, nr. 1(18), An X, 2010, Editată de Secția de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, București, 2010.
- FRUNZETI Teodor, *Abordarea cuprinzătoare în gestionarea crizelor*, în „Impact Strategic”, nr. 3(44)/2012, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2012.
- FRUNZETI Teodor și HANGANU Marius, *Noile paradigme ale luptei armate și influența lor asupra pregătirii forțelor militare*, în „Impact Strategic”, nr. 4(41)/2011, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2011.
- DRAGOMAN Ion, *Regimul juridic al mijloacelor și metodelor război interzise*, Documentare/studii Centrul de Drept Internațional Umanitar, <http://www.mapn.ro/smg/cdiu/prof.%20dragoman.doc>.

POPESCU Mihail, ARSENIE Valentin, VĂDUVA Gheorghe, *Arta militară de-a lungul mileniilor. Volumul 2*, Centrul Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2004.

SENEKCO Christopher M., *Network Centric Warfare and the Principles of War*, Joint Forces Staff College, Joint Advanced Warfighting School, Norfolk, 2007, <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a468857.pdf>.

McCUEN, John J., *Hybrid Wars*, în „Military Review”, March-Aprilie 2008, Pittsburgh.

Peace operations, în „Joint Publication 1-02. Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms”, 8 November 2010 (as amended through 15 August 2012).

HARDESTY Michael J.; ELLIS Jason D., *Trening for Peace Operations. The U.S. Army Adapts to the Post-Cold War World*, United States Institute for Peace, Washington, <http://www.usip.org/files/resources/pwks12.pdf>.

<http://www.india-defence.com/reports/2803>, 2007.

**CONDIȚII ȘI EVOLUȚII OPERAȚIONALE ȘI TEHNICE
ÎN DOMENIUL SISTEMELOR DE COMUNICAȚII
ȘI INFORMATICE, ÎN PROCESUL DE ADERARE LA NATO**

**CONDITIONS AND OPERATIONAL AND TECHNICAL
EVOLUTIONS OF THE COMMUNICATIONS AND
INFORMATION SYSTEMS IN THE NATO ADHESION PROCESS**

General-maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU*

Rezumat: În articol sunt prezentate, pe scurt, principalele evenimente politice, diplomatice și militare, care au avut loc în perioada de preaderare. Autorul prezintă, în continuare, evoluțiile operaționale și tehnice pentru realizarea unor sisteme de comunicații și informatice (CIS) compatibile și interoperabile, cu cele ale NATO și statelor membre. Sunt subliniate eforturile făcute, adesea într-un climat de ostilitate și nepăsare, din partea unor lideri politici și militari.

Cuvinte-cheie: România; NATO; Aderare; Sisteme CIS; C4I.

Abstract: In the article are briefly presented the main political, diplomatic and military events taking place in the pre-adhesion period. Furthermore, the author presents the operational and technical evolutions to develop some Communications and Information Systems (CIS) compatible and interoperable with ones of NATO and Member States. There are underlined efforts done often in a climate of hostility and carelessness by some political and military leaders.

Keywords: Romania; NATO; Adhesion; SIC Systems; C4I.

Introducere

La mai bine de zece ani de la integrarea cu drepturi și obligații depline în NATO (ceremonia înălțării drapelului de stat la Cartierul General al Alianței, Bruxelles, a avut loc la 2 aprilie 2004, urmată de reuniunea informală a miniștrilor de externe ai statelor membre) cred că este normal și benefic să rememorăm acțiunile și demersurile întreprinse de conducerea statului român în

---

* Membru titular al Academiei Oamenilor de știință din România, Membru al Consiliului Onorific al AOȘR, secretar științific al Secției de Științe Militare, Telefon: 0722.303.015; E-mail: mincu_constantin@yahoo.com.

plan politic, diplomatic și militar pentru apropierea de statele occidentale, în general, și de Alianța Nord-Atlantică, în special.

Debutul a fost făcut în iulie 1990, când Premierul României Petre Roman a adresat, în scris, Secretarului general al NATO, Manfred Wörner, invitația de a vizita România. Au urmat paisprezece ani de acțiuni complexe întreprinse de ambele părți, într-un mediu geopolitic internațional dinamic, complex și adesea imprevizibil, care, într-un final s-a soldat cu un succes pentru România și alte state central și est-europene.

Este justificată afirmația că integrarea în NATO a avut și are consecințe benefice directe asupra securității României și putem spune, a întregii Europe. Putem aprecia acest lucru și prin prisma recentelor evenimente din Ucraina, prin tendințele autoritariste și agresivitatea unor importanți actori internaționali în spațiul Euro-Asiatic și nu numai.

Privind retrospectiv, eforturile de reformă în societate, în general, și în armată, în mod special, se poate afirma cu argumente solide, că îndeplinirea obiectivelor din Planul de Acțiune „pentru Aderarea la NATO” („Membership Action Plan” – MAP) a reprezentat o uriașă mobilizare la nivel politic, diplomatic, militar și în întreaga societate românească care a contribuit decisiv la integrarea României în Alianță. Negocierile de aderare din 2001-2002 au fost complexe și dificile și au marcat angajamente ferme (!) din partea țării noastre, inclusiv alocarea, în următorii ani, a 2,38% din PIB pentru apărare (din păcate autoritățile române alocă acum pe hârtie 1,38%, iar în realitate doar 0,9%). În context trebuie să arătăm că Alianța a solicitat o abordare serioasă la nivel de obiective și resurse pentru a putea recupera decalajul tehnologic și de înzestrare al Armatei. Este regretabil că după aderare politicienii români au abandonat obiective importante în restructurarea și modernizarea Armatei, plasând în derizoriu probleme cruciale pentru securitatea statului și pentru îndeplinirea corectă și onestă a obligațiilor asumate prin Tratatul de Aderare.

Prezentând, pe scurt, evoluțiile în plan politico-militar mă voi referi la acțiunile și procesele în domeniul comunicațiilor și informaticii care au avut un rol cheie în calificarea noastră din punct de vedere militar. Cei interesați pot verifica, la sursă, că aproape 60% din obiectivele din MAP, fazele I-V, s-au referit la interoperabilitatea și compatibilitatea sistemelor de Comandă, Control, Comunicații și Informatică (C4I). Oficialii NATO și cei ai Armatei Aliate au subliniat, la unison, că înainte de a putea lupta împreună trebuie să comunicăm, să ne înțelegem.

1. Cronologia celor mai importante evenimente la nivel politic, diplomatic și militar (iulie 1990 – aprilie 2004)

Întrucât spațiul oferit de revistă este limitat voi încerca să sintetizez și să grupez aceste evenimente și acțiuni, totul cu scopul de a se reține derularea unui

proces complex din toate punctele de vedere, desfășurat în contextul sinergiei forțelor politice și al aprobării aproape unanime din partea opiniei publice:

-**iulie 1990:** Prim-ministrul României transmite invitația de a vizita România Secretarului General al NATO – Manfred Wörner;

-**octombrie 1990 – februarie 1993:** au loc vizite și discuții, la cel mai înalt nivel politic – președinte, prim-ministru, ministrul de externe, ministrul apărării, cu oficiali NATO;

-**1 aprilie 1990:** inițierea programului strategic SUA – România „MIL – TO - MIL” (Important pentru deschiderea spre cunoaștere a militarilor români);

-**26 ianuarie 1994:** România **devine primul stat** din Europa Centrală și de Est care aderă la Parteneriatul pentru Pace (urmează un set de acțiuni complexe care au dus la cunoaștere reciprocă);

-**14 septembrie 1994:** România transmite organismelor NATO primul Program Individual de Parteneriat NATO-România;

-**Au loc exerciții și acțiuni** complexe ale parteneriatelor cu NATO și țările membre, cu rol esențial în apropierea viziunilor în domeniul militar:

- COOPERATIVE BRIDGE – 94 – Polonia

- COOPERATIVE DETERMINATION – 95, septembrie, Sibiu, România;

- Debutează seria de aplicații C4I – „COMBINED ENDEAVOR - 95”, mai, Germania. La această primă aplicație participă opt state partenere, între care și România și două state membre NATO – SUA și Germania. Aceasta se constituie în prima aplicație de testare a interoperabilității sistemelor de comunicații, un adevărat laborator al dezvoltării sistemelor CIS pentru acțiuni militare viitoare. Este atestat, cu argumente, profesionalismul militarilor români. De atunci și până acum (2014), aplicațiile COMBINED ENDEAVOR se desfășoară anual, ajungând de la 10 țări în 1995, la peste 40 în 2014 (membre NATO și parteneri).

-**octombrie 1993 – iunie 1997** au loc contacte bi și multilaterale la NATO și în România, cu implicarea Parlamentului, Președenției, Guvernului, Ministerului Afacerilor Externe și Ministerului Apărării Naționale pentru armonizarea unor puncte de vedere în plan politic și militar;

-**8 iulie 1997 – are loc Summitul de la Madrid – România nu prinde primul val al extinderii**, în principal, din motive politice interne și al funcționării statului de drept. Din punct de vedere militar România, în acel moment, nu era mai prejos decât cele trei țări admise.

-**11 iulie 1997 – președintele SUA – BILL CLINTON** – efectuează o vizită de consolare la București, ca urmare a neînvințirii în NATO, fiind deja parteneri apreciați în teatrele de operații;

-**1997-2002** – Activitatea politică precum și demersurile diplomatice, alături de acțiunile militare consistente și credibile ale României, confirmă faptul că țara se comportă ca un aliat credibil al NATO și SUA;

-**octombrie 1999** – România transmite la NATO primul „Program Național Anual de Pregătire”, ciclul „MAP-I”, pentru o abordare sistematică și constructivă în vederea aderării;

-**septembrie 2000** – este trimis la NATO „Planul Național de Aderare”, ciclul „MAP-II”.

-**11 septembrie 2011** au loc acțiunile teroriste din SUA, fapt deosebit de grav cu urmări politice și militare importante, între care se înscrie și deschiderea mai concretă spre noii aliați și integrarea lor în Alianță cât mai rapidă;

-**28 septembrie 2001** – se continuă, cu determinare eforturile pentru aderare, concretizate prin „MAP-III”;

-**septembrie 2002**, România dovedește, cu argumente solide, că a înregistrat progrese substanțiale (remarcate de NATO) pentru calificarea din punct de vedere militar (inclusiv domeniul C4I) și trimite planul „MAP-IV”;

-**21 noiembrie 2002** – în cadrul Summitului de la Praga, România este invitată să adere la Alianța Nord-Atlantică, alături de alte șase state europene;

-**23 noiembrie 2002** – vizita președintelui SUA George W. Bush la București, pentru a felicita România și pentru a reitera angajamentul SUA de sprijin politic, diplomatic și militar;

-**decembrie 2002 – aprilie 2004** – România își intensifică eforturile politice, diplomatice și militare pentru îndeplinirea, conform angajamentelor din planurile MAP a obiectivelor de aderare la NATO;

-**octombrie 2003** – sunt introduse primele trupe militare române în operațiunile militare desfășurate de către NATO și coaliția statelor alăturate SUA în Iraq și Afganistan.

-**2 aprilie 2004** – ARE LOC CEREMONIA ÎNĂLȚĂRII DRAPELULUI DE STAT AL ROMÂNIEI LA CARTIERUL GENERAL AL NATO DE LA BRUXELLES.

2. Acțiuni în domeniul comunicațiilor militare în viziunea NATO (1990-2004)

Prezint, din perspectiva unui ofițer implicat direct în acțiunile de modernizare radicală a sistemelor de comunicații și informatică ale Armatei Române (Șef de Stat Major al Comandamentului Transmisiunilor în perioada 1991-1997 și Șef al Direcției Comunicații și Informatică în perioada 1997-2002) unele aspecte esențiale ale realizării obiectivelor de compatibilitate și interoperabilitate cu sistemele NATO.

Apreciez, cu acoperirea în fapte concrete și documente, aflate în arhivele MAPN, că acțiunile în armă s-au declanșat încă din 1990, cu realizări conceptuale importante până în 1993. Dacă am fi început acțiunile abia în 2001, cum afirmă unii autori că s-ar fi întâmplat, probabil că am fi intrat în NATO (din punct de vedere militar) undeva prin 2015.

Să rememorăm câteva evenimente:

-**martie-iulie 1990** – în Comandamentul Transmisiunilor se elaborează prima concepție, într-o viziune specifică armatelor statelor membre NATO a noului „Sistem de Transmisiuni al Armatei României (STAR)”, cu cele două componente principale „Rețeaua de Transmisiuni Permanentă (RTP)” și „Rețelele Mobile ale Trupelor” la toate nivelurile ierarhice ...

-**iulie 1990 – martie 1992 – Concepția și Proiectul STAR** sunt prezentate și analizate cu factorii de răspundere din MAPN – rezultând puncte de vedere pro și contra acestor documente de viziune (unii spuneau „să mai vedem”, „să mai așteptăm”, „nu ne putem permite”, „noi nu suntem americani” etc.);

-**iulie 1993** – Concepția STAR este prezentată de către Comandantul Comandamentului Transmisiunilor – Gl. Mr. Anton Chițacu, în Ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării, organism care aprobă documentul;

-**iulie 1993 – decembrie 1994** – sunt întreprinse demersuri și acțiuni pentru începerea implementării, în primul rând, a Rețelei de Transmisiuni Permanente (RTP), componenta principală a STAR;

-**31 decembrie 1994**, după lungi pertractări, analize și controverse, ministrul apărării naționale aprobă documentul cu rezultatul licitației internaționale pentru RTP/STAR;

-**ianuarie 1995 – aprilie 1997** – orchestrarea, adesea cu mijloace diabolice, a unor atacuri din diferite zone comerciale și necomerciale împotriva programului RTP/STAR (se poate scrie o carte pe acest subiect și poate chiar se va scrie);

-**ianuarie 1995** – o delegație a Comandamentului Transmisiunilor efectuează o vizită în SUA în cadrul programului MIL-TO-MIL prilej cu care sunt vizitate obiective de transmisiuni, comandă și control, inclusiv NORAD. Sunt, încă o dată, confirmate soluțiile adoptate de către noi în România.

-**aprilie 1997** – CSAT aprobă continuarea proiectului de dezvoltare și implementare a RTP/STAR, după mai bine de doi ani de stagnare și „războaie” interne sterile;

-**1997-2002** – este accelerat procesul de instalare a centrelor de comunicații din RTP/STAR, ajungându-se la 60% din acestea (2002);

-**mai 1995** – participarea Armatei României la prima aplicație de testare a interoperabilității sistemelor de transmisiuni, la inițiativa și cu sponsorizarea

SUA, „COMBINED ENDEAVOUR – 95”, Germania, alături de două state membre NATO și șapte parteneri.

-**1995-2004** – continuă seria aplicațiilor „COMBINED ENDEAVOUR” cu participare umană și tehnică din ce în ce mai extinsă (de fapt aplicațiile au continuat anual inclusiv în 2014 ajungând la peste 40 de state participante);

-**1997-2004** – au loc exerciții tehnice de comunicații cu scopul de a testa și identifica soluții de dezvoltare a STAR, în principal RTP, tehnica radio și comunicațiile prin satelit, precum și gradul de interoperabilitate cu sistemele aparținând altor instituții din sistemul național de apărare;

-**1998-2002** – se desfășoară numeroase vizite de cunoaștere și de evaluare a progreselor Armatei României, efectuate de către oficiali americani și ai NATO:

- Generalul NAUMAN – Șeful Statului Major Internațional;
- Generalul Jim JAMERSON Comandantul USEUCOM (ianuarie

1998);

• Generalul Wesley CLARK – Comandantul Suprem al Forțelor Aliate din Europa (iulie 1998);

• Generalul R. RAUNTRY – trimis de Pentagon pentru evaluarea finală a capacităților sistemelor de comunicații și informatică ale Armatei României (martie 2002). Aprecierile au fost pozitive fiind urmate de încurajări și sfaturi pentru viitor;

-**1999 și 2000** – Șeful Direcției Comunicații și Informatică din Statul Major General prezintă situația la zi a sistemelor de Comunicații și Informatică (CIS) la sediul NATO din Bruxelles, în formatul 1+1 (NATO+România) și 19+1 (reprezentanții tuturor membrilor NATO+România). Reprezentantul român la NATO a transmis după ședință în țară aprecierile pozitive ale oficialilor Alianței.

-**Au loc evoluții** pozitive în domeniul operațional privind standarde, proceduri, documente de lucru etc.;

3. Evoluții operaționale și tehnice în perioada 1990-2014

-**Se dezvoltă programul RTP/STAR** ajungând în 2002 la 60%, iar în 2012 la 90% din proiect;

-Se introduc, în mod accelerat, în înzestrare comunicațiile radio digitale, cu salt de frecvență și criptate (câteva sute până în 2014):

- Stații și autostații radio din familia PANTHER;
- Stații și autostații radio din familia HARRIS;

-**Au fost adoptate** și implementate manuale, proceduri și standarde NATO;

-**Realizarea** (începând cu 1999) a infrastructurii și punerea în funcțiune a rețelei de comunicații de date a MAPN „INTRAMAN”;

-**Au fost elaborate** și implementate cerințele operaționale și a arhitecturii tehnice pentru Centrul Național Militar de Comandă (CNMC/NMCC);

-**Au fost făcute progrese** în coordonarea acțiunilor și programelor pentru atingerea **OBIECTIVELOR FORȚEI** în domeniul C4ISR, fixe și mobile;

-Au fost realizate sistemele de comunicații și informatice criptate de voce și date cu structurile NATO;

-**După Summitul de la Madrid** structurile din SMG și Comandamentul Comunicațiilor și Informaticii în noul concept NATO „SMART DEFENCE”;

-A fost construit, operaționalizat și desfășurat în teatru (Afganistan - 2010) un modul de comunicații desfășurabil (DCM-E), unitate a NATO, dislocată în România, cu personal 100% românesc;

-**A continuat participarea** la importante aplicații NATO, cu o puternică implicare a sistemelor C4I:

- COMBINED ENDEAVOUR
- HERALD HERMES
- DANUBE GUARD
- JACKAL STONE
- CMX
- ABLE STAFF

- **S-au dezvoltat puternic** capacitățile de comunicații satelitare, prin:

- Rețele comerciale;
- Sateliți militari NATO și ai aliaților;
- Stații de satelit proprietate a MAPN;

-**A continuat și continuă** pregătirea complexă a personalului de comunicații și informatică, potrivit standardelor și cerințelor NATO;

Concluzii, învățăminte și aprecieri

a) Concluzii:

❖ **Comunicațiile Armatei României** au recuperat într-un termen scurt și adesea într-un climat de ostilitate din partea unor oficiali români (militari și civili), un decalaj tehnologic de 30-40 de ani;

❖ **Au fost pregătiți** într-o viziune modernă sute de militari din arma comunicații și informatică;

❖ **Au fost integrate** în mod corect cerințele operaționale, procedurile și standardele NATO;

❖ **S-a dat măsura exactă** a capacităților CIS în teatrele de operații, la exercițiile naționale, cele ale NATO sau multinaționale;

❖ **Rămân încă restante** planurile de dezvoltare și implementare a sistemelor C4ISR pentru unitățile luptătoare (lipsă de resurse și de interes din partea celor responsabili);

b) Unele învățăminte:

❖ **Au fost aduse** corecturi pe parcursul derulării proiectelor în domeniu (pe baza „lecțiilor învățate”);

❖ **Acțiunile desfășurate** în teatrele de operații au contribuit la modificări benefice în planificarea, organizarea și realizarea sistemelor CIS pentru sprijinul adecvat al comenzii și controlului;

❖ Au fost elaborate noi manuale, instrucțiuni, proceduri și standarde;

❖ A fost dezvoltată interoperabilitatea umană cu militarii din celelalte țări membre NATO.

c) Unele aprecieri relevante asupra domeniului Comunicații și Informatică din Armata României

❖ **Generalul NAUMAN – Șeful Statului Major Internațional:**

- „**Armata României** ar trebui să se concentreze asupra pregătirii personalului, inclusiv în cunoașterea limbii engleze și asupra comunicațiilor”;

❖ **Generalul Jim JAMERSON – comandantul USEUCOM (ianuarie 2008):**

- „**Armata României** a făcut progrese vizibile în domeniul C4I. Apreciez acest lucru și vă doresc să îndepliniți în cel mai scurt timp programele aflate în derulare, ca o condiție de integrare în structurile NATO”;

❖ **Generalul James L. JONES – Comandantul suprem al Forțelor Aliate din Europa (SACEUR), august 2003, la București:**

- „Reforma și transformările petrecute în Armata României au permis dezvoltarea unor capacități în domeniul NBC, logisticii și **comunicațiilor**, care vor fi utile Alianței Nord Atlantice și care vor permite României să aibă forțe flexibile ce vor putea fi dislocate în teatre de operații”;

❖ **Generalul Wesley CLARK – fost comandant al SACEUR:**

- „Comunicațiile secretizate, sigure, oferă posibilitatea de a asigura legăturile necesare comenzii și controlului în cazul unei crize. Înțelegând acest lucru, Armata României își construiește coloana vertebrală a sistemului de comunicații strategice, care va permite comanda și controlul trupelor și a sistemelor de arme, în timp real”.

În încheiere pot afirma cu acoperire deplină în fapte și documente că în cei 24 de ani în Armata României s-au produs transformări radicale în domeniul sistemelor de comunicații și informatice, cu precădere pe segmentul strategic și al comunicațiilor radio tactice. Rămân serioase semne de întrebare în domeniul sistemelor C4ISR tactice pentru forțele luptătoare din cele trei categorii de forțe ale armatei.

BIBLIOGRAFIE

Colecția Revistei Gândirea Militară Românească, 1990-2013.

Colecția Revistei de Științe Militare a AOȘR, 1999-2014.

Documente publice ale MAPN prezentate în mass-media și în Conferințe de Presă.

Maior CRISTIAN George, „NOUL Aliat – Regândirea Politicii de Apărare a României la începutul secolului XXI”, Editura RAO, București, 2009.

ADAPTAREA PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT LA DEZVOLTAREA TEHNOLOGICĂ

ADAPTING THE EDUCATIONAL PROCESS TO THE TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT

General-locotenent (r) prof. univ. dr. Cristea DUMITRU*

Rezumat: Acest eseu propune o analiză a impactului dintre evoluția rapidă a tehnologiei și învățământul militar, precum și a unora dintre direcțiile de acțiune viitoare. Sistemul de învățământ militar românesc este un învățământ de stat, integrat ca subsistem în sistemul de învățământ național. Coordonatele esențiale ale acestui sistem de învățământ aparte sunt date de evoluția mai multor factori: sistemul de învățământ național, instituția militară, societatea românească ca întreg și mediul internațional.

În prezent suntem martorii unui proces de expansiune a formelor de învățământ distributiv (e-Learning) în diferite state dezvoltate, precum și atenția deosebită acordată de NATO metodelor de învățământ moderne bazate pe capacitățile Internetului sau ale rețelelor de calculatoare (Web, e-mail, lecții online).

Unul dintre obiectivele acestui studiu este acela de a evalua situația actuală din sistemul militar de învățământ românesc din punctul de vedere al cantității și calității echipamentelor IT și al infrastructurii de comunicații. Următoarea etapă importantă o constituie implementarea Învățământului Distribuit la Distanță, componentă a Sistemului Informatic pentru Asistarea Învățământului Militar.

Cuvinte-cheie: Sistemul de învățământ militar românesc; Învățământ Distribuit la Distanță; e-Learning; metode de învățământ moderne.

Abstract: This essay proposes an analysis of the impact between the fast evolution technology and the military education, as well as part of acting directions for the future. The Romanian military education system is a state education, integrated as a subsystem in the national education system. The essential coordinates of this particular education system are given by the evolution of several factors: the national education system, the military institution, the Romanian society as a whole, and the international environment.

Nowadays we are witnessing the expansion process of the distributed education forms (e-Learning) in different developed states, and the high attention paid in NATO to the

---

* Membru al Academiei Oamenilor de Știință din România, Secția Științe Militare.

modern education methods based on Internet or computer networks capabilities (Web, e-mail, online lessons).

One of these paper work goals is to assess the present situation of the Romanian military education system from the point of view of the IT equipment quality and quantity, and of the communication infrastructure. The next important phase stands in the implementation of the Remote Distributed Education, component of the Information System for Military Education Assistance.

Keywords: Romanian military education system; Remote Distributed Education; e-Learning; modern education methods

1. Învățământul militar, în contextul informatizării societății românești

Necesitatea promovării metodelor moderne de învățământ în domeniul militar

Învățământul militar este un învățământ de stat, integrat în învățământul național ca subsistem, iar coordonatele sale esențiale sunt impuse de evoluția învățământului național, evoluția armatei, a societății și a mediului internațional.

Remodelarea învățământului militar este parte a reformei învățământului național și a armatei.

Pentru realizarea unui învățământ modern sunt necesare o serie de măsuri care să orienteze procesele instructiv-educative pe coordonatele impuse atât de comanda socială, cât și de rezultatele cercetărilor în domeniul politicii învățământului.

Complexitatea și diversitatea învățământului militar, necesitățile de integrare, alocațiile bugetare, dispunerea pe teritoriul național a instituțiilor de învățământ, impun o informatizare progresivă, dar coerentă.

În prezent asistăm la procesul de extindere a formelor învățământului distribuit (*e-Learning*) la nivelul unor state dezvoltate și de sporire a atenției acordate în cadrul NATO acestei forme moderne de învățământ bazat pe Internet (*Web, e-mail, e-news*).

Potențialul mare al acestui sistem de învățământ rezultă din eliberarea de constrângeri de timp, loc și ritm de studiu. Sistemele *e-Learning* pot fi utilizate independent sau ca o componentă complementară a altor sisteme de instruire pentru indivizi separați prin distanțe mari ori de către grupuri concentrate. Unul dintre principalele avantaje ale acestui sistem este faptul că instruirea se poate face la locul de muncă sau în timpul liber, oriunde și oricând.

Schimbările în viața socială și economică conduc la reorientarea tendințelor umane, la schimbări ale priorităților sociale, la revizuirea idealurilor și atitudinilor.

Dezvoltarea noilor tehnologii ale informațiilor și a mijloacelor de comunicații creează noi cerințe și probleme pentru sistemul învățământului convențional.

Aceste tehnologii extind învățământul dincolo de limitele claselor și campusurilor tradiționale pentru a cuprinde locuințele, muzeele, bibliotecile și locurile de muncă.

Pe parcursul ultimului deceniu, un număr mare de transformări au avut loc, cu un efect deosebit asupra pregătirii și educației militare. În același timp, schimbările tehnologice au evoluat în așa fel încât au schimbat semnificativ teatrul de acțiuni militare și prin urmare și cerințele pregătirii și educației militare.

Transformările tehnologice continuă să genereze noi posibilități pentru diversitatea, complexitatea și dinamica structurii de forțe armate, precum și pentru baza de cunoștințe asociată.

Exploatarea acestor posibilități la adevărata lor valoare are implicații asupra organizării și infrastructurii pregătirii și educației militare și necesită o regândire a întregului proces de pregătire.

Acest proces de restructurare și regândire nu este ceva ce poate fi făcut peste noapte, ci va consta într-o evoluție graduală, în care analiza și experimentarea vor alterna sau se vor intersecta cu implementări pe scară largă. Schimbările majore în infrastructura de comunicații și calculatoare duc la schimbări revoluționare în tehnologia sistemelor de învățământ. Convergența către noile tehnologii s-a construit pe parcursul multor ani de cercetare și experimentare, de-a lungul multor etape de evoluție.

Învățământul la distanță, e-Learning, învățământul distribuit la distanță

Învățământul este definit ca fiind dobândirea de cunoștințe, deprinderi și aptitudini prin integrarea educației și pregătirii într-un sistem complex.

Învățământul distribuit se bazează pe tehnologii de învățare diverse. Acestea pot fi împărțite în două categorii:

- sincrone;
- asincrone.

Programele de învățare la distanță pun accent pe tehnologiile de învățare *sincrone*, care sunt valoroase în asigurarea educației și pregătirii de la distanță în care studenții sunt separați fizic față de instructori.

Aceste tehnologii cer, în general, ca studenții să se adune împreună la anumite ore în locuri bine stabilite, chiar dacă sunt la distanță față de instructor. Multă lume denumește acest tip de tehnologie sincronă ca „învățământ la distanță”.

La nivelul învățământului românesc, instituțiile de învățământ utilizează învățământul deschis la distanță (IDD). Academia de Studii Economice (ASE) a început în 1999 să folosească IDD clasic, iar sub aspect informatic și-au propus

următoarele:

- întreținerea și dezvoltarea site-ului Internet la nivel director coordonator;
- cursuri virtuale;
- avizier electronic;
- formarea bibliotecii virtuale;
- admiterea.

Învățământul distribuit la distanță pune accent pe tehnologiile de învățare *asincrone* care asigură instruirea și consilierea fără a fi nevoie ca studenții să se adune la o anumită oră și într-un loc anume. Aceste tehnologii de învățare depind de tehnologia computerelor atât din punct de vedere al predării, cât și al prezentării.

Combinând instruirea tradițională, care are la bază computerul și tehnologiile interactive multimedia cu noile capacități de simulare inteligente bazate pe Web, putem vorbi despre tehnologia „învățământului distribuit la distanță”.

Modurile de pregătire descrise mai înainte pot fi caracterizate astfel:

(a) Învățământul la distanță

- separare spațială fără prezența fizică a profesorului;
- învățământ bazat pe cursuri;
- cursurile fac posibilă învățarea fără a fi nevoie de prezența fizică a profesorului;
- rezolvarea temelor de acasă poate fi văzută, de asemenea, ca învățământ fără prezența profesorului;
- este tipic individual și asincron;
- la unele cursuri, din când în când, vor fi contacte între student și profesor, din motive didactice și sociale.

(b) E-Learning

- persoanele care învață și instructorii sunt separați;
- învățământul poate fi sincron și colaborativ;
- folosește facilitățile comunicării sincrone și asincrone bazate pe Web (e-mail, grupul de discuții, spații de lucru individuale și de grup, audio și videoconferințe);
- partajarea resurselor;
- comunități virtuale de pregătire;
- învățământ prin conectare la o rețea de computere.

(c) Învățământul distribuit la distanță

- este învățământul unde interacțiunea primară este realizată cu ajutorul tehnologiei Web;
- este folosită o tehnologie avansată și orientată pe obiect și oferă un grad mare de libertate și control pentru cel ce se pregătește, datorită inteligenței rețelei și a interfeței [1].

Învățământul distribuit la distanță este o evoluție a învățământului la distanță, care pune accent pe colaborarea versiunilor standard a obiectelor reutilizabile, a rețelelor și a sistemelor de management al învățământului.

Învățământul distribuit la distanță poate combina metode tradiționale de învățare cu programe noi, simple, coerente de studiu, desfășurat în săli de clase virtuale, fiind necesar un minimum de investiții, dar cu costuri reduse de aplicare.

Aplicarea noii tehnologii de învățare permite depășirea barierelor impuse de un program strict, dispărând totodată constrângerea unei „zile de școală”. Când studentul/cursantul are timpul și motivarea necesare învățării, face acest lucru fără vreo impunere legată de spațiu, locație sau timp. Studenții/ cursanții au un grad mai mare de control referitor la locul și momentul în care se face acumularea informațiilor. Ei au mai multă responsabilitate pentru propriul lor studiu și sunt mai receptivi față de calitatea informației.

2. Stadiul actual privind suportul tehnic. Documentele care reglementează informatizarea învățământului militar

Situația actuală privind asigurarea cu elemente de comunicații și informatică

Informatizarea societății românești implică schimbări la nivelul instituției militare cât și a învățământului militar. În instituțiile militare de învățământ s-au creat, în ultimii ani, condiții pentru desfășurarea unor activități informatice prin:

- dotarea cu laboratoare de informatică;
- realizarea rețelelor de calculatoare;
- încadrarea funcțiilor cu specialiști în domeniul tehnologiei informației;
- conectarea la rețelele INTERMAN/INTRAMAN;
- elaborarea de regulamente și instrucțiuni pentru reglementarea activităților informatice.

Elementele principale, care constituie suportul acestui demers și fac posibilă implementarea unei metode moderne de învățământ în domeniul militar, sunt următoarele:

- Rețeaua Militară Națională de Comunicații (RMNC), aflată în stadiu avansat de modernizare, dezvoltare și funcționare;
- rețelele/subrețele informatice locale din instituțiile de învățământ;
- existența specialiștilor informaticieni militari și civili;
- programul SIIMAN (Sistemul Informatic Integrat al Ministerului Apărării);
- Agenția pentru Sisteme și Servicii Informatice Militare, structura specializată a Ministerului Apărării, autorizată pentru activități de consultanță, proiectare și implementare în domeniul informaticii.

La această dată, instituțiile militare de învățământ sunt dotate cu laboratoare informatice pentru discipline de specialitate, laboratoare informatice pentru studierea limbilor străine, edituri computerizate și laboratoare multimedia pentru majoritatea tipurilor de structuri de învățământ.

Rețeaua internă a Ministerului Apărării – INTRAMAN – reprezintă fundamentul fizic și logic al *Sistemului Informatic Integrat al Ministerului Apărării* (SIIMAN) și este un ansamblu de comunicații, computere, baze de date, software de bază și aplicativ, și servicii de tehnologia informației care asigură utilizatorilor Ministerului Apărării schimbul de informații și partajarea de resurse în format electronic.

SIIMAN are ca element principal infrastructura de comunicații (INTRAMAN și INTERMAN), care se sprijină pe rețeaua RMNC, reproiectată conform necesităților de transmitere date și imagini, cu protocoale mai rapide ce asigură o transmisie mai precisă și fiabilă, precum și pe suportul propriu de comunicații pe fibră optică, constituit într-un backbone desfășurat cel puțin la nivelul ministerului, direcțiilor centrale, Statului Major General și statelor majore ale categoriilor de forțe.

Învățământul Distribuit la Distanță, componentă a Sistemului Informatic pentru Asistarea Învățământului Militar (SIMIL)

Implementarea Sistemului Informatic pentru Asistarea Învățământului Militar (SIMIL) în Armata României se realizează în cadrul programului SIIMAN. Acest sistem deține totalitatea subsistemelor și serviciilor de tehnologie a informației, care asistă activitățile de școlarizare și instruire în structuri de tip: liceu, școală militară, școală de aplicație, academie de categorie de forțe, academie militară precum și centre de instruire și antrenament din Ministerul Apărării.

SIIMAN asigură servicii și produse informatice pentru toate componentele Ministerului Apărării (Statul Major General, departamente, direcții etc.), astfel încât utilizatorii să poată lucra colaborativ, să acceseze informații și resurse din orice locație, să se poată interconecta cu oricare alt utilizator din rețea prin date, voce, imagine sau oricare alte combinații dintre acestea, menținând în același timp securitatea impusă de fiecare sistem.

Sistemul Informatic de Asistare a Învățământului Militar – asigură cu sisteme informatice (laboratoare, învățământ la distanță etc.) procesele educaționale de formare și procesele de instruire și perfecționare din cadrul instituțiilor de învățământ militar (colegii, învățământ universitar și postuniversitar) și al centrelor de competență.

3. Preocupări în domeniul învățământului distribuit la distanță în Armata României

(a) Academia Forțelor Terestre a dezvoltat un program bazat pe trei aplicații soft folosind o memorie principală (matrice) a serverelor.

(b) Programul Academiei Forțelor Navale este bazat pe o aplicație soft "Learning Management System" (LMS) și o memorie principală (matrice) autorizată a unor aplicații soft:

(c) Programul Academiei Tehnice Militare folosește resurse disponibile, respectiv echipamente și aplicații software achiziționate ca urmare a finanțării acordate de Ministerul Apărării din Olanda, în baza unui proiect comun.

(d) Programul Universității Naționale de Apărare are ca scop principal dezvoltarea și distribuirea de conținut digital în concordanță cu aria curriculară universitară a acestei instituții, la nivel de cursuri postuniversitare și cursuri de scurtă durată în special în domeniile securității naționale, managementului crizelor, comunicare și relații publice, drept umanitar, CIMIC, NATO – operații de răspuns la criză și altele.

Universitatea Națională de Apărare a constituit Departamentul pentru învățământ distribuit avansat la distanță, în conformitate cu Hotărârea de Guvern 1011/2001, privind organizarea și funcționarea învățământului la distanță și a învățământului cu frecvență redusă în instituțiile de învățământ superior.

Universitatea Națională de Apărare este partener cu Colegiul de Apărare NATO de la Roma pentru difuzarea cursurilor "Introduction to NATO", "European Security Defence Policy" și "United Nation Institute for Training and Research" (UNITAR).

4. Strategia de implementare a învățământului distribuit la distanță în Armata României

Implementarea unui astfel de sistem este o activitate complexă. De aceea, ea se realizează conform unei viziuni clare și realiste, pas cu pas, pornind de la situația prezentă, pe baza resurselor la dispoziție și urmărind obiectivul final.

Realizarea unui sistem integrat pentru difuzarea de cursuri la distanță trebuie să țină seama de cadrul legislativ național existent, precum și de documentele NATO oficiale în acest domeniu. La nivel național există, așa cum am mai menționat, Hotărârea de Guvern 1011/2001, privind organizarea și funcționarea învățământului la distanță și a învățământului cu frecvență redusă în instituțiile de învățământ superior. Pe baza acestui act normativ au fost emise standardele privind desfășurarea învățământului la distanță de către Comisia națională de evaluare și acreditare academică.

HG 1.011/2001, precum și standardele respective, obligă instituțiile de învățământ să creeze structuri specializate, denumite departamente, care să fie responsabile pentru asigurarea planurilor de învățământ pentru cursurile la distanță. În afara acestor prevederi nu pot fi organizate cursuri care să fie recunoscute de către Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului și nu pot fi emise diplome de studii.

Din acest motiv, considerăm că abordarea creării unui sistem e-Learning (ADL) trebuie făcută pe două paliere diferite, astfel:

Nivelul educație. Va cuprinde toate instituțiile de învățământ militar care funcționează în baza legilor naționale privind învățământul și care trebuie să difuzeze conținut digital pentru cursuri cuprinse în planuri și programe de învățământ. În cadrul acestora vor trebui să fie înființate structuri specializate (Universitatea Națională de Apărare a creat deja o astfel de structură) care să intre în procesul de evaluare și acreditare academică și care să ofere cursuri în conformitate cu cerințele evoluției profesionale a personalului armatei stabilite împreună cu Direcția Management Resurse Umane. Aceste tipuri de cursuri trebuie să fie deschise și accesibile pe Internet, controlate prin diferite măsuri de securitate privind accesul, de către departamentele pentru învățământ la distanță ale fiecărei instituții de învățământ.

Nivelul instruire. Acesta va fi orientat către crearea și difuzarea de conținut digital pentru cursuri de scurtă durată în vederea perfecționării pregătirii diferitelor categorii de personal din armată pentru diferite sarcini sau misiuni specifice. Conținutul acestor cursuri, în funcție de nivelul de clasificare, poate fi difuzat exclusiv pe rețeaua INTRAMAN sau/și pe Internet.

Primul pas în proiectarea unui program pilot ADL în învățământul militar constă în stabilirea unei liste de obiective care conține, în principal, următoarele:

- demonstrația că prin aplicarea ADL pot fi satisfăcute cerințele privind instruirea studenților militari;
- analize comparative privind programele de învățare ce urmează să fie instalate, în funcție de necesitățile domeniului;
- locații de unde se pot conduce, dezvolta și monitoriza programele de instruire;
- instructaj de folosire a programului;
- baze de date în care să poată fi evaluate resursele umane și aptitudinile acestora;
- o analiză care să stabilească costurile, beneficiile și modalitatea de recuperare a investițiilor [2].

Pentru a avea efecte notabile, proiectele programelor pilot ADL trebuie, în primul rând, să identifice formele de instruire, cerințele impuse de forma de

învățământ sau domeniul studiat, stabilind totodată costurile, durata de muncă nivelul de cunoaștere al tehnologiei de către studenți. Dacă pe parcursul aplicării programului sunt identificate alte cerințe sau necesități, acestea vor fi incluse ulterior în program.

Statul Major General, prin structurile abilitate, solicită lista cu sarcinile stabilite de instituția militară de învățământ și discută pe marginea acestora cu directorii de programe, pe tema instruirii prin metoda ADL. Aceste informații se întorc la directorul programului pilot care, împreună cu instituția militară de învățământ, elaborează un test pentru ca, pe baza acestuia, să fie selectați studenții care urmează să beneficieze de programul ADL.

Conținutul de învățământ al programului pilot ADL furnizează un prototip de colaborare cu programatorii de curs, proiectanții și profesori. Dezvoltarea este orientată pe crearea de obiecte de studiu interactive, informative, care constituie o provocare pentru student/cursant și care pot fi refolosite de profesori, avându-se în vedere organizarea și funcționarea cursurilor pe obiecte de studiu care să fie agreate de studenți/cursanți. În acest sens, se încheie un protocol standard pentru stabilirea unei direcții de acțiune.

Evaluarea programului ADL se realizează după un model ciclic, astfel încât costurile să poată fi planificate în timp. De exemplu, dacă programul pilot are rezultate satisfăcătoare timp de cinci luni, acesta ar trebui să se repete, deoarece un singur ciclu de funcționare nu ar fi de ajuns pentru a stabili dacă acesta este un succes sau un eșec.

Aplicarea cu succes a programului pilot este responsabilitatea tuturor factorilor implicați, începând cu proiectarea programului, planurilor de învățământ, stabilirea cursurilor pe domenii, antrenarea experților, a profesorilor și a întreg personalului didactic. Structura militară trebuie să stabilească norma didactică, cerințele instruirii, agențiile care să asigure personalul, cursurile de urmat.

Majoritatea tipurilor de cursuri se pot preda on-line. Cele mai potrivite domenii pentru cursuri on-line sunt cele care au un conținut și o metodologie standardizată (exemplu: tehnologia informației, cursuri tehnice etc.). Acesta este și cazul cursurilor organizate de către Direcția comunicații și informatică, cursuri de inițiere, specializare și perfecționare în domeniul informaticii, care se desfășoară la Academia Tehnică Militară, Centrul de pregătire pentru comunicații și informatică, Agenția pentru Sisteme și Servicii Informatice Militare, Academia Forțelor Terestre, Academia Forțelor Navale și Universitatea Națională de Apărare. Portofoliul de cursuri este stabilit de către fiecare structură care are în subordine centre de instruire [3].

Cel mai important centru e-Learning existent în Armata României este cel al Universității Naționale de Apărare care oferă servicii de specialitate tuturor structurilor de învățământ militar din țară.

O bună parte din cursurile specifice învățământului tehnic pot fi adaptate pentru această formă de pregătire (utilizare/administrare sisteme de operare, baze de date și rețele, utilizare de softuri de management de proiecte etc.).

BIBLIOGRAFIE

- 1 *“US Army's Advanced Distributed Learning Vision”*, Department of Defense Library, 2001.
- 2 *“The International Relations and Security Network's e-Learning Project, ISD e-Learning Project Description”*, Zurich, 2003.
- 3 Direcția Comunicații și Informatică, *Concepția ADL și implementarea acestei forme de învățământ în armată*, 2006.

**REGELE CAROL I.
O VIAȚĂ DEDICATĂ ROMÂNIEI**

**KING CAROL I.
A LIFE DEDICATED TO ROMANIA**

General de brigadă (r) prof. univ. dr. Florian TUCĂ*
Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU**

Rezumat: *Articolul prezintă, pe scurt, viața și realizările Regelui Carol I, datele biografice, anul nașterii și decesului, percepția lui în epocă etc. De asemenea, pentru fiecare eveniment, se evidențiază, de la caz la caz, realizările lui militare și monumentele dedicate Regelui Carol I.*

Cuvinte-cheie: *Regele Carol I; realizări; date biografice; evenimente; monumente.*

Abstract: *In this article are presented, in a short manner, king's Carol I life and achievements, together with his biographical data, year of birth and death, how they were perceived etc. Also, for each event, are emphasized, from case to case, his military achievements, and monuments consecrated to King Carol I.*

Keywords: *King Carol I; achievements; biographical data; events; monuments.*

Anul acesta se împlinesc 100 de ani de la moartea regelui Carol I. În mod îndreptățit, pentru modul exemplar în care el și-a închinat viața în interesele supreme ale Țării, lui i se cuvine slavă și amintire veșnică.

Carol I a fost mai întâi domnitor al României (1866-1881), iar apoi rege (1881-1914). În ziua de 10 mai 1866, în plenul adunării Deputaților, el a depus jurământul de credință față de noua sa Patrie adoptivă, România, spunând următoarele cuvinte:

„Ales al națiunii, cu spontaneitate, Domn al Românilor, mi-am părăsit Țara (Germania – n.n.) și familia (Hohenzollern de Sinmaringen – n.n.), spre a

* Prof. univ. dr., membru al Academiei Oamenilor de Știință din România, istoric.

** Prof. univ. consultant al Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru supleant în Consiliul Director al Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere „Alexandru Ioan Cuza”, vicepreședintele Asociației Absolvenților Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru în consiliul editorial și redactor al Revistei de Științe Militare.

răspunde la chemarea acestui popor (român – n.n.), care mi-a încredințat destinele sale. Punând piciorul pe acest pământ sacru, am și devenit român. Cetățean astăzi, mâine de va fi nevoie, soldat, eu voi împărți cu Dumneavoastră soarta cea bună și cea rea. Din acest moment, totul este comun între noi. Credeți în mine, precum eu cred în Dumneavoastră. Providența, care a condus pe alesul Dumneavoastră până aici și care a înlăturat toate piedicile din cale-i, nu va lăsa neîndeplinită opera sa”.

Cel ce jurase în mod deschis, cinstit și loial credință Țării și poporului român, venise pe lume în ziua de 20 aprilie 1839, în Germania, la Sigmaringen, fiind al doilea fiu al principelui Karl Anton de Hohenzollern de Sinmaringen. În cadrul familiei și apoi în anii de școală, el a primit o educație și o instrucție exemplară, ce-i va asigura drum luminos pentru tot restul vieții. Pe planul învățământului, a urmat mai întâi o școală cu profesori eminenti, iar apoi cursurile Școlii de Cadeți din orașul Münster, după care pe cele ale Școlii de Artilerie și geniu din Berlin. Concomitent, a audiat cursurile de limbă franceză la Universitatea din Bonn, însușindu-și în condiții foarte bune limba lui Voltaire.¹

În anul 1859, adică atunci când colonelul Alexandru Ioan Cuza a fost ales ca domn al Principatelor Române, Carol I a intrat în armata prusacă, în cadrul unui regiment de artilerie, având gradul de sublocotenent. Va participa apoi, ca voluntar, la câteva campanii militare, timp în care, pentru calitățile și însușirile sale va primi gradele de locotenent și de căpitan. Însă soarta avea să-i călăuzească pașii sau destinul pe alte coordonate decât cele militare. Astfel, în condiții complexe și contradictorii, despre care nu ne propunem să ne referim la ele, după ce Cuza Vodă, în urma unui complot, a fost nevoit să abdice, luând calea exilului, principele Carol I a devenit domnitor al României. Pentru ocuparea acestei supreme demnități de stat, el fusese recomandat și apoi susținut pe plan extern, în principal, de către împăratul Napoleon al III-lea al Franței. În literatura istorică străină se apreciază, cu argumente multiple, că a fost o recomandare „bine venită” și „pe deplin îndreptățită”, fapte acceptate doar în parte de către toți reprezentanții oficiali ai statalității noastre și de către opinia publică românească din epocă sau de cea de mai târziu. Cert rămâne însă faptul că în suprema sa menire de domnitor, cât și în cea de mai târziu, de rege, Carol I va fi la înălțime, spre mândria sa și spre satisfacția poporului român.

Primul mare act istoric în calitate de domnitor în care el și-a exprimat deschis și plinar atașamentul față de Țară în fruntea căreia se afla și destinele poporului român, l-a reprezentat poziția sa clară și demnă pe care s-a situat cu

---

¹ Corneliu Andene, Marian Moșneagu, Florian Tucă, Ion Giurcă, Vasile Popa, *Mareșali ai României*, Editura RAO, București, 2013, p. 53.

prilejul proclamării independenței de stat depline a României la 9 mai 1877, și apoi pe timpul participării armatei noastre la războiul de independență din anii 1877-1878. Pe acest plan, atât înainte proclamării independenței noastre de stat, cât și după aceea, pe toată durata desfășurării campaniei, Suveranul României s-a dovedit a fi strâns legat de oștirea țării, așa cum jurase de altfel. El va găsi mereu și mereu cuvinte calde, înflăcărâte și mobilizatoare față de militari, considerându-se a fi și el „soldat al datoriei” și gata să împărțească cu militarii români și „soarta cea bună a Țării”. De exemplu, în ordinul de zi dat pe armată, în calitatea sa nobilă de comandant suprem al oștirii române, el s-a adresat în felul următor soldaților, gradaților, subofițerilor și ofițerilor înainte angajării trupelor în bătăliile pentru consfințirea neatarnării pe câmpul de onoare: „**În momentele grele prin care trece țara noastră, România întreagă are ochii ațintiți asupra voastră, ea pune în voi toate speranțele sale. În ora luptei aveți înaintea voastră faptele bătrânilor oștirii române; amintiți-vă că sunteți urmașii eroilor de la Racova și de la Călugăreni. Drapelul sub care luptați este în mijlocul vostru imaginea Patriei. Urmați-l dar vitejește și când odată laurii păcii vor reînverzi pe munții și câmpiile României, Patria, cu recunoștință, va înscrie numele bravilor ei apărători pe frontispiciul edificiului independenței române. Ofițeri, subofițeri, caporali și soldați, drumul vostru vă urmărește cu mândrie. El în curând va fi în mijlocul vostru, în fruntea voastră. Cauza ce vă este încredințată, este o sfântă cauză. Cu noi dar va fi Dumnezeu și cu voi va fi victoria”.**

Atât înainte începerii luptelor propriu-zise, cât și pe timpul desfășurării lor, domnitorul Țării s-a aflat în mijlocul trupelor, dovedind alese calități organizatorice și de comandă îmbărbătându-le atât prin cuvinte însuflețitoare, cât și prin exemplu personal, adesea el riscându-și viața alături de luptătorii de rând. De exemplu, în ziua de 15 mai 1877, când el a inspectat bateriile de artilerie ce fuseseră instalate pe malul românesc al Dunării, la Calafat, a fost surprins de un bombardament de artilerie turcesc executat din zona Vidin. El și tunarii săi au arătat atunci stăpânire de sine, curaj și vigilență! Ca urmare, artileriștii noștri, în rândurile cărora se găsea și el, domnitorul, au deschis imediat focul asupra trupelor otomane ce se aflau în cetatea Vidinului. După executarea primelor lovituri de tun de către artileriștii români, Carol I, ca un autentic comandant de oști ce era, și-a ridicat în mod simbolic chipiul de pe cap, iar apoi a spus, cu glas tare, pentru a fi auzit de către oștenii săi, aceste cuvinte: „**Asta-i muzica ce-mi place mie acum!**” Ulterior, referindu-se la prezența Suveranului României în mijlocul tunarilor noștri de la Calafat, într-o însemnare întocmită de către povestitorul Petre Ispirescu se arată că în acele împrejurări „**pentru a da pildă de curaj tinerilor lor tunari**”, Carol I a intrat în dispozitivul unei baterii de artilerie ce se afla în imediata sa apropiere și cu propriile sale mâini îndreaptă țeava unui tun spre cetatea Vidin. Apoi,

ca drept răspuns la loviturile de artilerie ale inamicului, tot el comanda tunarilor noștri „**deschiderea focului**”.

În perioada care a urmat, pe frontul de la Grivița, Plevna, Vidin și Smârdan și din alte locuri, Suveranul României s-a aflat tot timpul în preajma sau în mijlocul trupelor sale, le-a comandat cu pricepere, le-a îmbărbătat, le-a lăudat și le-a răsplătit după cuviință. Iar apoi, în încheierea victorioasă a războiului, Carol I s-a aflat în mijlocul ostașilor săi care aveau să treacă, mândri și demni, în pas de defilare, cu drapelul desfășurat, cu piepturile pline de decorații, pe sub Arcul de Triumf, ce se ridicase în onoarea și întru slava lor, în București, la șosea.

În anul 1881, adică la împlinirea a doar patru ani de la proclamarea independenței de stat a Țării și de la consfințirea ei pe câmpurile de bătălie de dincolo de Dunăre, Carol I avea să fie proclamat Rege al României, el fiind primul suveran român care va deține acest înalt și suprem titlu după regii geto-daci Dromichete, Burebista, Deceneu, Scorilo, Decebal și atâția alții ca ei. În suprema și onoranta sa demnitate, el s-a preocupat, cu dăruire și elan, împreună cu toți românii de bine, de dezvoltarea pe toate planurile a țării. Printre altele, el avea să contribuie la înflorirea economică a României, în perioada domniei lui construindu-se fabrici și uzine de interes național, căi ferate și artere de circulație, lucrări edilitare, palate administrative și de interes cultural-științific (Biblioteca Centrală din București, Palatul Culturii și Teatrul Național din Iași, Ateneul Român, Școala Superioară de Război, școli liceale și universitare în numeroase localități din țară etc.). Domnia sa avea să rămână înscrisă în istoria României ca perioadă de avânt, de dezvoltare și înflorire fără precedent a țării pe multiple planuri, dar și de dezvoltare a organismului ostășesc din spațiul de viață românească. În ceea ce privește politica externă a țării, aceasta va fi orientată, cu precădere, spre pace și liniște în Balcani și pe continent, spre colaborare și înțelegere cu toate statele europene și ale lumii.

Însă domnia regelui Carol I avea să fie marcată, din păcate, și de numeroase și evidente neîmpliniri care vor afecta direct și masele populare de la orașe și state. Așa, se explică, de exemplu, multiplele și amplele nemulțumiri populare din epoca domniei sale, jalonate, printre altele, de răscoalele țărănești din Moldova și Țara Românească din anul 1888 și de greva cărbunarilor din portul Brăila, de ampla răscoală țărănească din anul 1907, când în loc de pâine și pământ lucrătorii de la sate au primit gloanțe și obuze, fără ca regele să fi intervenit favorabil în sprijinul mulțimilor ce se ridicaseră la luptă în mod îndreptățit.

Privită însă în ansamblul său, domnia lui Carol I a fost bogată și frumoasă în fapte și în izbânde. În cadrul ei s-a înscris, ca o realizare ce se cuvine să fie amintită, și participarea României la cel de-al doilea Război Balcanic (1913). În urma încheierii victorioase pentru țara noastră a acelei campanii, două județe din

Dobrogea (Cadrilater) care se aflaseră pe nedrept și vremelnic încorporate la Bulgaria, vor reveni la trupul Țării-mame.

În anul 1909, datorită calităților și faptelor sale, cu precădere pentru modul în care a condus acțiunile armatei române și ruse în campania glorioasă din 1877-1878, el a primit din partea Germaniei titlul sau rangul de Feldmareșal. Împăratul Wilhelm al II-lea i-a scris: „[...] Am însărcinat pe fiul meu, Alteța Sa Imperială și Regală Principele Moștenitor, de a prezenta Maiestății Voastre epoletele și însemnele de Generalfeldmareșal [...]”.² Trei ani mai târziu, i s-a acordat și demnitatea de Mareșal al Armatei Imperiale ruse, primind cu acea ocazie din partea Împăratului Rusiei însemnul acelei demnități, adică „**Bastonul de Mareșal**”.

Ca o încununare a meritelor lui Carol I pe plan cultural și științific, dar și militar, se cuvine să mai consemnăm și faptul că în decursul domniei sale el a fost onorat cu înalte titluri și demnități științifice. Pe acest plan, amintim că în anul 1867 a devenit Membru de Onoare al Academiei Române, apoi, în anul 1979, a devenit Președinte de Onoare al Academiei Române, iar cu începere din anul 1867 și până în anul 1914, a îndeplinit și înalta funcție de Protector al Academiei Române.

Din perioada strălucitei domnii de aproape o jumătate de secol a regelui Carol I (1866-1914), ne-au rămas nouă, românilor și câteva opere scrise de către el. dintre acestea socotim potrivit să cităm, cu prioritate, următoarele lucrări: „**Asupra serviciului de tiraliori și asupra întrebuirii lor**” (1873); „**Memoriile**” (în două volume – 1882); „**Treizeci de ani de domnie**” (1899); „**Credința și graiul**” (1906); „**Cuvântări și scrisori**” (1909); „**Testamentul**” (1914).

Regele Carol I a încetat din viață în ziua de 27 septembrie 1914, în palatul regal de la Sinaia, după o domnie frumoasă și strălucită dedicată și închinată Țării în fruntea căreia s-a aflat timp de exact 48 de ani. A fost înmormântat, după dorința familiei sale, în incinta Mănăstirii din Curtea de Argeș. I s-au organizat funeralii naționale marcate prin sunete de alămuri și prin salve de tun. Pe piatra sa de mormânt, realizată din marmură de Cararra, se află săpată următoarea inscripție evocativă și dedicativă: „**Aici se odihnește pe veci robul lui Dumnezeu Carol I de Hohenzollern, cel dintâi rege al României, adormit întru Domnul în al 76-lea an de viață închinată Țării, după o binecuvântată domnie de peste 48 de ani**”.

Numele, faptele și izbânzile regelui Carol I aveau să se bucure, în mod firesc, de aprecierile și de respectul urmașilor. În amintirea și întru slava sa, s-au scris numeroase cărți; în marile muzee ale țării se află expuse chipul său și obiecte care i-au aparținut; în numele și în onoarea sa s-au instituit numeroase decorații, numele său avea să fie dat podului de cale ferată de la Cernavodă, unui parc central din București, unei biblioteci universitare și Universității Naționale de Apărare „Carol I” din București.

² *Ibidem*, p. 62.

În sfârșit, dar nu în cele din urmă, în amintirea, în memoria și întru slava regelui Carol I, pe teritoriul României s-au înălțat mai multe monumente și însemne memoriale.

La două dintre ele, care după opiniile noastre sunt cele mai mărețe și mai reprezentative ca înfățișare și ca valoare artistică, ne vom referi pe scurt în cele ce urmează: Primul dintre acestea se află în centrul Bucureștiului, în fața clădirii Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I” și a Palatului Regal. Este vorba despre statuia ecvestră a fostului suveran al României, care a cunoscut, ca puține alte monumente reprezentative de pe pământul românesc, două înfățișări sau două variante. Una dintre ele a fost cea dezvelită în anul 1939, ea fiind opera sculptorului Ivan Mestrovici. Era o statuie nu doar frumoasă și măreață, ci și o autentică operă de artă plastică de valoare europeană. Ea era realizată din bronz și îl înfățișa pe regele României călare, într-o poziție maiestuoasă, cam așa cum arăta el, încă din anul de glorie 1877, ca și după aceea în fața trupelor române. Din nefericire, în anul 1948, monumentul a fost dărâmat cu sălbăticie, și pe ascuns din dispozițiile oficialităților statale românești, însă la ordinele exprese primite de la Moscova. Se spune că metalul din care fusese modelată această lucrare plastică de for public avea să fie folosit pentru turnarea statuii lui V. I. Lenin, ce va fi ridicată în fața „Casei Scânteii”, zisă astăzi „Casa Presei Libere”, statuie pe care în urma evenimentelor din decembrie 1989, bucureștenii și toți românii patrioți n-au mai putut să o suporte.

După aproape 60 de ani de la demolarea statuii ecvestre a lui Carol I din centrul Bucureștiului, în spațiul în care se aflase ea, din inițiativă publică și cu sprijinul material al oficialităților primăriei capitalei, s-a ridicat un alt monument dedicat lui Carol I. Acesta are înfățișarea primei statui și a fost realizată de către sculptorul Florin Codre, „după modelul statuii inițiale create de Mestrovici”. Noul monument, ca și cel inițial, are o înălțime de circa 6 metri. Pentru realizarea lui, Primăria Capitalei a cheltuit 3.000.000 de euro. El a costat foarte mult, dar a meritat aceste cheltuieli, el înnobilând din nou, în mod exemplar, capitala Țării. În legătură cu respectiva statuie, dorim să mai semnalăm un fapt semnificativ: noul monument a fost reînălțat la împlinirea a 140 de ani de la urcarea pe tron a Principelui Carol I și a 125 de ani de la proclamarea Regatului României.

Cel de-al doilea monument măreț și reprezentativ dedicat Regelui Carol I se află în Curtea Castelului Peleş, din orașul Sinaia. Este o statuie de mari dimensiuni și de o certă valoare artistică, ca și cea din București. A fost realizată de către sculptorul Oscar Handiu inițiativa Casei Regale și pe cheltuiala acesteia, fiind inaugurată în anul 1933. Lucrarea monumentală realizată din bronz, îl înfățișează pe regele Carol I în picioare, fiind îmbrăcat în uniformă militară și purtând pe cap chipiu regesc. Personajul este reprezentat într-o poziție degajată, sprijinindu-se cu

mâna dreaptă de un baston regesc. Statuia este așezată pe un soclu masiv, din beton, placat cu marmură albă, care are înălțimea de un metru și jumătate. Pe fațada acestuia se află înscrisă următoarea inscripție dedicativă: „**Carol I, primul rege al României, 1866-1914**”. Ea, ca și statuia ecvestră de la București, aveau să fie reproduse pe cărți poștale ilustrate alb negru și color, pe timbre poștale, ca și în numeroase cărți dedicate sau închinare Suveranului României, de la decesul căruia se împlinesc, în anul 2014, 100 de ani!

BIBLIOGRAFIE

- ANDENE Corneliu, MOȘNEAGU Marian, TUCĂ Florian, GIURCĂ Ion, POPA Vasile, *Mareșali ai României*, Editura RAO, București, 2013.
- CRĂCIUN Boris, *Regii și Reginele României. O istorie ilustrată a Casei Regale*, Editura Porțile Orientului, Iași, 1996.
- MAMINA Ioan, *Regalitatea în România. 1866-1947*, Editura Compania, București, 2004.
- Mareșalii României*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1999.
- SCURTU Ioan, *Istoria românilor în timpul celor patru regi (1866-1947)*, Editura Enciclopedică, București, 2001.

CONSIDERAȚII PRIVIND SPRIJINUL LOGISTIC ÎN OPERAȚIA ÎNTRUNITĂ PE TERITORIUL DOBROGEI

CONSIDERATIONS ON THE LOGISTICAL SUPPORT IN THE JOINT OPERATION ON THE DOBROGEA TERRITORY

Colonel (r) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC*
Colonel (r) medic dr. Viorel ORDEANU CS gr. I**

Rezumat: Apărarea Dobrogei va fi o operație întrunită defensiv-ofensivă pe teritoriul românesc, care se va desfășura succesiv și/sau simultan pe mare, în aer și pe uscat. Având în vedere limitele acvatice și suprafața predominant acvatică, rolul principal de acțiune și de coordonare revine Forțelor Navale (maritime, fluviale și de uscat), care își vor subordona forțe aeriene, forțe terestre și forțe speciale din zonă și va coopera cu celelalte Forțe Armate ale României și ale Aliaței Nord-Atlantice. În „bătălia pentru Dobrogea”, sprijinul logistic va fi esențial pentru desfășurarea operației aero-terestre întrunită și va trebui să fie oportun, eficient și adecvat fără a se neglija populația civilă din zona de operații și cooperarea civili-militari CIMIC.

Cuvinte-cheie: Dobrogea; apărare națională; operație întrunită; sprijin logistic esențial.

Abstract: Joint Defense operation for Dobrogea is a complex defensive-offensive territory, which runs sequentially and/or simultaneously by sea, air and land.

In the battle for Dobrogea the logistical support must be timely, effective and appropriate helper for the aero-terrestrial armed forces without neglecting the civilian population in the area of operations and CIMIC cooperation. The logistics support will be exercised to maintain the operational capacity and multiplying functional domains with specific peculiarities categories of forces. Maintenance support consists of all the activities planned and executed to maintain and restore combat systems and technical equipment of the categories of forces in the operational environment to the specific operating characteristics. In the Black Sea area, there have been, are and will always be a risk of war, social unrest, natural and manmade disasters etc. The logistical support in defending Dobrogea territory is essential, as part of the defense of the Black Sea area.

Keywords: Dobrogea; national defense; joint defense; essential logistics support.

---

* Profesor universitar asociat în Universitatea Națională de Apărare „Carol”.

** Centrul de Cercetări Științifice Medico-Militare, București.

România se află majoritar în regiunea Europei Centrale, iar teritoriul său de la sud de Dunăre se află în Peninsula Balcanică, deci în Europa de Sud-Est. Astfel, țara noastră face legătura între cele două regiuni europene, dar geografic nu a făcut parte niciodată din Europa de Est.

Teritoriul românesc ai Dobrogei s-a realipit la patria-mama în anul 1878, ca urmare a Războiului de Independență și cuprinde o componentă terestră (uscatul) și una acvatică (apele dulci și salmastre/sărate). Componenta terestră (Dobrogea românească) are în structura administrativă județele Tulcea și Constanța având ca limite geografice: la vest și la nord fluviul Dunărea, la est Marea Neagră, la sud granița convențională cu Bulgaria, care o separă de Dobrogea bulgărească (Cadrilater) cu care există multiple afinități (*figura 1*).

Figura 1. Teritoriul transdanubian

Privind geografic, putem considera că insulele Dunării (Balta Ialomiței, Insula Mare a Brăilei, ostroavele din Dunărea de Jos) aparțin și ele Dobrogei, fiind ținutul dintre ape. Administrativ acestea țin de județele din estul Bărăganului Munteniei: Călărași, Ialomița, Brăila. De menționat că, prin tradiție, aproape toate insulele și ostroavele Dunării din sectorul românesc au aparținut întotdeauna de Țara Românească/România.

Zona acvatică danubiană (Dunărea de Jos), în sectorul românesc, ca apă interioară, este sub jurisdicție națională, deschisă circulației internaționale pentru

navigație fluvială, se delimitează în sectorul fluvial cu arie de cuprindere între Călărași/Ostrov și Brăila/Măcin, între Brăila și Sfântu Gheorghe, între Brăila și Chilia (Cardon) și un sector fluvio-maritim cu navigație maritimă între Brăila și Sulina. În partea de nord-est se află Delta Dunării și zona lagunară conexasă, care formează cel mai întins areal lacustru din Europa, la vărsarea Dunării în mare. Marea Neagră se află la estul teritoriului, litoralul românesc având cca. 250 km, cu țărm jos în zona deltaică (de la Cardon la Mamaia) și țărm înalt cu faleză în sud (de la Constanța la Vama Veche).

Marea teritorială, cu linia de coastă sinuoasă, are plaje, stânci, golfuri largi, porturi și diguri este intens populată, în special în sezonul cald. Furtunile Mării Negre pot să ridice semnificativ nivelul mării, până la cote de inundație litorală. De la țărm spre interior este zona litorală, cu o lățime de 2 km care are caracteristici specifice și un regim special. De la țărm spre larg există zona de ape teritoriale: limita apelor teritoriale (21 km = 12 Mm), zona contiguă (50 km) și zona economică exclusivă (200 Mm) cu posibilitate de extindere până la limita platformei continentale (subacvatică), acolo unde este cazul.

Având în vedere aceste realități geografice, se poate aproxima că **teritoriul românesc al Dobrogei** este un dreptunghi, cu latura lungă orientată est-vest, cu o lungime de cca. 300 km, iar latura scurtă orientată nord-sud, cu o lungime de cca. 200 km, totalizând aproape 50.000 kmp de uscat și apă. Suprafața regiunii reprezintă cca. o cincime din suprafața totală a României, care în acest context depășește 250.000 kmp de uscat și apă, respectiv de spațiu aerian.

Acest teritoriu imens, cu așezare și specific particulare, poate fi considerat ca una dintre regiunile mari, ca suprafață, ale României. Regiunea este reprezentată heraldic pe Stema României ca a **5-a regiune istorică**, prin doi delfini de aur pe fondul albastru al mării. Suprafața sa totală este aproape cât media suprafețelor celor cinci regiuni istorice ale României. Cu o densitate a populației mai mică, din motive obiective, populația acestei regiuni este cea mai mică dintre regiunile istorice.

Puterea economică a zonei este comparabilă cu media celorlalte și are potențial de dezvoltare. Teritoriul Dobrogei poate fi considerat ca una dintre cele cinci regiuni de dezvoltare ale României.

Pe acest teritoriu, **municipiul Constanța**, oraș-port la Marea Neagră și la Canalul Dunăre-Marea Neagră, cel mai mare port românesc și al doilea oraș al țării, este capitala zonei din toate punctele de vedere. Poziția sa nu este marginală, așa cum o consideră unii strategii conservatori, ci în acest context este semicentrală, mai apropiată de limita de vest și de sud a regiunii. Așezarea Constanței este ideală strategic, în cadrul acestei regiuni.

Din punct de vedere geografic operaționalizarea canalului Rin-Main-Dunăre-Marea Neagră, exploatarea resurselor petroliere de pe platoul continental al Mării

Negre și menținerea deschisă a porții maritime a țării spre Oceanul Planetar, face din teritoriul Dobrogei o zonă ce reprezintă un interes național fundamental, nu numai pentru noi, ci și pentru Alianța Nord – Atlantică, care se cere a fi dezvoltată din punct de vedere economic și apărută.

Deoarece un potențial agresor poate acționa relativ prin surprindere, cu trupe de desant aerian și naval, forțe aeriene, navale și trupe de uscat pe mai multe direcții, rezultă că acțiunile de luptă se vor desfășura în toate mediile operaționale cu o maximă intensitate.

Apărarea teritoriului Dobrogei la nivel strategic impune o operație întrunită complexă, cu caracter defensiv-ofensivă, desfășurată succesiv și/sau simultan pe mare, în aer și pe uscat. Având în vedere limitele acvatice și suprafața predominant acvatică, rolul principal de acțiune și de coordonare revine **Forțelor Navale** (maritime, fluviale și de uscat), care trebuie să subordoneze forțele aeriene, forțele terestre și forțele speciale din zonă și să coopereze cu celelalte Forțe Armate ale României și ale Alianței.

În „bătălia pentru teritoriul Dobrogei” sprijinul logistic trebuie să fie oportun, eficient și adecvat unei operații aero-navale-terestre întrunite pentru cele trei categorii de forțe armate: forțe maritime, aviație, terestre, cât și pentru forțe speciale, în cadrul Alianței Nord-Atlantice, fără a se neglija populația civilă din zona de operații și cooperarea civili-militari (CIMIC).

Sprijinul logistic se va exercita pentru menținerea și multiplicarea capacității operaționale, cu particularitățile specifice categoriilor de forțe arătate, pe următoarele domenii funcționale: aprovizionare/reaprovizionare pe clase de materiale; planificarea transporturilor multimodale în mediile operaționale; sprijinul de mentenanță; sprijinul medical; infrastructura utilizată în zona de operații (asigurarea de comunicații).

Aprovizionarea și reaprovizionarea cuprinde totalitatea activităților care se desfășoară pentru stabilirea necesarului, lansarea cererii, constituirea stocurilor și completarea lor ca urmare a consumului. Acestea se stabilesc pe clase și subclase de aprovizionare specifice categoriilor de forțe avându-se în vedere:

Relația ritm operație-ritm aprovizionare/reaprovizionare, care în operația întrunită din zona Dobrogei se impune cu necesitate pentru a menține echilibrul cerut de situația operațională concretă, în care se află Gruparea de forțe întrunite, pentru a se evita apariția unei crize logistice, care să ducă la imposibilitatea acordării sprijinului logistic, cu urmări directe asupra îndeplinirii misiunilor de luptă. De aceea se impune ca la începerea operației stocurile de materiale al trupelor aflate în depozitele marilor unități și unităților operative să fie complete potrivit normelor de înzestrare. Pe măsură ce rezervele de materiale a trupelor sunt consumate, ca urmare a ducerii operației sau ca urmare a pierderilor provocate de agresor, apare necesitatea reaprovizionării lor.

Fluxurile reaprovizionării ale Grupării de forțe întrunite, în funcție de necesitățile de susținere a operației se vor calcula în două faze:

- aprovizionarea inițială, respectiv cantitățile de materiale necesare constituirii stocului trupelor la nivelul prevăzut în eșalonare și pentru acoperirea consumurilor până când poate fi efectuată prima reaprovizionare;

- reaprovizionarea, respectiv cantitățile de materiale necesare menținerii stocurilor la nivelul inițial și reaprovizionarea materialelor consumate, pierdute, contaminate sau distruse. În funcție de natura misiunilor încredințate Grupării de forțe întrunite reaprovizionarea se poate executa fie prin procedeul „*trimiterii*” pentru structurile operaționale ale Forțelor Terestre, fie prin procedeul „*la cerere*” pentru structurile operaționale ale Forțelor Navale și Aeriene.

Procedeul „*trimiterii*” va viza reaprovizionarea marilor unități și unităților de forțe terestre prin grija Grupării de forțe întrunite, fără a mai fi necesar ca acestea să trimită cereri. Pentru clasele de materiale III și IV acest procedeu se bazează pe rate de consum modificate cu coeficienți de multiplicare adecvați. În același timp, procedeul oferă un real avantaj în execuția transporturilor spre înainte până la forțele de sprijin logistic a marilor unități și unități sprijinite, dar poate fi și un dezavantaj pentru că poate crea stocuri de materiale supradimensionate, atunci când rata de consum nu a fost integral consumată sau subdimensionată, atunci când rata de consum a fost depășită.

Procedeul „*la cerere*” vizează reaprovizionarea la cerere a marilor unități și unităților de forțe navale în raioanele de refacere a capacității de luptă și a celor aeriene pe aerodromurile de bază sau cele de rezervă, urmându-se calea normală a aprovizionării, cu respectarea competențelor pentru fiecare eșalon ierarhic. Acest procedeu este avantajos, deoarece elimină posibilitatea de a se crea stocuri de materiale supra sau subdimensionate. Pentru eliminarea disfuncționalităților ce ar putea să apară cu ocazia reaprovizionării, un accent deosebit se va pune pe întocmirea cererilor și înaintarea lor la termenele stabilite sau ori de câte ori situația o impune.

Sursele de aprovizionare/reaprovizionare în operația întrunită din teritoriul Transdanubian, în funcție de situația operațională, sunt constituite din: surse ale agenților economici existenți în zona de operații, depozite ale rezervelor de stat pre-poziționate în zona operativă; depozite militare de teritoriu (simple sau mixte ale categoriilor de forțe dispuse în zona de operații în care se găsesc materialele și produsele cu specific militar, articole de echipament, carburanți-lubrifianți sau alimente cu termen lung de conservare); depozite din garnizoanele de reședință ale unităților militare (permanente ale unităților militare) și numai după epuizarea acestora se folosesc materialele din depozitele Bazei logistice integrate și din depozitele unităților și formațiunilor de sprijin logistic ale marilor unități și unităților din componerea Grupării de forțe întrunite.

Eșalonul superior poate pune la dispoziția Grupării de forțe, atunci când situația o impune, unele feluri de materiale (în special, diverse categorii de muniții, carburanți-lubrifianți, echipamente de luptă, materiale de geniu, auto etc.) în stații sau dane de descărcare din gările de pe calea ferată existentă în teritoriul Dobrogei sau porturile fluviale de pe Dunărea interioară și cele de pe Canalul Dunăre-Marea Neagră.

În operația întrunită, datorită specificului zonei de operații, sursele de aprovizionare/reaprovizionare se folosesc începând cu cele dinspre litoral, pentru a nu da posibilitatea agresorului să le distrugă prin atacurile cu mijloacele de foc (artilerie sau rachete) de pe mare sau din aer.

Planificarea transporturilor multimodale în mediile operaționale ale teritoriului Dobrogei cuprinde un ansamblu de activități prin care, cu ajutorul mijloacelor, militare sau civile, specifice din zona de operații, din înzestrare sau contractate din diverse surse, se realizează deplasarea forțelor, personalului, echipamentelor militare și a transporturilor logistice (de aprovizionare/ reaprovizionare). Modurile de transport în mediul operațional pot fi: Naval, care cuprinde transportul pe căile navigabile interioare (Dunărea interioară și Canalul Dunăre-Marea Neagră) și cele maritime; Terestru care cuprinde transportul feroviar și rutier pe căile de comunicații ale zonei operaționale; Aerian, deasupra uscatului și a apei; Transportul combinat sau intermodal/multimodal presupunând combinarea a cel puțin două moduri de transport pe un circuit de transport. În locurile (rioanele) de schimbare a modului de transport trebuie să existe sau să fie amenajate puncte de transbordare (figura 2).

Mijloace de transport utilizate în execuția transporturilor pot fi: nave fluviale și maritime de luptă și auxiliare; autovehicule de diferite categorii și mijloace feroviare de diferite tonaje; aeronave de transport materiale și personal; platforme de transport intermodal și modalități de execuție multimodală.

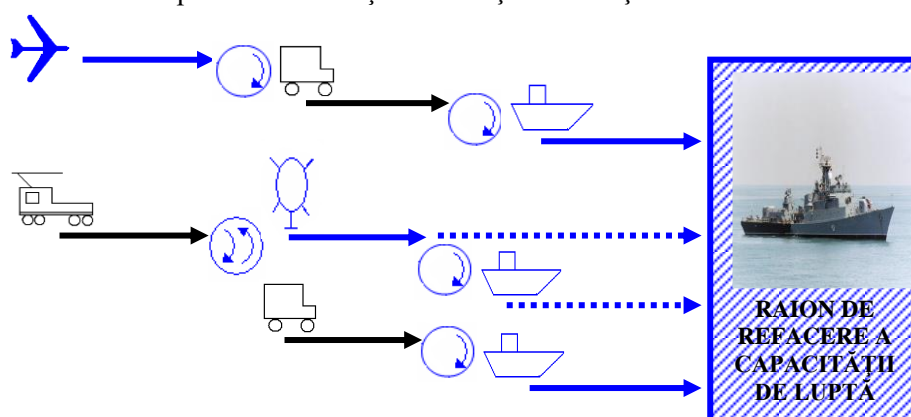

Figura 2. Ilustrarea transportului multimodal

Sprrijinul de mentenanță constă în ansamblul activităților planificate, organizate și executate pentru a menține și a restabili sistemele și echipamentele tehnice de luptă ale categoriilor de forțe din mediul operațional la caracteristicile specificate de funcționare. În funcție de starea tehnicii și momentul efectuării lucrărilor, conceptul de mentenanță se redefinește prin două componente: mentenanță preventivă și mentenanța corectivă pe nivelurile de luptă, intermediar și complex, specifice fiecărei categorii de forțe.

În sprrijinul de mentenanță al marilor unități și unități ale Grupării de forțe întrunite în operația din teritoriul dobrogean, un aspect important o are organizarea mentenanței în mediul operațional. În acest sens trebuie avute în vedere: unități și subunități de mentenanță ale categoriilor de forțe ce pot fi utilizate; unități și subunități de mentenanță ale bazei logistice integrate; forțe, mijloace și facilități specifice pentru categoriile de forțe, existente în zona de operații (secții și ateliere de reparații de pe aeroporturi, din porturi și de la diverși agenți economici); axe de evacuare și reparare ce pot fi stabilite în zona de operații (terestre, fluviale, maritime și aeriene); intervenții de mentenanță pe niveluri de mentenanță și modalități de acțiune ale forțelor și mijloacelor în mediul operațional, specifice categoriilor de forțe; sprrijin logistic specific (mișcare și transport; controlul traficului; reprovizionarea cu piese de schimb și materiale; activități de mentenanță proprii; servicii de campanie; sprrijin medical etc.).

Organizarea mentenanței se realizează în funcție de cantitatea și complexitatea sistemelor de luptă din înzestrarea marilor unități și unități ale Grupării de forțe întrunite, pentru a asigura un nivel ridicat de operativitate, exercitându-se prin intervențiile de mentenanță specifice astfel:

- pentru marile unități și unitățile din forțele terestre, intervențiile de mentenanță, pentru echipamentele militare, se execută de către Secția de mentenanță a echipamentelor militare aflată în OPCON care execută lucrări de mentenanță la marile unități luptătoare de nivel luptă și intermediar, dar și de nivel de luptă când acordă asistență tehnică la trupe. Mentenanța de nivel de luptă reprezintă intervențiile de mentenanță preventivă și corectivă cu imobilizări de scurtă durată a echipamentelor militare (controlul tehnic specific al echipamentelor militare, întrețineri tehnice, inspecții tehnice periodice, revizii și reparații de complexitate redusă);

- pentru marile unități și unitățile de forțe navale, intervențiile de mentenanță, pentru diversele tipuri de nave, se execută prin atelierele din șantierele navale fluviale de la Galați și Brăila, de pe Dunărea interioară și cele maritime de la Constanța, Midia și Mangalia. În cazul în care acestea nu pot funcționa, ca urmare a distrugerilor provocate de agresor, intervențiile de mentenanță de nivel intermediar și complex nu mai pot fi acordate, iar cele de nivel de luptă vor fi executate în punctele de refacere a capacității de luptă de către Atelierele de mentenanță plutitoare;

- pentru unitățile de forțe aeriene, intervențiile de mentenanță de nivel intermediar și complex, pentru diversele tipuri de aeronave, se execută la Secțiile de

menținută de la Fetești, Otopeni și Boboc, iar intervențiile de menținută de nivel de luptă prin atelierele de menținută de pe Baza aeriană.

Sprijinul medical. Așa cum **serviciile de campanie** se ocupă de asigurarea condițiilor necesare vieții militarilor, iar **menținută** se ocupă de menținerea caracteristicilor operaționale ale tehnicii de luptă, **sprjinul medical** se ocupă de „menținută” oamenilor și de „repararea” lor, pentru menținerea bunăstării fizice, intelectuale, psihice și sociale, conform definiției Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), respectiv pentru refacerea capacității de muncă și de luptă (conform regulamentelor militare). Sprjinul medical se referă la: asistența medicală a răniților, bolnavilor și a naufragaților salvați; combaterea epidemiilor (care în toate războaiele au cauzat mai multe pierderi umane decât bătăliile); protecția medicală împotriva armelor CBRN pentru profilaxie, tratament și recuperare; asistența psihologică pentru selecție, susținere, recuperare etc.

Recuperarea răniților și bolnavilor este misiunea principală a sprjinului medical ca domeniul al logisticii operaționale, indiferent de eșalon și forma de luptă.

Realizarea sprjinului medical în cadrul operației întrunite se desfășoară sub coordonarea medicului șef al Grupării de forțe și se asigură prin utilizarea dotărilor: formațiunile medicale de tratament (FMT- Rol 1 și Rol 2) din structura marilor unități și unități operaționale; FMT Rol 3 al Grupării de forțe (Spitalele de campanie); Spitalului Militar de Urgență din Constanța, precum și al facilităților medicale existente în teritoriul Transdanubian (rețeaua sanitară teritorială) și puse la dispoziția trupelor.

Pentru îndeplinirea misiunilor, formațiunile medicale de tratament Rol 1, Rol 2 și Rol 3 se dispun în teren, constituind etape medicale de evacuare și tratament (figura 3).

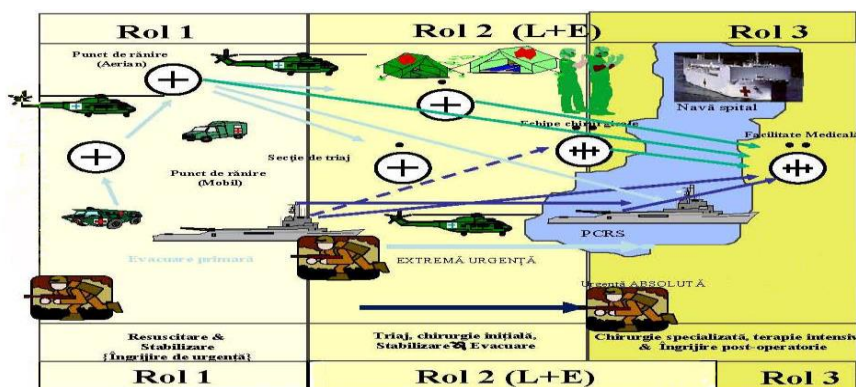

Figura 3. Ilustrarea dispunerii formațiunilor medicale pe roluri și etape de evacuare și tratament³

³ Adaptare cf. B. Andronic, B. Mocanu, *Sprjinul logistic al grupării de forțe de nivel divizie*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005, p. 108.

Sprijinul medical pentru marile unități și unitățile de forțe navale se execută astfel:

- la navele de luptă, asistența medicală constă în măsuri urgente, de care depinde viața rănitului sau bolnavului (măsuri de extremă urgență și de urgența I). În funcție de gravitatea răniților sau a bolilor folosindu-se elicoptere de salvare (MEDEVAC) direct la Spitalul Militar și rețeaua sanitară teritorială;

- evacuarea răniților și bolnavilor de la nave de luptă, precum și a naufragaților salvați se face cu ajutorul navelor auxiliare până la Nava spital unde se iau măsuri prioritare pentru a împiedica agravarea stării generale sau la apariția complicațiilor acestora (măsuri de urgența a II-a);

- Nava spital evacuează răniții și bolnavii, precum și naufragații la Spitalului Militar și rețeaua sanitară teritorială unde, în funcție de gravitatea rănii sau a bolii, li se acordă asistența medicală calificată;

- în funcție de gravitatea rănilor sau a bolilor, evacuarea răniților și bolnavilor de la nave sau de la Nava spital se poate efectua și pe calea aerului, folosindu-se elicoptere de salvare (MEDEVAC) direct la Spitalul Militar și rețeaua sanitară teritorială (figura 4).

Sprijinul medical pentru personalul navigant și [sau] nenavigant din unitățile de forțe aeriene se efectuează la FMT Rol 1 de pe baza aeriană pentru urgența I și a II-a, iar evacuarea personalului rănit sau bolnav cu nevoi de ajutor medical calificat urgența a III-a la formațiunile medicale din rețeaua sanitară teritorială.

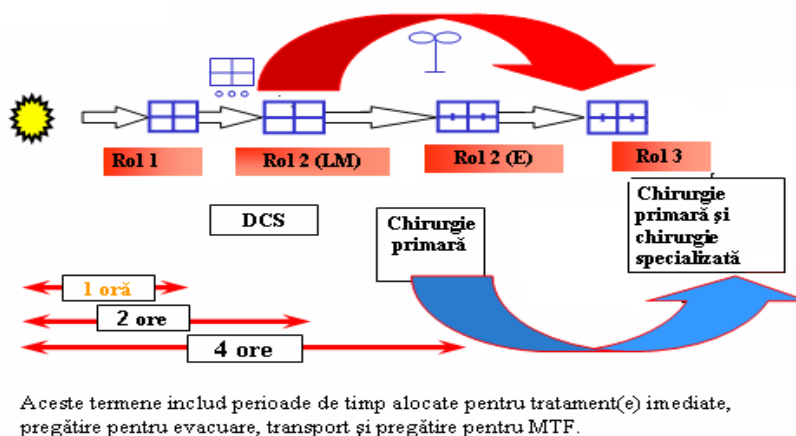

Figura 4. Ilustrarea timpului de evacuare⁴

⁴ Ibidem, p. 111.

Infrastructura de comunicații utilizată în zona de operații. Un rol foarte important în pregătirea și în desfășurarea operației întrunită în teritoriul Dobrogei îl au axele de reprovizionare și evacuare care pot fi apreciate drept „*scheletul sprijinului logistic*”. Acestea influențează major manevra de forțe și mijloace și îndeosebi modul cum se vor executa transporturile logistice (de reprovizionare și evacuare), fapt probat și în derularea recentelor conflicte armate.

Pentru reprovizionarea completă și la timp a marilor unități și a unităților din componența Grupării de forțe întrunită cu toate clasele de materiale, necesare traiului și îndeplinirii misiunii ordonate, precum și pentru execuția evacuărilor de tehnică și materiale cu nevoi de reparații sau care prisosesc câmpului de luptă, un rol important îl au axele de reprovizionare și evacuare.

Prin axe de reprovizionare și evacuare se înțeleg căile feroviare, rutiere, fluviale și maritime stabilite, pregătite și utilizate în zona de responsabilitate logistică a Grupării de forțe întrunită cu scopul de a se executa pe ele toate tipurile de transporturi necesare trupelor și deplasării acestora.

Axele de reprovizionare și evacuare, care vor fi folosite de către categoriile de forțe în zona de operații se va face de șeful structurii logistice din căile fluviale, maritime și rețeaua de căi ferate și drumuri existentă în teritoriul Dobrogei, pe direcțiile cele mai scurte, orientate convenabil pentru execuția transporturilor logistice, ferite pe cât posibil de observarea aeriană și terestră a agresorului și care nu necesită lucrări voluminoase de întreținere și reparații.

De existența, starea de viabilitate și orientarea căilor de comunicații depind deplasarea și instalarea la timp a mării unități (Baza logistică integrată) unităților, subunităților și formațiunilor de sprijin logistic, organizarea și formarea convoaielor și coloanelor de transport, executarea transporturilor de reprovizionare și evacuare și executarea manevrei forțelor de sprijin logistic.

Căile fluviale ce pot fi folosite sunt cele ale Dunării interioare și Canalul Dunăre-Marea Neagră pe toată lungimea lor, orientarea lor fiind favorabilă execuției transporturilor logistice, utilizându-se infrastructura existentă în porturi (danele de descărcare-încărcare cu facilitățile acestora de manipulare a tehnicii, echipamentelor și materialelor).

Căile maritime sunt cele orientate dinspre litoral, prin pasele de acces, spre zona (raionul) de refacere a capacității de luptă a forțelor navale. Danele existente în porturile maritime pot fi folosite la toată capacitatea lor pentru încărcarea materialelor pe navele auxiliare care vor transporta echipamentele, tehnica, produsele și materialele necesare desfășurării acțiunilor de luptă a marilor unități și unități a forțelor navale.

Căile feroviare și rutiere utilizate ca axe de reprovizionare, evacuare și reparare ale Grupării de forțe întrunită, se aleg din rețeaua de căi ferate și drumuri

existentă în zona de responsabilitate logistică a acesteia. În teritoriul Dobrogei, acestea sunt bine reprezentate și au o orientare convenabilă atât pentru axele de reprovizionare, evacuare și reparare de pătrundere, cât și pentru drumurile de rocadă.

Pe căile ferate folosite pentru executarea transporturilor se stabilesc, în funcție de nevoi, stații cu destinație specială care, după activitățile ce le îndeplinesc, pot fi: de încărcare-descărcare pentru materiale, de aprovizionare, de îmbarcare-debarcare a echipamentelor militare, trupelor, răniților și bolnavilor.

Stațiile de încărcare-descărcare pentru materiale se pot alege în apropierea depozitelor teritoriale, agenților economici (întreprinderilor producătoare) ce furnizează echipamente, produse și materiale pentru nevoile ducerii operațiilor și în apropierea depozitelor Bazei logistice integrate, a bazei logistice navale și a Bazei logistice teritoriale Mangalia, atât pentru reprovizionarea acestora cât, mai ales, pentru distribuția tehnicii, echipamentelor și materialelor.

Stațiile de aprovizionare se aleg, pe cât posibil, în raioanele sau în apropierea raioanelor de dispunere ale unităților și formațiunilor de sprijin logistic din structura marilor unități și unități ale Grupării de forțe întrunite și se folosesc pentru primirea și descărcarea materialelor sosite de la sursele economice și depozitele Bazei logistice integrate.

Toate aceste stații, indiferent de tipul lor, trebuie să fie dotate cu rampe și mijloace mecanizate de încărcare-descărcare.

Pentru efectuarea unor evacuări sanitare urgente, precum și pentru transportul unor clase de materiale către unele subunități ale categoriilor de forțe care acționează izolat, se pot folosi și mijloacele de transport aeriene disponibile.

Întreținerea, repararea și restabilirea axelor de reprovizionare, evacuare și reparare ale Grupării de forțe întrunite se organizează de către compartimentul coordonarea mișcării și transport și se realizează de către unități și subunități de drumuri și comenduire împreună cu formațiuni specializate din subordinea organelor administrației publice care au în întreținere căile de comunicații respective, detașamente de lucrări constituite din populația neînrolată, formațiuni de apărare civilă – numai în localitățile lor de reședință sau în apropierea acestora.

Asigurarea mișcării marilor unități și unităților Grupării de forțe întrunite în mod organizat și mascat, menținerea ordinii în circulație, reprovizionarea subunităților ce se deplasează izolat, acordarea asistenței tehnice și medicale pentru acestea, îndrumarea coloanelor, efectuarea controlului asupra respectării regulilor de circulație pe axele de reprovizionare, evacuare și reparare se realizează prin organizarea serviciului de comenduire și îndrumare a circulației (CIC).

Concluzii

Toate aceste aspecte ale sprijinului logistic, în sens larg, se constituie în ceea ce am putea numi: „*Operația logistică întrunită dobrogeană*”, ca parte a securității

zonei de operații de sud-est. Aceasta nu se aplică numai la situații de război, ci și la amenințări asimetrice (terorism, război civil) sau catastrofe (naturale sau artificiale) sau la orice altă situație critică în zonă. Iată de ce este necesară o cooperare logistică în zona Mării Negre.

În zona Mării Negre a existat, există și va exista risc de război, tulburări sociale, catastrofe naturale și artificiale etc. Nu ne punem întrebarea „dacă” sau „care”, ci „când” se vor produce acestea. În eventualitatea apariției lor, implicațiile pot fi grave și, în opinia noastră, se vor manifesta transfrontalier. Măsurile de prevenire trebuie să fie aplicate din timp și pe multiple planuri, iar cele de răspuns trebuie să fie adecvate și coordonate național și internațional. Apărarea teritoriului Transdanubian este o prioritate pentru națiunea română, iar în cazul unei agresiuni asupra ei responsabilitatea este mai întâi națională și trebuie asumată prin forțele proprii. Așa cum am arătat apărarea teritoriului românesc dobrogean se poate face printr-o operație întrunită, iar sprijinul logistic al acesteia este indispensabil și esențial, ca parte componentă a apărării naționale și implicit a zonei Mării Negre.

BIBLIOGRAFIE

Colonel (r.) prof. univ. dr. ANDRONIC Benoni, Colonel (r.) medic CS gr. I dr. ORDEANU Viorel, *Considerații privind sprijinul logistic în operația de apărare a teritoriului românesc Transdanubian*, Academia Oamenilor de Știință din România, Secția de Științe Militare, Sesiunea Științifică de Primăvară, București, 9 Mai 2014.

ANDRONIC Benoni, MOCANU Bixi, *Sprijinul logistic al grupării de forțe de nivel divizie*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005.

**CONSIDERAȚII PRIVIND SPRIJINUL LOGISTIC
AL STRUCTURILOR DE FORȚE TERESTRE ANGAJATE
ÎN OPERAȚII DE RĂSPUNS LA CRIZA MILITARĂ**

**CONSIDERATIONS ON THE LOGISTICAL SUPPORT OF LAND
FORCES STRUCTURES ENGAGED IN MILITARY CRISIS
RESPONSE OPERATIONS**

Locotenent-colonel drd. Gabriel BOȚOG*
Colonel (r) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC**

Rezumat: *Nevoia de a lămuri unele aspecte mai puțin cunoscute ale sprijinului logistic al structurilor de forțe terestre în operații de răspuns la criza militară, mai puțin definite în logistica operațională, ne-a îndemnat la o cercetare atentă a literaturii de specialitate și a evenimentelor din criza militară ce se manifestă acum între Rusia și Ucraina și de a ne spune părerea noastră asupra acestora.*

În operațiile structurilor de forțe angajate în acțiuni specifice de răspuns la criza militară nu toate domeniile funcționale ale sprijinului logistic sunt relevante, iar unele dintre acestea cunosc o anumită particularizare.

Iată de ce în acest articol ne vom spune părerea privitoare la subiectul abordat, arătând care sunt domeniile funcționale esențiale în sprijinul logistic și mai ales modul în care trebuie înțelese acestea în acțiunile structurilor de forțe în operațiile de răspuns la criza militară.

Cuvinte-cheie: *arie (zonă) operațională; criza militară; ipoteza acțională; domenii funcționale; sprijin logistic.*

Abstract: *The need to clarify some less unknown aspects on logistical support for land forces structures in military crisis response operations, less defined issues in the operational logistics, determined us to research thoroughly the field's literature and the events of the military crisis manifesting now between Russia and Ukraine and to have some opinions on those aspects.*

In the operations of force structures engaged in actions specific for military crisis response not all the functional fields of the logistical support are relevant and some of them have certain peculiarities.

---

* Doctorand în Științe militare și informații la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.

** Profesor universitar asociat în Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.

Therefore in this article we will have an opinion on the approached topic showing which are the main functional fields in the logistical support and particularly how they must be understood in the actions of forces structures in military crisis response operations.

Keywords: operational aria; military crisis; action hypothesis; functional fields; logistical support.

Problematica crizei în epoca globalizării a fost, este și va fi intens dezbătută de către numeroși specialiști și analiști, care au încercat și încă încearcă o fundamentare teoretică. Lumea a mai fost în criză, este și va mai fi, deoarece s-a constatat că în istoria umanității acest fenomen socio-economic și militar are o prezență ciclică. În epoca contemporană, lumea este în criză, iar fenomenul globalizării și-a arătată mai pregnant ca niciodată potențialul generator de efecte economice, financiare, sociale, militare și de mediu negative.

Noua epocă deschisă după dispariția bipolarității politice se caracterizează prin apariția unor realități cu efecte contradictorii, chiar conflictuale, cu schimbări bruște de evoluții neliniare și imprevizibile. În acest context, criza poate reprezenta un moment critic în evoluția unei societăți, care duce fie la conflict militar cu scopul impunerii intereselor unei părți, fie la reîntoarcerea la starea de normalitate prin armonizarea intereselor divergente.

Având în vedere ce afirma și Carl von Clausewitz „*războiul este continuarea politicii, dar cu alte mijloace*,” evident mijloace violente, putem spune că întotdeauna o astfel de criză are loc pe fondul unor decizii politice sau că o criză militară este, totodată, o criză de tip politico-militar.

Criza militară constituie o constantă a lumii contemporane, care de regulă apare ca urmare a unor dificultăți de natură politică, socială, economică, militară etc. De asemenea, ea poate reprezenta o perioadă de tensiune, de tulburare, de încercări, adesea decisive, care se manifestă în societate. Înțelesul stării de criză militară poate fi simplificat prin nevoia de schimbare, adică dezorganizare în vederea unei noi organizări.

În sistemul internațional modern, interesele divergente și conflictele de interese sunt la ordinea zilei în materie de intervenție și neintervenție, separatism și anti-separatism, dispute comerciale, teritoriale și de suveranitate, probleme etnice etc., care pot duce, direct sau indirect, la declanșarea unei crize militare. În condiții normale, orice țară sau grupări politice încearcă prin mijloace politice, diplomatice și economice să soluționeze conflictele de interese dintre ele, dar în condiții anormale apare criza militară.

Criza militară apare atunci când nu se găsește o soluție care să mulțumească toate părțile, când interesele divergente nu pot fi armonizate în mod eficient. Una sau ambele părți vor dori să folosească puterea militară pentru a pune capăt

conflictului de interese. Cu toate acestea, utilizarea forței este limitată în acest moment și rezolvarea încă posibilă prin mijloace nonmilitare.

În ultimii ani, s-au înregistrat o serie de crize militare mai mult sau mai puțin grave, mai ales acolo unde mediul de securitate este caracterizat de instabilitate. Criza militară și, mai apoi, conflictul dintre Georgia și Rusia din vara anului 2008 sau cea din Libia din anul 2011 sunt doar două exemple de cum anumite decizii politice creează tensiuni și dispute, criză și chiar conflict armat. Chiar și în cadrul NATO a existat o criză militară între Turcia și Grecia.

Evenimentele din Decembrie 1989 constituie un exemplu de criză militară care demonstrează caracterul particular și irepetabil al crizelor militare. Noi, care am fost în mijlocul evenimentelor din decembrie 1989 din România am înțeles acțiunile de dezinformare, atacurile din mass-media românească și internațională, intervenția unor forțe paramilitare care au atacat unitățile militare românești și au încercat din răzputeri să creeze un conflict militar între structurile armatei și cele ale securității; mass-media internațională avansase și o cifră de 60 000 de morți în urma ciocnirilor armate din timpul Revoluției.

Criza militară se află pe o treaptă imediat inferioară conflictului armat (războiul fiind o culme/vârf al conflictului armat), reprezentând o escaladare a tensiunilor și o stare violentă a situațiilor de criză. Totuși, criza militară, ca expresie a conflictualității lumii, ca număr și ca frecvență are, în opinia noastră, o sferă mai largă decât conflictul armat, în sensul că, în fond, și conflictul armat este tot o criză militară, dar de foarte mare amploare. Desigur, nu competiția dintre criza militară și conflictul armat este aici importantă, ci substanța conflictualității, modul în care se ajunge la o criză militară, spre exemplu, la un conflict armat (conflict de interese vitale). Deci, criza militară nu este conflict armat, dar poate deveni conflict armat. Ea poate să apară pe neașteptate având la origine un interes al unui grup restrâns sau o revoltă. Însă și criza militară se declanșează – chiar și atunci când este spontană – printr-o decizie politică.

În concluzie, criza militară poate fi definită ca „o situație națională sau internațională caracterizată prin existența unei amenințări la adresa obiectivelor, intereselor sau valorilor fundamentale ale părților implicate, pentru a cărei rezolvare acestea folosesc violența – și anume, violența armată – în scopul impunerii prin forță a obiectivelor sau intereselor proprii”⁵.

În studiile de specialitate americane, criza politico-militară este definită prin trei factori: interesele-cheie sau cele vitale ale actorilor implicați; existența elementului de timp sau a sensului de urgență; pericolele majore sau amenințările

---

⁵ Mircea Mureșan, Gheorghe Văduva, Eugen Boambă (coord.), *Criza, conflictul, războiul*, volumul III, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2007, p. 57.

(sau ambele) la adresa intereselor tuturor părților sunt posibile, inclusiv amenințarea cu un conflict militar, iar în cazul marilor puteri o amenințare potențială la adresa structurii sistemului internațional⁶.

Noi ne exprimăm opinia că situația de criză reprezintă rezultatul combinării unor circumstanțe într-un anumit moment. Identificarea și monitorizarea evoluției acestor circumstanțe fac posibilă proiectarea naturii răspunsurilor, stabilirea momentelor favorabile stingerii situației de criză, menținerea stării de criză într-un echilibru care să permită viitoare dezamorsări.⁷

Să ne imaginăm cum ar putea să apară o criză militară între două state vecine.

Mai întâi va apărea o criză politică, generată de un stat vecin, ce ar putea revendica o zonă teritorială, care i-a aparținut cândva în trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat, sau pretenția de a-și proteja minoritatea aflată în acea zonă. Totodată acesta va organiza demonstrații democratice și pașnice în fața ambasadelor statelor principale ale lumii, acreditate pe teritoriul său, sau chiar în străinătate, pentru a-și face cunoscute pretențiile și a căpăta astfel o anumită „legitimitate” pentru acțiunile ce le va desfășura.

În același timp, pe teritoriul statului vecin, minoritatea în cauză va organiza mitinguri, demonstrații, mai mult sau mai puțin violente, sau chiar vor organiza un referendum pentru autonomie teritorială sau, de ce nu, pentru a se alipi statului a cărui naționalitate aparține.

Dacă eforturile diplomatice nu vor duce la depășirea crizei, atunci statul petent poate fi tentat să utilizeze forța armată și astfel să se instaleze criza militară. În acest caz el poate să-și mobilizeze în secret sau public structura de forțe armate; să-și concentreze forțele în apropierea frontierelor naționale ale statului vecin, cu care să execute antrenamente, exerciții și simulări ale unor atacuri armate; să nu respecte culoarele de zbor internaționale cu aeronave militare și civile; să încerce penetrarea rețelelor de comunicații militare în scopul procurării de informații și date despre starea unităților militare ale statului vecin dintr-o anumită zonă; să activeze grupuri paramilitare sau organizații ilegale cu care să desfășoare acțiuni de tip terorist.

În acest fel, de la aceste tipuri de acțiuni până la declanșarea agresiunii armate nu mai este decât un pas, care în lipsa unei reacții adecvate a statului vecin sau a lumii democratice poate duce la agresiune (conflict) armat.

Ce ar trebui să facă statul pe teritoriul căruia se află minoritatea etnică vizată de statul vecin?

Pentru început, statul vizat de criză va face apel la resursele diplomatice pe care le are, pentru a convinge lumea democratică că acea minoritate se bucură de

⁶ Michael D. Swaine, *Understanding the Historical Record*, Washington, 2006, p. 8.

⁷ *Ibidem*, p. 10.

toate drepturile democratice pe teritoriul ei, iar pretențiile statului vecin sunt neîntemeiate.

Dacă eforturile diplomatice nu vor da roadele așteptate (de depășire a crizei) poate încerca o mediere, făcând apel la organismele internaționale abilitate în domeniul gestionării crizelor și chiar poate recurge, ca și adversarul său, la a convinge opinia publică mondială, prin demonstrații pașnice desfășurate în țară și străinătate, de justetea cauzei sale.

În cazul în care eforturile întreprinse nu sunt suficiente pentru depășirea crizei, iar vecinul petent este tentat să facă apel la forța armată, fără deocamdată a trece la utilizarea ei, atunci acesta poate, mai întâi să ridice în mod eșalonat capacitatea operativă a propriei structuri armate.

Când statul vecin trece la mobilizarea forțelor armate, atunci și el va trece la execuția mobilizării forțelor sale armate și deplasarea marilor unități și unități ale forțelor terestre în zonele operaționale, potrivit scenariilor previzionate în caz de criză militară.

Noi credem că pentru acest moment marilor unități și unități ale forțelor terestre pot rămâne în staționare, în raioane apropiate ariei operaționale și trebuie evitată intrarea în dispozitiv operativ a acestora, pentru a nu da motiv statului vecin să declanșeze conflictul armat.

Desfășurarea acțiunilor de răspuns la criza militară de către forțele terestre este condiționată de funcționalitatea structurilor organizatorice ale acestora, printre care și cea a *forțelor de logistică*, care au un rol deosebit de important în asigurarea succesului acțiunilor lor în ceea ce privește asigurarea sustenabilității cât mai mult timp în aria (zona) operațională. Forțele de sprijin logistic sunt chemate, astfel, să asigure condițiile necesare pentru creșterea mobilității și flexibilității structurilor de conducere în operație, în concordanță cu rolul, locul și misiunile specifice în situații de criză militară.

Sprijinul logistic al forțelor terestre (structurile operaționale ale acestora) în situații de răspuns la criza militară trebuie privit și înțeles prin modul de exercitare a domeniilor funcționale. Ținând seama de conținutul logisticii trupelor, sprijinul logistic al forțelor terestre, în acest caz, cuprinde totalitatea activităților ce se desfășoară în scopul asigurării structurilor operaționale ale acestora cu tot ce le este necesar, în acord cu amplasarea acțiunilor ce le desfășoară, pentru îndeplinirea misiunilor ce le revin.

În acest sens, comandantul forțelor terestre trebuie să cunoască și să aprecieze printre altele atât situația forțelor proprii din subordine, posibilitatea desfășurării acțiunilor de răspuns la criza militară cu forțele și mijloacele pe care le are la dispoziție, capacitatea lor operațională, cât și capabilitățile de suport logistic de care acestea dispun.

Srijinul logistic al operațiilor desfășurate de structurile forțelor terestre în situații de răspuns la criza militară constituie un factor hotărâtor pentru îndeplinirea misiunilor ce-i revin acestora și în accepțiunea noastră el se exercită în următoarele domenii funcționale: *aprovizionarea și reprovizionarea trupelor; organizarea, planificarea și executarea transporturilor pentru satisfacerea nevoilor de sprijin logistic; sprijinul de mentenanță a sistemelor tehnice și echipamentelor specifice din înzestrare; sprijinul medical al efectivelor; asigurarea infrastructurii desfășurării acțiunilor.*

Aprovizionarea/reprovizionare trupelor se impune ca un domeniu esențial pentru menținerea echilibrului cerut de situația concretă în care se află structurile operaționale în momentul declanșării crizei militare pentru a se evita imposibilitatea acordării sprijinului logistic cu urmări directe asupra îndeplinirii acțiunilor de răspuns în care sunt implicate forțele terestre.

Deoarece structurile operaționale ale forțelor terestre nu au încă din timp de pace întreaga cantitate de tehnică, produse și materiale, potrivit prevederilor statelor de organizare și normelor de înzestrare, în sprijinul logistic două etape sunt esențiale în domeniul aprovizionării pentru constituirea stocurilor de materiale potrivit planurilor de aprovizionare cu tehnică, produse și materiale.

În prima etapă, desfășurată încă din timp de pace, se planifică activități și se iau măsuri organizatorice pentru identificarea surselor de aprovizionare și întocmirea documentelor necesare în vederea constituirii stocurilor de tehnică, produse și materiale conform tabelelor de înzestrare, iar în etapa a doua se desfășoară activități sub presiunea timpului, aceasta fiind în fapt perioada de timp în care se pun în aplicare măsurile și acțiunile planificate și organizate din prima etapă și care este decisivă pentru constituirea stocurilor de tehnică, produse și materiale.

În aria operațională are loc procesul reprovizionării structurilor operaționale și presupune identificarea resurselor logistice din zona de responsabilitate a acestora.

Organizarea, planificarea și executarea transporturilor pentru satisfacerea nevoilor logistice reprezintă misiunea de bază a sprijinului logistic al structurilor de forțe terestre în situații de răspuns la criza militară, prin care se realizează aprovizionarea/reprovizionarea cu tehnică, produse, materiale și servicii suport pentru structurile operaționale, acolo unde acțiunea militară o cere, activitate de care răspunde nemijlocit șeful logisticii al fiecărui eșalon operativ și tactic.

Mijloacele utilizate în execuția transporturilor logistice sunt cu preponderență cele ale structurilor operaționale ale forțelor terestre, dar pot fi folosite și cele primite din economia națională în caz de neajungere.

Circuitele de transport pe care se vor înscrie aceste mijloace ar putea fi: de la depozitele militare de teritoriu și entități din industria de apărare (regii autonome și

societăți comerciale) la depozitele forței terestre (baza logistică teritorială); de la depozitele forței terestre (baza logistică teritorială) la depozitele structurilor operaționale din raioanele de concentrare; de la agenții economici la depozitele structurilor operaționale; de la stațiile de reprovizionare la depozitele structurilor operaționale.

De regulă, transporturile logistice în raioanele de concentrare din aria (zona) operațională se vor executa pe timp de noapte sau în condiții de vizibilitate redusă.

Sprijinul de mentenanță a sistemelor tehnice și echipamentelor specifice din înzestrarea în raioanele de concentrare din aria (zona) operațională presupune efectuarea intervențiilor de mentenanță în vederea restabilirii urgente a stării de funcționare a echipamentelor militare (autovehiculelor), în scopul îndeplinirii oricăror misiuni determinate de criza militară. În aceste raioane trebuie efectuate operații de întreținere, reparare, predări sau primiri de echipamente necesare pregătirii și executării viitoarelor acțiuni de răspuns la criză.

Raioanele de adunare a echipamentelor deteriorate (RAED) în raioanele de concentrare din aria (zona) operațională se aleg și se organizează central pentru a se reduce cât mai mult posibil distanțele de evacuare a echipamentelor militare de tonaj mare. În cazul în care structurile forțelor terestre au fost lovite prin surprindere și există multe echipamente deteriorate, RAED se va dispune în locul unde se găsesc majoritatea echipamentelor militare deteriorate.

Dacă fondul de reparații se întinde pe întreaga suprafață a raioanelor de concentrare din aria (zona) operațională, asistența tehnică și lucrările de reparații se execută ori prin concentrarea (evacuarea) echipamentelor (autovehiculelor) deteriorate în RAED, ori prin fracționarea formațiunilor de mentenanță și deplasarea acestora la structurile operaționale în vederea executării lucrărilor de reparații pe locul scoaterii din funcționare a acestora.

În situația că trupele staționează în localități se vor analiza posibilitățile executării unor reparații și a întreținerii tehnice cu ajutorul agenților economici din localitate, dacă aceștia au ateliere proprii de reparații sau de întreținere.

Sprijinul medical al efectivelor structurilor operaționale ale forțelor terestre în situații de răspuns la criza militară reprezintă un ansamblu de activități și constă în: asigurarea de servicii de medicină preventivă și curativă; servicii stomatologice; reprovizionarea cu medicamente, sânge și materiale medicale; protecția medicală CBRN; precum și evacuarea medicală a răniților și bolnavilor, pentru a reduce la minim, pe cât posibil, pierderile de forțe umane din cauza rănilor și îmbolnăvirilor.

Sprijinul medical se acordă de către formațiunile medicale specializate, pe niveluri de competență, în funcție de structura forțelor terestre, iar la realizarea lui participă formațiunile medicale de tratament (Rol 1; Rol 2; Rol 3) din compunerea structurii operaționale ale forțelor terestre și cele din rețeaua sanitară teritorială a ariei operaționale.

Noi credem că pierderile sanitare în situațiile arătate, în condițiile lipsei acțiunilor de luptă, se vor datora accidentelor, îmbolnăvirilor, tentativelor de sinucidere, automutilărilor, iar după gravitatea cazurilor se vor înregistra răniți și bolnavi mediu și răniți și bolnavi ușor. Astfel, putem aprecia că pierderile sanitare, din experiența acțiunilor din trecut, ar putea fi de 0,08-0,1% din efectivele structurilor operaționale.⁷

La formațiunile medicale de tratament, răniții și bolnavii din structurile operaționale ale forței terestre în situații de răspuns la criză nu sunt reținuți pentru tratamente. De regulă, cei care au primit asistență medicală sunt pregătiți pentru evacuare la formațiunile medicale teritoriale. Atunci însă când bolnavii și răniții aflați în raioanele de concentrare necesită o supraveghere medicală pe timp limitat (1-2 zile) pot fi recuperați și își pot continua activitatea la structurile din care fac parte.

Asigurarea infrastructurii desfășurării acțiunilor de răspuns la criza militară cuprinde un ansamblu de activități, obiective și facilitățile necesare cartuirii/cazării trupelor, precum și asigurării căilor de comunicație necesare executării transporturilor logistice în vederea reprovizionării structurilor operaționale.

Cartuirea și cazarea trupelor constă în totalitatea măsurilor și acțiunilor ce se execută în scopul: asigurării cu terenuri, construcții și instalații specifice în raioanele de concentrare; exploatarea, întreținerii și reparării construcțiilor și instalațiilor puse la dispoziția trupelor; cazării personalului din structurile operaționale în clădiri, corturi, adăposturi, vehicule speciale etc., precum și prevenirii și stingerii incendiilor în raioanele de dispunere.

Activitatea de cartuire și cazare a trupelor, în funcție de scenariile previzionate de răspuns la criza militară, în raioanele de concentrare din aria operațională se pot iniția încă din timp de pace, cu întocmirea documentației necesare pentru preluarea terenurilor, construcțiilor și instalațiilor în caz de nevoie.

Cazarea trupelor în raioanele de concentrare se organizează de către șeful logisticii al structurilor operaționale sub îndrumarea șefului logisticii forțelor terestre în funcție de misiunile acestora, facilitățile din aria operațională, timpul stabilit pentru staționare în raioanele de concentrare și posibilitățile de cazare din acestea, în conformitate cu legislația în vigoare.

Localitățile stabilite pentru cazarea trupelor și adăpostirea animalelor vor face obiectul cercetării/analizelor, înainte de dispunere, din punct de vedere sanitar-epidemic, iar clădirile (spațiile) unde vor fi cazate trupele, înainte ca acestea să fie ocupate se verifică din punct de vedere al rezistenței construcției și din punct de vedere genistic, pentru ca nu cumva să fie minate. În acest sens se iau măsuri de curățire, dezinfectare și, după caz, de deminare și apoi se dispun în ele personalul, tehnica, materialele și animalele.

⁷ Md - 2, *Doctrina sprijinului medical în operații*, București, 2008, p. 21.

Atât în raioanele de mobilizare, cât și în cele de concentrare, echipamentele militare se grupează pe structuri operaționale și se adăpostește pe terenuri virane și străzi, în parcuri, curți și livezi, care asigură o bună mascare și posibilități acceptabile de intrare și ieșire. Materialul de artilerie, automobilele și vehiculele hipo se dispun în parcuri, amenajate între linia de spate și drumul de spate, la flancurile raioanelor.

În raioanele de dispunere a structurilor operaționale se stabilesc încăperi și porțiuni de teren pentru desfășurarea activităților de ridicare a capacității operative.

Depozitele de materiale ale structurilor de execuție a sprijinului logistic ale structurilor operaționale ale forțelor terestre se instalează, pe cât posibil, în clădiri separate, situate în locuri asigurate împotriva incendiilor sau rămân pe autovehicule, care se vor adăposti.

Atunci când în raioanele concentrare posibilitățile de cazare sunt limitate, pentru lucrul și cazarea personalului se vor destina un număr de corturi, autovehicule speciale, în funcție de capacitățile acestora.

În asigurarea căilor de comunicație un rol foarte important în pregătirea și în desfășurarea acțiunilor structurilor forțelor terestre de răspuns la criza militară îl au căile de reprovizionare și evacuare. Acestea influențează mișcarea și transportul și, îndeosebi, modul cum se vor executa transporturile de reprovizionare și evacuare, fapt probat și în derularea recentelor crize militare. Prin căile de reprovizionare și evacuare se înțeleg drumurile stabilite, pregătite și utilizate cu scopul de a se executa pe ele transporturile logistice necesare trupelor.

Căile de reprovizionare și evacuare se aleg din rețeaua de drumuri existentă în raioanele de concentrare, pe direcțiile cele mai scurte și orientate convenabil, ferite pe cât posibil de observarea terestră și aeriană și care nu necesită lucrări voluminoase de întreținere și reparații.

Modalitățile de acțiune ale forțelor terestre în situații de răspuns la criza militară sunt influențate de existența și starea drumurilor. De existența, starea de viabilitate și orientarea lor depind deplasarea și instalarea la timp a structurilor operaționale, organizarea și formarea coloanelor de transport, executarea transporturilor de reprovizionare și evacuare în raioanele concentrare din aria (zona) operațională.

Fiind parte a unui domeniu funcțional important al sprijinului logistic al structurilor de forțe terestre în situații de răspuns la criza militară, asigurarea căilor de comunicații are un rol important în economia mișcării și transportului structurilor operaționale și cuprinde:

- alegerea și recunoașterea drumurilor în aria (zona) operațională pentru reprovizionarea structurilor operaționale din raioanele de concentrare și a celor din interiorul acestora;

- repararea, restabilirea și menținerea viabilității drumurilor de la sursele de re aprovizionare și a lucrărilor de artă de pe acestea în aria operațională, cât și de pe drumurile interioare din raioanele de concentrare;

- organizarea și executarea serviciului de comenduire și îndrumare a circulației (CIC) de pe căile de comunicații alese în aria operațională.

Întreținerea, repararea și restabilirea căilor de re aprovizionare, evacuare și reparare ale marilor unități și unități ale forțelor terestre în situații de răspuns la criza militară se organizează de către compartimentul coordonarea mișcării și transport al acestora și se realizează de formațiunile specializate din subordinea organelor administrației publice centrale și locale care au în întreținere drumurile respective. În raioanele de concentrare, întreținerea, repararea și restabilirea drumurilor interioare se pot organiza cu detașamente de lucrări constituite din populația neînrolată, formațiuni teritoriale constituite, aflate în localitățile din raioanele respective sau în apropierea acestora.

Asigurarea executării transporturilor logistice în mod organizat, menținerea ordinii prin efectuarea controlului în circulație, respectarea regulilor de circulație, îndrumarea coloanelor pe drumurile de re aprovizionare a structurilor operaționale din aria (zona) operațională, impune cu necesitate a organizarea serviciului de comenduire și îndrumare a circulației (CIC).

Serviciul de comenduire și îndrumare a circulației pe drumurile de re aprovizionare, evacuare și reparare ale structurilor operaționale în aria (zona) operațională se execută de către formațiuni specializate ale Ministerului Afacerilor Interne (MAI), iar menținerea viabilității acestora de către formațiunile de drumuri și poduri din cadrul organelor specializate ale Ministerului Transporturilor (Direcțiile, Secțiile regionale și județene de Drumuri și Poduri).

Așa cum am subliniat la începutul acestui articol, analiza noastră s-a axat pe scoaterea în evidență în desfășurarea operațiilor de răspuns la criza militară, a structurilor operaționale a forțelor terestre, a condiționalităților de funcționalitatea a structurilor de logistică, care au un rol deosebit de important în asigurarea succesului acțiunilor în ceea ce privește asigurarea sustenabilității cât mai mult timp în aria (zona) operațională și, în special, pe analiza domeniilor funcționale ale sprijinului logistic și a modului cum acestea vor trebui să asigure condițiile necesare pentru creșterea mobilității și flexibilității structurilor de forțe în operații.

BIBLIOGRAFIE

MUREȘAN Mircea, VĂDUVA Gheorghe, BOAMBĂ Eugen (coord.), *Criza, conflictul, războiul*, volumul III, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2007.

SWAINE D. Michael, *Understanding the Historical Record*, Washington, 2006.

Md-2, *Doctrina sprijinului medical în operații*, București, 2008.

PLANIFICAREA STRATEGICĂ ÎN MANAGEMENTUL ECONOMIC-FINANCIAR

STRATEGIC PLANNING ECONOMIC AND FINANCIAL MANAGEMENT

Colonel dr. Florin JIANU*

Rezumat: *Strategia și managementul strategic reprezintă concepte manageriale care, alături de altele (politici, tactici, alianțe strategice), fac parte, din ce în ce mai evident, din limbajul comun al managerilor și al executanților, al specialiștilor în management și al întreprinzătorilor-manageri care solicită consultanță în domeniul managementului organizației.*

Cuvinte-cheie: *management strategic; planificare strategică, management financiar-contabil; programare, bugetare; evaluare.*

Abstract: *Strategy and strategic management represent managerial concepts which, along with others (politics, tactics, strategic alliances), are part of the increasingly evident common language of managers and performers, of specialists in management and enterprising managers which requires advise in organization management domain.*

Keywords: *strategic management; strategic planning, financial and accountant management; programming; budgeting; valuation.*

Orice organizație urmărește atingerea scopului pentru care s-a constituit. Ideal ar fi ca întreaga sa activitate să se definească atât prin eficacitate (îndeplinirea obligatorie a scopurilor), cât și prin eficiență (atingerea scopurilor de o manieră optimă). În mod firesc, apare întrebarea următoare: Pentru ca o activitate să fie eficientă este necesar ca organizația care o desfășoară să fie performantă sau eficiența organizației determină performanța în activitate?

În lumea modernă, supraviețuirea și dezvoltarea unei organizații depind, în cea mai mare măsură, de capacitatea acesteia de a reacționa adecvat (flexibil, creator și eficient) la schimbările mediului extern, prin adaptarea la acestea din urmă a scopului, a direcțiilor de acțiune, a structurii și implicit a relațiilor instituționale.

---

* Col. dr. Florin Jianu este șeful Direcției Financiar Contabile a Ministerului Apărării Naționale.

Alvin Toffler, în lucrarea sa¹, afirma: „Important este să recunoaștem, necesitatea dictată de schimbare, a nevoii de acțiune pozitivă într-o direcție stabilită” Astfel, Toffler a esențializat trei procese care stau la baza progresului organizațional: identificarea fenomenului care influențează activitatea organizației - **analiza** situației; redefinirea obiectivelor și direcțiilor de acțiune – **decizia**; stabilirea noilor relații instituționale și metode de acțiune pentru realizarea scopului organizației – **planificarea**.

În opinia mea, cea mai potrivită sintagmă, pentru cuprinderea acestor procese, este **transformarea organizațională**.

Fără îndoială, în etapa actuală, **mărimea resursei financiare** este foarte importantă, dar în cazul unei organizații sau chiar a unui stat ce are de rezolvat atât de multe probleme sociale și economice, trebuie avută în vedere și **componenta calitativă a gestionării acestei resurse**.

Pentru atingerea acestui scop, pe lângă o bună colaborare între nivelul politic și cel executiv al administrației, precum și între administrația publică și societatea civilă, mai este necesară și dezvoltarea cunoștințelor și aptitudinilor tuturor actorilor cheie angrenați în procesul politicilor publice.

Instrumentele politicilor publice se constituie dintr-o gamă variată de metodologii de planificare și previzionare, proceduri sistematizate de adoptare a deciziilor, luând în considerare diferitele niveluri și scopuri ale problemelor, analizarea acestora, dezvoltarea de variante de soluționare, evaluarea efectelor posibile datorate soluțiilor alternative, alegerea resurselor, planificarea implementării, monitorizare și evaluare.

Procesul politicilor publice este împărțit în două niveluri de planificare: sectorial/intersectorial și instituțional. Procedura pentru dezvoltarea politicilor sectoriale și intersectoriale este axată pe soluționarea/rezolvarea problemelor și adaptarea la realitățile socio-economice.

Abordarea instituțională a planificării politicilor publice este axată pe managementul și coordonarea problemelor la nivel instituțional, folosind ca instrumente planificarea resurselor financiare, umane și administrative și dezvoltarea de modele instituționale eficiente. Acest aspect de planificare a politicilor publice este acoperit de procesul planificării strategice, concept preluat în administrația publică din domeniul afacerilor. Un sistem dezvoltat și eficient de politici publice trebuie să înglobeze ambele abordări și să dezvolte instrumentele necesare pentru fiecare dintre ele. Complexitatea reformei menite să îmbunătățească sistemul politicilor publice provine din necesitatea de a asigura coordonarea tuturor sistemelor instituționale, bugetare și decizionale ale guvernului.

---

¹ Alvin Tofler, *Corporația adaptabilă*, Editura Antet, București, 1999, p. 24.

Planificarea financiară începe cu elaborarea studiilor de prognoză și se încheie cu transmiterea pentru executare a bugetului aprobat. Lucrările de planificare financiară sunt materializate în bugete, programe și fundamentări. Bugetul este instrumentul de bază al conducerii activității economico-financiare, al analizei și controlului și al asigurării echilibrului financiar. El cuprinde creditele în limita cărora pot fi efectuate cheltuielile strict legate de activitatea fiecărui ordonator de credite, precum și veniturile și plățile din acestea pentru instituțiile și activitățile finanțate integral sau parțial din venituri proprii.

Până în prezent, datorită particularităților domeniului militar și a cadrului legislativ specific, propriu țării noastre, în Armata României, pe lângă metodele clasice de dimensionare a indicatorilor bugetari, începând cu anul 1998 a fost introdus sistemul de planificare, programare, bugetare și evaluare (PPBES). Învățămintele rezultate în derularea procesului bugetar, având la bază sistemul de planificare, programare, bugetare și evaluare, nu au fost analizate și implementate în scopul îmbunătățirii sistemului.

Timpu scurt trecut de la introducerea sistemului, implementarea dificilă și rezultatele neconcludente ale aplicării acestuia, nu au permis până acum specialiștilor efectuarea stabilirea unor măsuri de optimizare a metodei de planificare, programare, bugetare și evaluare.

Studiul dezvoltării societății umane în ansamblul ei a determinat apariția unor teorii care au ca subiect sistemul și organizația. Managementul sau conducerea, ca știință, s-a cristalizat relativ recent, prin eforturile depuse de un mare număr de specialiști din întreaga lume, ca răspuns la stringentele necesități ale practicii sociale. Atât teoria sistemică, cât și teoria organizației, acordă conducerii sau managementului un loc primordial, reliefându-se, astfel, necesitatea analizei lor științifice.

În România, după decembrie 1989, în limbajul de specialitate s-au impus termeni noi care au înlocuit noțiunile utilizate până atunci. Termenii de management, manager sau lider sunt preferați celor consacrați de conducere sau conducător.

„Părinții științei managementului”, Henry Fayol și Frederic Taylor, prin lucrările lor² („Administrația industrială și generală” și respectiv „Principiile managementului științific”), au analizat de o manieră științifică procesul de management și componentele sale, precum și o parte dintre principalele elemente ale sistemului de management, în special structura sa organizatorică. Ei au elaborat o serie de reguli,

² H. Fayol, *Administration Industrielle et Generale*, Editura Dundot, 1925; C. Storrs, *General and Industrial Management*, Pitman, London, 1949; F. W. Taylor, *The Principles of Scientific Management*, Harper, New York, 1911; apud. W. W. Norton, *The Principles of Scientific Management*, London, 1967; S. Anderson, *Business. The Ultimate Resource*, Bloomsbury Publishing PLC, London, 2002; http://www.accel-team.com/scientific/scientific_02.html

principii și metode de conducere științifică care se refereau la conducerea organizațiilor în general, concretizându-le la nivelul entității economice.

Un alt autor³ exprimă ideea că managementul este un element al conducerii. În opinia sa, conducerea stabilește ce trebuie făcut, iar managementul determină cum se îndeplinesc optimal, cerințele conducerii.

Și în rândul specialiștilor români, opiniile sunt împărțite. Unii susțin că nu putem traduce cuvântul management prin conducere, dar sunt și opinii, potrivit cărora putem folosi, în egală măsură, atât cuvântul management, cât și conducere, cu aceeași semnificație⁴.

Deși există argumente în favoarea diferențierii celor două cuvinte din punct de vedere lingvistic, consider că ele sunt sinonime, întrucât, am constatat că, în literatura de specialitate, conducerea și managementul sunt definite și analizate, conceptual, în mod similar. În esență, atât conducerea, cât și managementul, reprezintă rezultatul activității de cristalizare și de generalizare a experienței practice, concretizate prin formularea unui ansamblu de cunoștințe logico-teoretice și experimentale, în continuă dezvoltare.

Se pare că utilizarea frecventă, cu același înțeles, a celor doi termeni, se datorează faptului că sunt privite simultan ca știință, artă și stări de spirit.

Managementul constituie o știință pentru că reprezintă un ansamblu organizat și coerent de cunoștințe – concepte, principii, reguli, norme, relații, structuri, metode și tehnici - prin care se explică, în mod sistematic, fenomenele și procesele ce se produc în conducerea organizațiilor. Pe de altă parte, managementul reprezintă o artă, reflectată prin caracterul programatic, și constă în măiestria managerului sau conducătorului de a aplica la realitățile diferitelor situații, cu rezultate bune, în condiții de eficiență, cunoștințele științifice. De asemenea, managementul este și o stare de spirit specifică, reflectată de un anumit mod de a vedea, a dori, a căuta, a accepta și a promova progresul.

Conștientizarea rolului și importanței managementului este un proces istoric, care a urmat îndeaproape dezvoltarea umanității, a factorilor sociali și economici, precum și a relațiilor stabilite între aceștia, plecând de la acumulările conducerii empirice și ajungând la analiza științifică a actului managerial.

Conducerea empirică a activităților umane, indiferent de natura sau domeniul lor de manifestare (economic, militar, social) a făcut ca această dezvoltare să aibă mai multe „viteze”, concretizate în dimensiunea etapelor istorice străbătute de omenire.

---

³ Stephen R. Covey, *Eficiența în 7 trepte sau Un abecedar al înțelepciunii*, Editura ALL, București, 2003.

⁴ Vezi: B. Băcanu, *Management strategic*, Editura Teora, București, 1998, O. Niculescu, *Management comparat*, Editura Economică, București, 1997, O. Niculescu, *Management*, București, Editura Economică, 1999.

Se poate aprecia că domeniul militar a constituit vârful de lance al dezvoltării și al organizării pe baze științifice a managementului. Acest lucru este exemplificat de locul ocupat în istorie de către marii conducători militari, care, prin aplicarea, chiar și empirică, a unor elemente de management, au scos în evidență importanța acestui factor în obținerea succesului.

De la Sun Tze⁵ până la Clausewitz⁶, experiența și informațiile militare acumulate au determinat transformarea artei militare în știință. Un subdomeniu al obiectului de studiu al științei militare este reprezentat de „conducerea acțiunilor militare”.

Faptul că, din punct de vedere al organizării funcționale, entitatea economică, ca element de bază al activității economice, a adoptat un model testat istoric de organismul militar, confirmă locul de pionierat al științei militare în studiul managementului.

Managementul financiar–contabil, ca subdomeniu al managementului general, reprezintă știința și arta generării, utilizării și gestionării resurselor economico-financiare ale entităților economice.

Articolul s-a derulat pornind de la ipoteza generală următoare: „*Dacă se cunosc și aplică normele, cerințele, metodele și tehnicile managementului financiar-contabil la activitatea din armată atunci resursele economico-financiare de care dispune această instituție vor fi gestionate eficiente și eficiente*”.

Domeniul managementului strategic în instituțiile publice reprezintă o prioritate în dezvoltarea acestora.

La sfârșitul anului 2006, Secretariatul General al Guvernului (SGG) a început implementarea procesului de planificare strategică, introducând obligativitatea elaborării planurilor strategice pentru perioada 2007 – 2009 de către toate ministerele⁷. A fost elaborată metodologia pentru prima etapă, pe baza căreia toate ministerele au realizat componenta de management a planului strategic.

Metodologia constituie baza pentru elaborarea celei de-a doua componente a Planurilor Strategice – Componenta de programare bugetară. Această metodologie a fost realizată de către Direcția de Politici Publice (DPP) din cadrul Secretariatul General al Guvernului, (SGG) în colaborare cu Ministerul Economiei și Finanțelor (MEF).

Scopul procesului de planificare strategică este întărirea legăturii dintre planificarea politicilor publice și elaborarea bugetului, precum și creșterea eficienței cheltuielilor publice.

⁵ Sun Tze, *Arta războiului*, Editura Antet, București, 2008.

⁶ Carl Von Clausewitz, *Despre război*, Editura Antet, București, 2008.

⁷ PLANUL STRATEGIC 2010-2013, http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/planstrategic/Anexa_ordin_Planstrategic_MFP_2010_2013.pdf

De asemenea, în scopul asigurării coerenței politicilor guvernamentale, începând cu anul 2008 a fost necesară corelarea priorităților identificate de ministere și a direcțiilor de activitate asumate prin Componenta de Management a planurilor strategice cu procesul de elaborare bugetară, astfel încât în momentul finalizării bugetului pentru anul viitor toate elementele identificate și toate prioritățile prezentate în planurile strategice să fie luate în considerare. Sistemul de planificare strategică va fi ulterior extins și la nivelul agențiilor aflate în subordinea sau coordonarea Guvernului precum și la nivelul autorităților publice locale. Pe baza metodologiei, instituțiile administrației publice centrale au trebuit să elaboreze descrieri detaliate ale fiecărui program bugetar utilizat în planificarea și implementarea politicilor publice specifice domeniului de activitate al fiecărui minister.

Planificarea strategică reprezintă o reformă majoră, care necesită eforturi substanțiale din partea tuturor ministerelor de resort și, mai ales, implicarea Ministerului Finanțelor Publice. Planul strategic al fiecărui minister trebuie să reprezinte principalul instrument folosit în procesul de elaborare bugetară. Inițiativa de față intenționează să mute accentul de la un management bazat pe administrarea resurselor alocate la o abordare axată pe obținerea rezultatelor planificate.

Reorientarea către un management de performanță presupune ca politicile publice și programele care le finanțează să fie evaluate în funcție de rezultatele obținute. Acest efort implică folosirea indicatorilor de performanță, care permit evaluarea progresului realizat efectiv în comparație cu țintele stabilite anterior. Este importantă stabilirea unor obiective, ținte, rezultate ale acțiunii și rezultate ale politicii clare, precum și a indicatorilor care să permită atât dezbateri *ex-ante* riguroase asupra politicilor publice ce urmează a fi finanțate, cât și o evaluare transparentă și argumentată a felului în care programele bugetate au atins obiectivele și țintele politicii publice. Această abordare permite o evaluare coerentă a felului în care Guvernul a cheltuit banii publici.

Scopul acestei reforme este extrem de ambițios, deoarece urmărește să asigure că banii publici sunt cheltuiți în mod rațional, transparent și pentru politici publice coerente, în interesul societății.

Concluzii

În acest context, Ministerul Apărării Naționale trebuie să-și redefinească strategia de politici publice sectoriale, dar în același timp să-și reorganizeze sistemul de planificare. Îndeplinirea obiectivelor stabilite se va realiza pe baza programelor bugetare. Elaborarea programelor bugetare va consta într-o descriere a situației actuale, a obiectivelor, a rezultatelor și a efectelor scontate. Descrierea va conține detalii privind indicatorii de performanță, mecanismele de implementare,

detalii despre noile inițiative de finanțare, precum și informații asupra modalităților de finanțare a programului bugetar.

Într-o formulare succintă, scopul planificării este de a previziona traiectoria pe care o urmează în viitor organizația, necesitatea ei, formulată în aceeași manieră, poate fi justificată astfel: oamenii trebuie să știe precis și să înțeleagă ce au de făcut, iar ceea ce fac trebuie să fie de acord cu cerințele mediului extern și cu posibilitățile organizației.

Folosirea managementului strategic în conceperea, organizarea, desfășurarea și finalizarea activităților din armată are permanent în vedere evoluția armatei atât ca instituție publică, cât și ca organizație. În acest sens, o atenție deosebită se acordă procesului continuu de transformare a armatei naționale – de la profesionalizare la externalizarea unor activități – care în acest mod caută să se adapteze adecvat și oportun schimbărilor din mediul de securitate național, regional și internațional.

BIBLIOGRAFIE

- TOFLER Alvin, *Corporația adaptabilă*, Editura Antet, București, 1999.
- FAYOL H., *Administration Industrielle et Generale*, Editura Dundot, 1925.
- STORRS C., *General and Industrial Management*, Pitman, London, 1949.
- TAYLOR F. W., *The Principles of Scientific Management*, Harper, New York, 1911, apud NORTON W.W., *The Principles of Scientific Management*, London, 1967.
- ANDERSON S., *Business. The Ultimate Resource*, Bloomsbury Publishing PLC, London, 2002, http://www.accel-team.com/scientific/scientific_02.html
- COVEY R. Stephen, *Eficiența în 7 trepte sau Un abecedar al înțelepciunii*, Editura ALL, București, 2003.
- BĂCANU B., *Management strategic*, Editura Teora, București, 1998,
- NICULESCU O., *Management comparat*, Editura Economică, București, 1997.
- NICULESCU O., *Management*, Editura Economică, București, 1999.
- SUN Tze, *Arta războiului*, Editura Antet, București, 2008.
- CLAUSEWITZ Von Carl, *Despre război*, Editura Antet, București, 2008.

PLANUL STRATEGIC 2010-2013,
[http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/planstrategic/
Anexa_ordin_Planstrategic_MFP_2010_2013.pdf](http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/planstrategic/Anexa_ordin_Planstrategic_MFP_2010_2013.pdf)

ROLUL RESURSELOR ENERGETICE ÎN ASIGURAREA SECURITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNIEI

THE ROLE OF ENERGY RESOURCES IN ENSURING THE NATIONAL SECURITY OF ROMANIA

Locotenent-colonel conf. univ. dr. Mirela PUȘCAȘU*

Rezumat: Amenințările, riscurile și pericolele cu care ne confruntăm astăzi sunt complexe și atipice.

Importanța resurselor naturale limitate este pusă în balanță, mai mult ca oricând, de către marii actori mondiali prin noile concepții ale politicii de securitate.

Problema majoră a oricărei comunități, pentru viitor, o reprezintă resursele, în primul rând, cele energetice.

Energia constituie un suport logistic esențial al societății moderne, de aceea asigurarea resurselor energetice reprezintă un element important în menținerea stării de securitate.

Creșterea securității energetice comunitare înseamnă o mai mare securitate energetică pentru România, dar și securitatea energetică a țării noastre poate însemna o mai mare securitate energetică pe plan european.

Cuvinte-cheie: securitate; politică de securitate resurse energetice; criză economică; putere economică.

Abstract: The threats, risks and perils we are facing today are complex and atypical. The importance of limited natural resources is put under debate more than ever before by the great world actors through new security concepts.

One major future problem of any community is the problem of resources, mainly of energy resources. Energy represents an essential logistic support of modern society and that is why ensuring energy resources stands as a key element in keeping the state of security.

Increasing the community energy security actually means an increased energy security for Romania, while our country's energy security may ensure greater energy security at the European level.

Keywords: security; security policy; energy resources; economic crisis; economic power.

---

* Economist, Conferențiar universitar, Universitatea Națională de Apărare „CAROL I”,
mrl_puscasu@yahoo.com

Introducere

Influențat de o lungă criză economică, mediul actual de securitate, caracterizat de amenințări asimetrice, dar și convenționale, accentuează importanța identificării, realist și oportun, a tipului de amenințări, anticiparea vulnerabilităților și modul pragmatic și eficient de rezolvare a acestora.

Amenințările, riscurile și pericolele cu care ne confruntăm astăzi sunt complexe și atipice, fiind rezultatul acțiunii umane, dar și a modului în care societatea intervine pentru rezolvarea problemelor ce țin de existența ei însăși.

Importanța resurselor naturale limitate este pusă în balanță, mai mult ca oricând, de către marii actori mondiali prin noile concepții ale politicii de securitate. De altfel, resursele naturale au reprezentat mobilul ultimelor confruntări majore, fără a fi știrbită puterea celui care le deține sau le exploatează.

Pentru a se putea înțelege complexitatea și caracterul relațional al securității, aceasta trebuie privită astăzi prin modul în care societatea este capabilă să-și asigure și să-și protejeze gradul de bunăstare și prosperitate. În acest sens, studiile de securitate scot în evidență faptul că putem distinge cel puțin cinci domenii ale securității în societatea contemporană (politică, economică, militară, de mediu și socială)¹. Însă există posibilitatea ca unul dintre aceste domenii să aibă o importanță și o mai mare incidență asupra societății, decât altul, la un moment dat, deși nu este un lucru totdeauna corect reflectat (securitatea militară este mai puțin importantă decât cea economică).

Problema majoră a oricărei comunități, pentru viitor, o reprezintă resursele, în primul rând, cele energetice.

Sub acest aspect, securitatea energetică a României, ca stat membru a NATO, precum și al UE, dar și având rolul de important actor în zona Mării Negre, depinde de cooperarea economică, de un parteneriat strategic și energetic solid între UE și Rusia. Nu poate fi neglijată posibilitatea de valorificare la maxim a avantajelor geostrategice, având în vedere potențialul energetic și, nu în ultimul rând, posibilitatea de a deveni un important coridor de tranzit între producătorii răsăriteni și consumatorii occidentali.

Securitatea în societatea contemporană

Noțiunea de securitate este relativă, și nu absolută, având în vedere multiplele definiții și accepțiuni existente cu privire la acest termen. Proiectarea atât în plan național, internațional, cât și la nivelul individului, relevă o anumită gradualitate a abordării.

---

¹ Barry Buzan, *Popoarele, statele și teama*, Editura Cartier, Chișinău, 2000, p. 32.

Interdependența tot mai accentuată a factorilor politici, militari, economici, tehnologici, sociali, geografici exprimă conceptul de securitate într-o accepțiune mai extinsă

Înțelegă ca stare, securitatea nu trebuie confundată cu potențialul sau acțiunile desfășurate pentru asigurarea sa și nici cu politica de securitate a statului. De altfel, aceasta este un parametru de proces și nu de stare având în vedere că încercările de obținere a securității absolute a unui actor al sistemului internațional poate conduce la efectul contrar. Măsurile de contracarare a altor actori cărora li se induce o stare de insecuritate vor conduce la diminuarea nivelului de securitate al inițiatorului, în final.

Securitatea poate fi tratată drept un proces continuu și dinamic, din punct de vedere al politicii care o potențează. Procesul combină integrator strategii, resurse și eforturi din sfera socialului, prin care se promovează interesele ființării unor macrogrupuri sociale. De aceea, securitatea apare, în multe situații, ca o necesitate în sprijinul funcționării organizației sociale în raport cu acțiunea unor factori perturbatori, generatori de insecuritate atât interni, cât și externi.

Specialiștii domeniului apreciază că, având consecințe profunde asupra statului și societății, politica de securitate trebuie înțeleasă ca fiind deosebită de politica obișnuită.

Spre deosebire de problemele nonpolitice, cele accentuat politizate necesită intervenția statului, alocarea de resurse, o dezbatere publică și administrarea lor prin instituțiile acestuia în scopul obținerii unui mediu de securitate.

Alți specialiști apreciază că politica de securitate presupune un „cadru strategic și un plan de acțiune prin care să se poată răspundă la amenințările curente și viitoare”².

Securitatea energetică în societatea contemporană

O analiză a sectoarelor de securitate, în funcție de obiect (societate, stat, economie (energie), mediu, grup social, religios, etnic, individ, cultură etc.) și a nivelurilor de analiză din punct de vedere spațial (global, național, regional, local), poate conduce la obținerea unei diagrame ce ar răspunde, în mare parte, unor întrebările, dar și ar desluși confuziile care apar în prezentarea unor probleme de securitate.

O politică de securitate poate alege, la un moment dat, pe baza unei percepții diferite a riscului de securitate produs, un set de criterii și factori obiectivi, dar mai ales subiectivi. Și acest lucru se întâmplă pentru că prioritatea o reprezintă securitatea unui domeniu al vieții sociale, ce are de-a face cu amenințări din spațiul național sau regional și ignorarea unui alt domeniu.

² *Securing an Open Society : Canada's National Security Policy*, în www.pco-bcp.gc.ca accesat la 07.05.2014.

Sub acest aspect se poate vorbi despre mai multe niveluri sau sfere ale securității. Ar putea deveni neclară înțelegerea amenințărilor, dar și alegerea soluțiilor ce trebuie avute în vedere când se elaborează politicile de securitate, dacă extinderea semantică a termenilor (securitate economică, energetică, ecologică, regională etc.) nu ar ține seama de acest fapt. În alegerea țintei și a tipului de amenințare care trebuie combătută, există doar priorități.

Concentrarea, în principal, pe politica de securitate economică, nu înseamnă excluderea preocupării securității naționale. Prioritățile sunt stabilite de jucătorii de pe scena internațională, în funcție de natura amenințărilor, dar și de gradul de risc apreciat că ar putea să fi suportat.

Securitatea națională și resursele energetice

Evoluția societății umane, precum și dezvoltarea ei economică au fost influențate permanent și în mod hotărâtor de resursele energetice. De altfel, gazele și petrolul continuă să fie un motiv de cooperare, însă și de dispute pe scena internațională sub aspectul controlului, accesului, deținerii, aprovizionării, distribuției și utilizării. Prioritățile statelor, politica externă, securitatea și economia sunt stabilite de acest aspect din ce în ce mai mult.

Asigurarea securității energetice necesită în prezent, mult mai mult decât în trecut, corelații sub aspecte politice și militare ale securității în ansamblul său. De altfel, aceasta se afirmă puternic, ca latură separată a securității globale, regionale și naționale.

Bunăstarea și interesele de securitate individuale nu pot fi satisfăcute fără asigurarea securității economice și, firește, a securității energetice. De aceea pentru o stabilitate energetică trebuie depășite vulnerabilitățile, trebuie contracarate unele riscuri, amenințări și pericole la adresa individului în ceea ce privește satisfacerea nevoilor acestuia.

Uniunea Europeană, mare consumator de energie, are o poziție cu adevărat vulnerabilă, pe piața globală. Autoritățile de la Bruxelles sunt preocupate, la cel mai înalt nivel, având în vedere dependența de resursele energetice ale Federației Ruse, dar și riscul accentuat de dezvoltarea economică.

Indiferent de poziția oficialilor de la Bruxelles, România deține o paletă diversificată, dar, într-adevăr, redusă din punct de vedere cantitativ, de resurse energetice primare (gaze naturale, țiței, cărbune, minereu de uraniu), dar și un potențial, relativ modest, de resurse regenerabile, ce poate fi valorificat. În trecut, România s-a putut mândri cu importante rezerve de resurse energetice neregenerabile, pentru ca astăzi zăcămintele de hidrocarburi să fie limitate, pe baza faptului că nu au mai fost identificate noi zăcămintele cu potențial important, dar și al declinului producției interne.

Zăcămintele actuale de gaze naturale sunt estimate la aproximativ 49.29 mld. m³, iar rezervele de țiței la peste 60 de mil. tone³. În condițiile reducerii acestor rezerve trebuie să crească, în balanța energetică a țării, rolul cărbunilor indigeni.

Minerul de uraniu este necesar fabricării combustibilului nuclear destinat unităților nucleare-electrice de la Cernavodă, de aceea resursele de minerul de uraniu prezintă un interes deosebit pentru economia națională. De altfel, se pune un accent deosebit pe dezvoltarea viitoare a programului de energie nucleară.

Sursele regenerabile de energie din România, care reprezintă un potențial ce nu este, nici el, îndeplător, luând în calcul evoluțiile economice, dar și nevoile de consum, este tot mai des adus în discuție.

Potențialul hidroenergetic amenajabil al României este de aproximativ 36.000 GWh/an.

Potrivit ministrului mediului: „România s-a angajat ca, energia electrică provenită din surse verzi să reprezinte în 2020, 38% din consumul național. Având în vedere potențialul pe care țara noastră îl are în acest domeniu, țintele nu vor pune probleme României”⁴.

Un alt tip de energie regenerabilă este cea solară, al cărei potențial este de aproximativ 1.100 kWh pe metru pătrat pe an.

Conform declarațiilor specialiștilor din domeniu, potențialul solar, exploatat la maximum, ar putea substitui aproximativ 50% din volumul de apă caldă menajeră sau 15% din cota de energie termică pentru încălzirea curentă⁵. Această sursă alternativă este exploatată doar experimental și într-o mică măsură în mediul gospodăresc.

Utilizarea întregului potențial de biomasă prin utilizarea în totalitate a rezidurilor din exploatarea forestieră, a rumegușului și altor resturi din lemn, a deșeurilor agricole rezultate din cereale sau tulpini de porumb, resturi vegetale de viță-de-vie, precum și deșuri și reziduri menajere urbane, ar putea acoperi 89% din căldura necesară încălzirii locuințelor și prepararea hranei, în mediul rural⁶.

Având în vedere aceste aspecte, obiectivele prioritare ale dezvoltării sectorului energetic din România sunt:

Securitatea aprovizionării (respectarea opțiunilor naționale în domeniul energiei și menținerea suveranității naționale în ceea ce privește resursele primare de energie);

³ <http://www.eia.doe.gov/countries/country-data.cfm> accesat în data de 07.05.2014

⁴ *Strategia energetică a României în perioada 2007-2020*, în

<http://www.minind.ro/presa/Strategia.pdf>. accesat la data de 12.05.2014.

⁵ *Energia solară este folosită doar experimental, având o pondere foarte mică în producția de energie a României.*

⁶ Adelina Vlad, *Cum să faci bani din producția de energie regenerabilă*, în „Curierul Național” din 31.07.2009.

Durabilitate (promovarea producerii energiei pe bază de resurse regenerabile, care să asigure în anul 2020 un consum de energie electrică de 38% realizat din resurse regenerabile);

Competitivitate (presupune, printre altele, continuarea dezvoltării și perfecționarea mecanismelor piețelor concurențiale pentru energie electrică, gaze naturale și servicii energetice; participare activă la realizarea pieței regionale de energie și a pieței unice europene; creșterea capacității de interconexiune în 2020).

Concluzii

Nu poate exista prosperitate și pace fără asigurarea securității în toate domeniile, inclusiv securitatea economică. Atingerea unui anumit nivel de securitate economică depinde de capacitatea statului de antrenare a resursele la nivel intern, dar și câștigarea sau menținerea accesului la resursele economice externe.

Securitatea energetică, ca latură importantă a securității economice, este strâns legată de orice demers al oricărui actor implicat în lanțul privind deținerea, exploatarea, producerea, transportul, distribuția, consumul de resursele energetice, cu scopul de a influența sau controla pe alții. De aceea, orice economie dependentă de resurse energetice externe, indiferent de gradul său de dezvoltare se confruntă, permanent, cu riscul de natură energetică. Securitatea energetică a unui actor presupune securitatea energetică a altor actori cu care acesta relaționează din acest punct de vedere.

Rezolvarea problemei resurselor energetice naționale pe termen lung ar trebui să constituie o prioritate, care să fie supusă mai puțin condiționărilor politice, iar din punct de vedere economic, să fie acceptate și gestionate, la reciprocitate cu eventualii parteneri.

Energia constituie un suport logistic esențial al societății moderne, de aceea asigurarea resurselor energetice reprezintă un element important în menținerea stării de securitate. Pentru NATO și UE, având în vedere marile resurse energetice și posibilitățile de folosire, acest lucru generează un interes din ce în ce mai mare pentru zona extinsă a Mării Negre. Zona constituie un important garant al securității energetice, în anii care vor urma, pentru Europa.

România, prin poziția sa geografică, în această zonă, poate fi un important actor geostrategic. Situația poate constitui o oportunitate ce merită a fi exploatată, mai ales că poziția geografică o favorizează pentru a participa, în mod activ, la dezvoltarea proiectelor de magistrale pan-europene de petrol și gaze naturale.

Rezervele de resurse energetice naționale se reduc continuu, iar Rusia reprezintă principala sursă de acoperire a deficitului energetic al țării noastre. De la această realitate simplă ar trebui să înceapă orice discuție despre asigurarea securității energetice a țării noastre.

Statul este, în continuare, proprietarul unor resurse energetice relativ importante. Cu toate acestea, România nu-și poate satisface nevoile interne de consum, în condițiile crizei economico-financiare, globalizării, dar și accentuării competiției pe piețele regionale și internaționale.

Creșterea securității energetice comunitare înseamnă o mai mare securitate energetică pentru România, dar și securitatea energetică a țării noastre poate însemna o mai mare securitate energetică pe plan european. Această securitate energetică poate fi obținută preponderent în cadrul interdependențelor energetice europene, dar într-un parteneriat reciproc avantajos al Uniunii Europene cu Rusia.

Poate fi evidențiat, foarte clar, rolul extrem de important pe care resursele energetice îl au în asigurarea securității naționale.

BIBLIOGRAFIE

Strategia națională de apărare a României, București, 2010.

Strategia de securitate națională a României, București, 2007.

Strategia energetică a României în perioada 2007-2020, în
<http://www.minind.ro/Strategia.pdf>.

„Către o nouă strategie energetică pentru Europa 2011-2020” în
<http://www.ue.mae.ro/node/407/-strategia-energie-2020.pdf>.

ASMUS Ronald; DIMITROV Konstantin; FORBRIG Joerg, *O nouă strategie euroatlantică pentru regiunea Mării Negre*, Institutul Român de Studii Internaționale „Nicolae Titulescu”, București, 2004.

<http://www.ec.europa.eu>

<http://www.globalpolicy.org>

<http://www.nato.int>

www.unidir.org

http://www.world_nuclear.org

**ABORDĂRI ALE MANAGEMENTULUI SPRIJINULUI LOGISTIC
AL OPERAȚIILOR FORȚELOR TERESTRE DE RĂSPUNS
LA CRIZA MILITARĂ**

**APPROACHES OF LOGISTICAL SUPPORT MANAGEMENT
FOR LAND FORCES' MILITARY CRISIS RESPONSE OPERATIONS**

Locotenent-colonel drd. Gabriel BOȚOG*
Colonel (r) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC**

Rezumat: Managementul sprijinului logistic al structurilor de forțe terestre în operații de răspuns la criza militară prezintă unele aspecte mai puțin cunoscute, ceea ce ne-a determinat să întreprindem o cercetare atentă a literaturii de specialitate, în contextul evenimentelor de criză militară ce se manifestă în actualitate și de a ne exprima opinia asupra acestora.

În acest articol vom analiza unele dintre principiile, metodele și tehnicile de management ce pot fi utilizate în sprijinul logistic al structurilor operaționale ale forțelor terestre în acțiunile de răspuns la criza militară.

Cuvinte-cheie: criza militară; sprijin logistic; management; principii, metode și tehnici de management.

Abstract: The logistical support management for land forces' structures in military crisis response operations presents some less known aspects which determined us to inquire a thorough research of field's literature under the context of military crisis events manifesting nowadays and to express our opinion on them.

In this article we will analyze some of management principles, methods and techniques to be used for the logistical support of the operational structures of the land forces in the military crisis response' actions.

Keywords: military crisis; logistical support; management; management principles, methods and techniques.

La început de mileniu, lumea a intrat într-o nouă fază a evoluției sale marcată de coexistența și de confruntarea unor tendințe pozitive majore cu altele care generează amenințări și pericole. Vechea ordine mondială, bazată pe o logică bipolară – caracterizată de rivalitate și capacitate de anihilare reciprocă a unor blocuri de state a dispărut, iar tranziția postbipolară s-a încheiat.

* Doctorand în Științe militare și informații la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.

** Profesor universitar asociat în Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.

Conflictele de natură militară, și nu numai, care au avut loc în ultima parte a secolului XX, situațiile de criză ca și acțiunile militare ale începutului de secol XXI, demonstrează că problemele omenirii nu s-au rezolvat odată cu dispariția bipolarității ei, ci dimpotrivă ele s-au accentuat și s-au diversificat.

Complexitatea fenomenului politico-militar, evoluția și influența lui asupra societății impune o analiză atentă, continuă și realistă a acestuia, în scopul stabilirii și elaborării politicilor, strategiilor, concepțiilor și programelor necesare armonizării eforturilor naționale cu cele ale organismelor și instituțiilor internaționale, pentru modelarea unei noi arhitecturi de securitate și stabilitate. În acest context, multi-dimensionalitatea mediului de desfășurare a acțiunilor militare tinde să devină tot mai integrată și aproape complet cibernetizată.

Acțiunea militară, beneficiară a gândirii și a inițiativelor prospective, a cunoscut schimbări importante, fiind caracterizată, la momentul actual, prin complexitate, mobilitate, dinamism și flexibilitate, având ca pilon principal utilizarea unor mijloace de lovire înalt performante, a unor forțe aproape în totalitate profesionalizate, precum și acțiuni integrate ale categoriilor de forțe și/sau genuri de arme, într-un mediu complex, în care operează și alți actori aproape necunoscuți în conflictele clasice.

Este unanim acceptat faptul că succesul acțiunilor militare este strâns legat de planificarea în detaliu a acestora, având în vedere cele menționate anterior, într-un spectru cât mai complet, începând cu planificarea unor acțiuni de descurajare și terminând cu tranziția către normalitate a societății. Din această perspectivă, abordarea cuprinzătoare a situațiilor de criză reprezintă un model modern și eficient de planificare, care are în vedere utilizarea, simultană sau consecutivă, a tuturor instrumentelor de putere aflate la dispoziția forțelor terestre. În plus, beneficiind de noile descoperiri în domeniul IT&C se impune utilizarea neîntârziată a Imaginii Strategice Integrate (ISI) care cere un proces de transformare a Joint Task Force top-down (adică de sus în jos) pentru ca forțele să fie mai rapid proiectate și angajate întrunit. Acest proces se realizează la nivelul C2, având o structură ierarhică de comandă a Forțelor Terestre, care va reduce foarte mult timpul de începere a operațiilor¹ în situația de răspuns la criza militară. Imaginea Strategică Integrată va cuprinde date și informații privind următoarele imagini: a Mediului, Intelligence, a Forțelor Terestre, Aeriene, Navale și Logistice.

Se poate aprecia că în războiul prezentului și viitorului, Forțele Terestre vor desfășura acțiuni în cadrul unor scenarii dintre cele mai diverse, caracterizate prin apariția unor noi aspecte legate de caracteristicile mijloacelor, de ordin strategic și doctrinar, inclusiv interoperabilitatea/compatibilitatea dintre categoriile de forțe, chiar între cele aparținând unor state aliate.

¹ M. Alniței, *Imaginea recunoscută a mediului Joint și Imaginea Strategică Integrată în războiul viitorului*, în „Gândirea militară românească”, nr. 6/2010, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2010, p. 112.

Abordarea managementului sprijinului logistic al Forțelor Terestre în situații de criză are ca principal obiectiv descrierea procesului de planificare, la nivelurile operativ și tactic al artei militare, prin prisma unei abordări cuprinzătoare. El trebuie înțeles și aplicat în mod flexibil, realist și creativ, în funcție de caracteristicile concrete ale fiecărei acțiuni militare în situații de criză și, credem noi, se poate realiza prin armonizarea cu procesul de planificare a operațiilor.

Sprijinul logistic, în opinia noastră, este un ansamblu coerent de acțiuni planificate, organizate și executate în scopul asigurării succesului structurilor de Forțe Terestre în situații de răspuns la criza militară, acțiuni care au menirea de a multiplica forța/puterea acestor structuri prin punerea în valoare a unor principii cum ar fi, de exemplu: responsabilitatea, autoritatea, prevederea, cooperarea, coordonarea, flexibilitatea, simplitatea economiei de forțe și mijloace, vizibilitatea, promptitudinea, disponibilitatea și continuitatea. Totodată, sprijinul logistic trebuie să îndeplinească și câteva cerințe printre care enumerăm: planificarea detaliată, folosirea oportună și eficientă a agenților economici, coordonarea riguroasă a planificării sprijinului logistic cu cea a acțiunilor de răspuns la criza militară, aprovizionarea către înainte, repartiția și alocarea resurselor, utilizarea eficientă a acestora, coordonarea și controlul mișcării, asigurarea rezervelor logistice, structura modulară a forțelor logistice și efectuarea oportună și continuă a operațiilor de mentenanță în scopul realizării unor coeficienți de stare tehnică și de completare cât mai ridicați.

Managementul sprijinului logistic al Forțelor Terestre reprezintă un act al relațiilor umane care țin de ontologia existenței sociale, de gnoseologia activităților umane conștiente, de logica gândirii. Dar acolo unde scopul este de a asigura trupele Forțelor Terestre cu tot ce le este necesar pentru a-și îndeplini misiunile în bune condiții, acolo e domeniul artei; știința domnind acolo unde țelul este cercetarea și cunoașterea principiilor.

Managementul sprijinului logistic este o artă – arta de a aplica ingenios principiile –, dar ea nu ține de domeniul artelor și al științelor, ci de domeniul vieții sociale. Desigur că în viața socială există artă, creație și imprevizibilitate.

Cunoașterea științifică a logisticii este altceva decât cunoașterea empirică. Ea este o cunoaștere a științei și artei sprijinului logistic, a structurilor, a funcțiilor și a metodelor, este deci o metacunoaștere. Ea înseamnă de fapt analiza în detaliu a comportamentului științelor efective ale acțiunii militare a Forțelor Terestre – strategia, arta operațională și tactica – în determinările lor actuale, sub incidența noilor conexiuni provenite din zona informației, a tehnologiei de vârf, dar și a configurărilor geopolitice, din cea a deplasării tot mai puternice a acțiunii militare spre spațiul cognitiv, respectiv spre categorii, concepte, baze de date, sisteme de valori, limbaje etc. Există unele teorii care afirmă că acțiunile militare în situațiile de criză militară nu mai reprezintă ceea ce au fost și că asistăm la noi

tipuri de acțiuni, cu noi forme și formule ale mijloacelor violente ale politicii.² Deci trebuie să ne așteptăm la reelaborarea politicilor și strategiilor de confruntare, de conexiune sau reconexiune. Se impune deci reanalizarea științei și artei militare și implicit a sprijinului logistic al acesteia, folosind metodele clasice ale observației.

Susținem așadar modernizarea întregului sistem de management implicat în realizarea sprijinului logistic necesar Forțelor Terestre în situații de criză militară, dar acest lucru trebuie să se facă concomitent cu adaptarea nevoilor și dotărilor materiale la cerințele impuse pentru îndeplinirea misiunilor. Acțiunile forțelor terestre trebuie să se bazeze pe cunoaștere, fundamentată pe o abordare deterministă, punând accentul pe factorii tehnologici și organizaționali. Într-o astfel de structură (organizație), cunoștințele provin din informații, transformate de cei ce le dețin, în capacitate de acțiune eficientă, prin asimilare și înțelegere integratoare, urmate de operaționalizare în contexte date.

Managerii acestor organizații conștientizează relațiile dintre scopuri sau obiective, mijloace și rezultate, dar și cele dintre organizație și mediu, comunică continuu și interacționează coordonat, elaborându-și propriul comportament, în funcție de norme și valori comune, pentru asigurarea viabilității și coerenței în termeni de structură și acțiune.

Desfășurarea activității de management în orice domeniu de activitate este bazată pe o serie de principii, care trebuie însușite și aplicate de către factorii în drept. Nerespectarea unuia dintre acestea poate contribui la distorsionarea rezultatului preconizat. Considerăm că, dintre principiile identificate și studiate de către specialiști, cele mai importante și cu aplicabilitate în cadrul managementului sprijinului logistic al structurilor de Forțe Terestre sunt:

Principiul asigurării concordanței dintre parametrii sistemului de management și caracteristicile sale esențiale, precum și ale mediului ambiant. Pentru funcționarea perfectă și competitivitatea organizației este necesară o permanentă corelare, concordanță, adaptare și perfecționare a managementului sprijinului logistic al Forțelor Terestre la situații de răspuns la criza militară concretă existentă pe plan intern și extern, la cultura organizațională și la contextul social, economic, politic, cultural etc. în care activează aceasta. În vederea prevenirii apariției discrepanțelor dintre structura sistemului managerial al organizației, necesitățile ei și factorii de influență externă (de mediu) se impune un continuu efort de previziune, de anticipare și de remodelare a structurilor și a funcționării sistemului de management în scopul adaptării la realitățile vieții.

Principiul conducerii unitare creează premisele desfășurării în bune condiții a activităților prin direcționarea eforturilor de către o singură persoană sau

² E. Siteanu, P. Bedros, *Management general*, Academia AISTEDA „Ion I. C. Brătianu”, București, 2001, p. 15.

structură. Aceasta creează condiții favorabile optimizării structural-relațională, armonizării și sincronizării acțiunilor, contribuind la atingerea scopurilor cu eforturi minime. Suntem de părere că acest principiu trebuie să primeze, aplicarea lui neavând nicio legătură cu „conducerea de la centru”, rezultatul fiind direcționarea eforturilor tuturor structurilor și membrilor care le compun către atingerea țelului comun, îndeplinirea misiunilor încredințate structurilor operaționale ale forțelor terestre în situații de răspuns la criza militară. Neaplicarea acestui principiu produce dezorganizarea, dezbinarea structurilor și concentrarea eforturilor în alte direcții decât în cea esențială.

Principiul conducerii autonome stimulează spiritul de inițiativă, convergență, cointeresare în rezolvarea problemelor apărute. Acest principiu interacționează cu precedentul asigurând adaptarea rapidă la ritmul alert în care se desfășoară diferite acțiuni ale structurilor operaționale ale Forțelor Terestre în situații de răspuns la criza militară. Pentru aceasta, sistemul de management trebuie să îi ofere managerului delimitarea clară a atribuțiilor, a responsabilităților, a obligațiilor profesionale etc. Utilizarea acestui principiu creează premisele unei perfecte ordini și discipline în care fiecare membru al structurii își cunoaște șeful nemijlocit de la care primește ordinele și în fața căruia răspunde pentru întreaga activitate. Apreciem că, astfel se asigură respectarea corelației între autoritate, răspundere și responsabilitate, ca o cerință fundamentală a unui management adecvat structurilor Forțelor Terestre și implicit al unui management oportun al structurilor de sprijin logistic ale acestora.

Principiul flexibilității deosebit de important în cadrul oricăror structuri de sprijin logistic care va trebui să se caracterizeze prin suplețe, maleabilitate și să fie ușor adaptabil la schimbările mediului operațional. Adaptarea continuă este una dintre trăsăturile esențiale ale managementului modern în încercarea de a înlătura rigiditatea, formalismul, birocracia. Succesul în orice activitate este dat de puterea de evoluție și adaptare la schimbările inevitabile care apar.

Principiul eficacității și eficienței. Rezultatul activității de management este dat de obținerea unei eficiențe ridicate. Creșterea eficienței poate fi cuantificată prin măsurarea rezultatului obținut cu eforturi reduse sau la aceleași eforturi să se obțină maximizarea rezultatelor. Acest lucru presupune ca managementul structurii să fie elaborat, capabil să coordoneze forțele și mijloacele astfel încât eficiența acțiunilor să fie ridicată. Eficacitatea organizării reprezintă realizarea obiectivelor și sarcinilor în condițiile temporale (la timp) și calitative prestabilite (ordonate), ceea ce înseamnă că ea nu se suprapune cu eficiența întrucât este posibilă realizarea unor obiective/sarcini ordonate (care înseamnă eficacitate), dar raportul venituri/cheltuieli să nu evidențieze

eficiență.³ Eficiența poate fi măsurată dacă există un mecanism de monitorizare și de evaluare a sistemului logistic, care să calculeze eficiența.

Principiul competenței profesionale și motivarea personalului. Se referă la faptul că pe fiecare treaptă ierarhică este necesar să se afle persoane cu o pregătire profesională adecvată postului, precum și la faptul că acestea trebuie motivate corespunzător. Modul de stimulare profesională ține seama de politicile motivaționale stabilite la nivelul Forțelor Terestre în funcție de: îndemănare, vechime în muncă, pregătire profesională, rezultate obținute.

Principiul legalității. În structurile Forțelor Terestre, orice activitate de management sau de execuție trebuie să se execute pe baza acestui principiu. Legislația stabilește cadrul în care trebuie să se desfășoare activitățile în cadrul unui stat, atribuții, competențe decizionale, drepturi și obligații pentru anumite categorii socio-profesionale, sisteme relaționale între diferite structuri etc. Se subînțelege că acest principiu ar trebui să stea de fapt la baza desfășurării oricăror acțiuni în cadrul unei organizații, nu numai a celor de management și ca urmare nu trebuie admise abateri de la cadrul legislativ.

Iată doar câteva dintre principiile prin care noi apreciem că managementul, ca știință și artă, poate fi extrem de vast. După părerea noastră mai pot fi încă identificate principii de organizare și desfășurare, dar indiferent de numărul lor, importantă este aplicarea acestora printr-o serie de metode și tehnici moderne de management, în strânsă interdependență unele față de altele, astfel încât, rezultatele să fie dintre cele mai bune pentru structurile Forțelor Terestre în situații de răspuns la criza militară

Prin adoptarea unor metode și tehnici moderne de management pot crește performanțele îndeplinirii misiunilor forțelor terestre și implicit al sprijinului logistic al acestora în situații de răspuns la criza militară. Fiecare comandant/manager trebuie să știe să aleagă cele mai adecvate metode și tehnici manageriale. Este eronată convingerea unor comandanți/ manageri din Forțele Terestre că adaptabilitatea acestor metode și tehnici manageriale la realitățile de astăzi este extrem de redusă. În acest sens vom scoate în evidență unele metode și tehnici de management a sprijinului logistic, specifice diverselor etape ale actului managerial.

Managementul prin obiective, denumit și „*management pentru rezultate*” este sistemul de management cel mai des folosit. La baza acestuia se află următoarea premisă: eficacitatea sprijinului logistic al marilor unități și unităților din Forțele Terestre depinde de întrepătrunderea obiectivelor sale cu obiectivele subsistemelor, ceea ce implică o corelare strânsă între obiective-rezultate-recompense/sancțiuni. Obiectivele au o mare

³ Eugen Siteanu, Bredos Naian Petru, *op. cit.*, p. 15.

importanță în planificarea sprijinului logistic și evident, în îndeplinirea misiunii Forțelor Terestre în situații de răspuns la criză.

Realizarea unui management prin obiective competitive, presupune întrunirea unor caracteristici esențiale, astfel: caracteristicile de ordine, disciplină și rigurozitate imprimare marilor unități, unităților și subunităților din structura Forțelor Terestre; instituirea în cadrul sistemului logistic al unui subsistem de obiective care să coaboreze până la nivelul structurilor de execuție a sprijinului logistic; participarea întregului personal al fiecărui compartiment al sistemului logistic la stabilirea obiectivelor, în a căror rezolvare este nemijlocit implicat; instituirea unui sistem de control continuu, bazat pe metoda abaterilor semnificative, în mod special pentru sprijinul logistic; corelarea rezultatelor obținute în realizarea fiecărui obiectiv cu recompensele acordate și/sau sancțiunile aplicate.

Managementul prin obiective poate fi definit ca un sistem de management, bazat pe determinarea riguroasă a obiectivelor până la nivelul executanților care participă nemijlocit la stabilirea lor.

Apreciem că aplicabilitatea practică a acestui tip de management în cadrul structurilor de logistică ale Forțelor Terestre în situații de răspuns la criză este sinonimă cu ansamblul activităților desfășurate pentru sprijinul logistic al acestora.

Managementul prin excepții (MPE) este un sistem simplificat de management bazat pe transmiterea ascendentă a informațiilor care reflectă abateri de la limitele de toleranță stabilite precum și pe concentrarea celor mai buni manageri și specialiști în zonele decizionale importante pentru competitivitatea sprijinului logistic al Forțelor Terestre.

Comparându-l cu managementul prin obiective în care se caută soluții pentru îndreptarea atenției conducerii către un număr redus de domenii cheie – denumite obiective, conducerea prin excepție urmărește, în principiu, simplificarea procesului de conducere, în sensul ca un cadru de conducere să aibă posibilitatea de a se concentra asupra acelor probleme care reclamă într-adevăr intervenția sa, problemele de rutină urmând să fie rezolvate de subordonații săi. Prin urmare, un cadru de conducere își propune să intervină în procesul managerial numai atunci când apare o situație excepțională, pe care subordonații săi nu o pot soluționa sau nu sunt împuterniciți să o soluționeze.

Conceptul și metoda de conducere prin excepție au cunoscut o perfecționare continuă, dar bazele acestui sistem de management se apreciază că au fost puse de către specialiștii de la Academia din Bad Hazburg (Germania), odată cu elaborarea modelului care poartă denumirea acestei localități.

Metoda de conducere prin excepție presupune, în esență, ca informațiile să se refere numai la obiectivele care nu au fost rezolvate. Fiecare nivel de conducere

primește numai acele informații care corespund poziției ierarhice și intervin numai în aceste cazuri. Prin această metodă, problemele de conducere cuprind două aspecte: cazuri normale – în care aspectele de conducere se rezolvă de subalterni în mod independent și cazuri excepționale – în legătura cu care intervin organele de conducere superioare. Cu ajutorul unui nivel planificat și cu unul tolerant dinainte stabilite, în figura 1 se prezintă schematic elementele de bază ale managementului prin excepție.

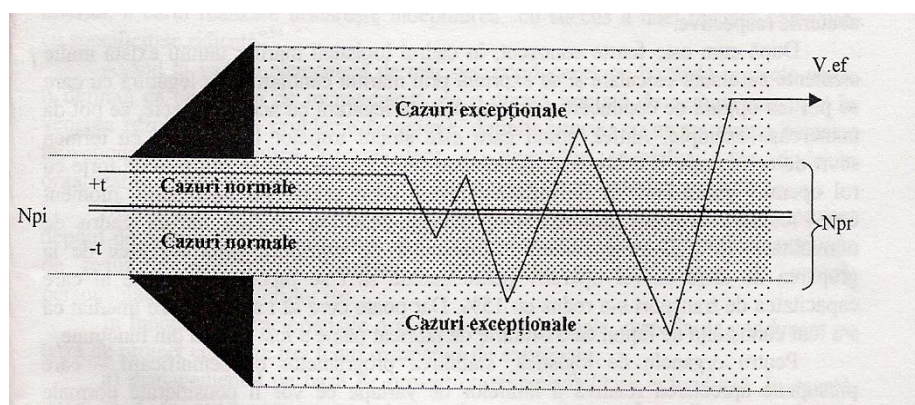

Figura 1. Elementele de bază ale managementului prin excepție⁴

unde:

- $N_{pi} = N_{pr}$ – nivel planificat, preliminar de realizări acceptabile;
- $\pm t$ – toleranțe în plus sau în minus ce delimitează nivelul până la care, din punctul de vedere al conducerii, realizările se încadrează în parametrii acceptabili;
- V_{ef} – valoare efectivă a indicatorului de referință.

Managementul prin excepții poate fi descris astfel: fluxurile informaționale ascendente cuprind informații ce reflectă abateri de la programe, planuri, standarde și norme; acestea sunt reținute la primul nivel ce are competența de a lua deciziile ce se impun; cu cât abaterile sunt mai mari, cu atât se transmit la un nivel ierarhic mai mare; competențele decizionale fiind foarte clar delimitate, fiecărui manager din sistemul logistic fiindu-i stabilite valorile abaterilor pentru care este împuternicit să ia decizii și să anunțe organul ierarhic superior; distribuția personalului în cadrul sistemului logistic al marilor unități și unităților din structura Forțelor Terestre are în vedere, cu prioritate, plasarea celor mai competenți manageri și persoane de execuție în funcțiile hotărâtoare pentru realizarea obiectivelor fundamentale ale sistemului sprijinului logistic al Forțelor Terestre.

⁴ I. Adams, *Managementul organizației*, Editura Economică, București, 2008, p. 47.

În cadrul Forțelor Terestre angajate în situații de răspuns la criza militară, acest sistem de management este mai puțin folosit, ceea ce nu exclude posibilitatea aplicării lui în viitor.

Noi suntem de părere că metodele de management enumerate, combinate cu tehnicile moderne de management, asigură managerilor logisticieni o eficiență sporită în actul decizional al Forțelor Terestre în situații de răspuns la criza militară.

Dintre cele analizate rezultă că managementul are un puternic caracter multi și interdisciplinar pentru că el integrează în metodele sale un număr destul de mare de metode – sociologice, matematice, tehnice, psihologice, statistice etc. – care ne conduc la următoarea concluzie: conducerea la vârful unei ierarhii organizaționale de tip militar nu va mai putea fi exercitată de către o singură persoană, ci de către o echipă managerială (o conducere participativă).

Cunoașterea principiilor și metodelor de management nu este suficientă, deoarece fără utilizarea unor tehnici adecvate acestea nu aduc rezultatele așteptate.

Tehnica de management reprezintă ansamblul regulilor, procedeele și instrumentelor specifice prin care se soluționează concret problemele ce decurg din funcțiile de management.

În opinia noastră, în realizarea sprijinului logistic al Forțelor Terestre, tehnicile de management cele mai utilizate sunt: diagnosticarea, delegarea, ședința și analiza SWOT.

Dintre toate acestea noi ne vom opri asupra analizei SWOT.

Analiza SWOT este o tehnică de management care utilizează punctele forte și cele slabe, oportunitățile și pericolele specifice organizației respective. Se analizează atât mediul intern, cât și cel extern, din punct de vedere al oportunităților și al constrângerilor cărora trebuie să le facă față organizația în cauză. Această tehnică este utilă nu numai în managementul operațional, ci și în planificarea periodică a activităților. Chiar și activitățile de audit trebuie să folosească analiza SWOT. Analiza poate fi extinsă la activitatea de ansamblu a Forțelor Terestre sau a marilor unități respectiv a unităților angajate în situații de răspuns la criza militară. Pentru analizele strategice, orizontul de timp este de 3-5 ani, uneori și mai mult. Noi considerăm că analiza SWOT trebuie să se facă anual în fiecare mare unitate, în funcție de evoluția situației operativ-strategică pentru a fi de ajutor în actualizarea scenariilor și implicit a deciziilor de acțiune pentru depășirea crizei militare. Punctele forte, cele slabe, oportunitățile și constrângerile identificate, în urma unor astfel de analize, se au în vedere pentru ameliorarea deciziilor.

În urma identificării celor mai importante puncte slabe și constrângeri se stabilesc direcțiile de acțiune și măsurile ce trebuie luate pentru reactualizarea planurilor. Analiza trebuie să determine și nivelul de risc al neintervenției Forțelor Terestre în situațiile de criză militară, adică aprecierea/evaluarea efectului amânării măsurilor de contracarare a efectelor punctelor slabe și constrângerilor. În final este

necesar să se stabilească măsurile de maximizare a efectelor punctelor forte și minimalizarea celor slabe.

Printre metodele și tehnicile de îmbunătățire continuă a procesului de management al sprijinului logistic se remarcă ciclul PDCA („Plan-DO-Check-Act”, care în limba română înseamnă „planifică-execută-verifică-acționează”). Aceasta este o metodă/tehnică japoneză care îmbunătățește continuu calitatea managementului prin reluarea continuă a ciclului PDCA. Metoda este aplicată de către japonezi în toate activitățile de management și reprezintă o succesiune de activități efectuate în ideea că înainte de a acționa trebuie ca managerul să înțeleagă și să evalueze corect consecințele deciziilor și acțiunilor sale.

Etapile principale ale ciclului PDCA sunt prezentate în figura 2.

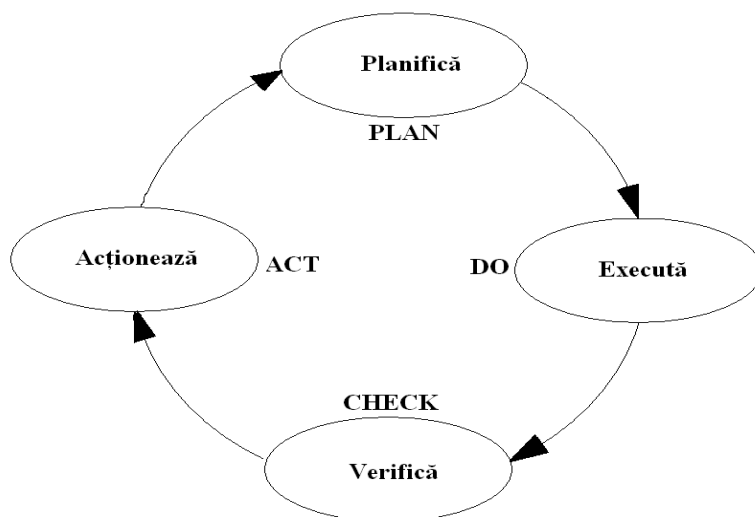

Figura 2. Ciclul PDCA

În prima etapă (PLAN), managerul trebuie să analizeze situația concretă și să stabilească ce anume urmărește să realizeze în perspectivă. Apoi să evalueze în ce măsură sistemul de management răspunde cerințelor, ce trebuie modificat, care sunt cele mai importante rezultate care trebuie îndeplinite și ce informații noi mai sunt necesare în acest scop. Pe această bază se va elabora un plan de îmbunătățire.

În a doua etapă (DO) se va aplica planul și se vor obține informațiile cu privire la rezultatele sau efectele acestuia.

În următoarea etapă (CHECK) se vor evalua efectele (rezultatele) aplicării planului de îmbunătățire și se vor identifica punctele critice.

În sfârșit, în cea de-a patra etapă (ACT) se vor analiza rezultatele (efectele) și se vor lua măsurile necesare în scopul modificării (schimbării) procedurilor, elaborării de noi standarde/dispozițiuni/norme astfel încât acestea să fie în concordanță cu soluțiile preconizate.

Ciclul se va relua pentru ca în continuare planul să fie îmbunătățit ceea ce va mări eficiența și eficacitatea sprijinului logistic.

În concluzie noi considerăm că, pentru a avea un management performant la toate nivelurile de conducere din structura Forțelor Terestre și, în special, la structurile implicate direct în realizarea sprijinului logistic al acestora în situații de răspuns la criza militară, se impune utilizarea acelor metode și tehnici științifice de management, care să realizeze cunoașterea și aplicarea principiilor logistice, utilizarea rațională a resurselor umane, materiale și financiare, stimularea activității personalului și optimizarea sistemului decizional în scopul îndeplinirii misiunilor încredințate.

BIBLIOGRAFIE

- ALNIȚEI Marin, *Imaginea recunoscută a mediului Joint și Imaginea Strategică Integrată în războiul viitorului*, în revista „Gândirea militară românească”, nr. 6 din 2010, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2010.
- SITEANU Eugen, BEDROS P., *Management general*, Academia AISTEDA „Ion I. C. Brătianu”, București, 2001.
- ADAMS I., *Managementul organizației*, Editura Economică, București, 2008.
- ZORLEŢAN T., BURDUŞ E., *Managementul organizației*, Editura Economică, București, 1998.

ALIANȚE POLITICO – MILITARE

POLITICAL – MILITARY ALIANCES

Drd. Ileana-Gentilia METEA*

Rezumat: Luând în considerație afacerile internaționale și rolul lor jucat în asigurarea securității naționale, lucrarea de față reprezintă un argument practic asupra rolului și, în special, a importanței exercitate de alianțele politico-militare. NATO este modelul ales pentru cea mai reprezentativă și viabilă alianță; rolul Alianței este dezvoltat în actualul context politic.

Cuvinte-cheie: alianțe politico-militare; afaceri internaționale; securitate națională; NATO; rol.

Abstract: Considering international affairs and their role played in ensuring national security, the paper here is a practical argument upon the role and mainly the importance of the political military alliances. NATO stands as chosen model, the most representative and vivid alliance; its role is being developed in the present day political context.

Keywords: political-military alliances; international affairs; national security; NATO; role.

Tematica securității statelor se asociază cu teoriile rașunii de stat. Acest concept s-a impus ca un principiu normativ superior, în fața altor interese individuale sau de grup în societate și a devenit un principiu regulator al comportamentului internațional al oricărui stat. Într-o democrație, structura intereselor private poate avea loc în condițiile definirii (unui interes public. David Clinton, în „*The National Interest: Normative Foundations*”, articol publicat în „*The Review of Politics*”, vol. 48, no. 4, University of Notre Dame, 1986, sublinia că interesul public devine un bun public (public good). Definirea interesului contribuie la îndeplinirea de către stat a obligațiilor de protejare și de promovare a binelui social. Pe plan extern, această funcție a statului include abilitatea de a proteja societatea de pericolele externe și de a se angaja în cooperare mutuală cu alte state.

În politica externă și de securitate se discută mai ales despre **interesul național**. Interesul național face ca statul să dezvolte și să mențină o capacitate

* Doctorand în Științe militare și informații la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.

optimă de protejare a societății și de promovare a propriului său bun public. Securitatea este tot un bun public, anume cel esențial. Interesul național se referă la principiul regulator al politicii externe și de securitate care consideră binele comun al societății, scopul final al acțiunilor diplomatice, economice și militare. În această accepție, politica externă și de securitate promovează interesele proprii fiecărui stat (pace sau război, binele național, prosperitatea economică, națională etc.). Se disting: interese vitale, interese majore, interese primare, interese fundamentale, interese ordinare etc. **Securitatea națională devine capacitatea unui stat de a-și menține și a-și promova identitatea națională și integritatea funcțională.**

În ultimele decenii, starea de securitate – insecuritate (după Barry Buzan) se stabilește pe baza analizării vulnerabilităților și amenințărilor. Vulnerabilitatea este o caracteristică externă a securității, riscul este una internă. Vulnerabilitatea se asociază cu așezarea geografică, mărimea teritoriului, populația, iar riscul este partea activă (o vulnerabilitate „activată”) și percepută ca atare. Vulnerabilitatea se stabilește strategic, riscul se identifică din punct de vedere politic. Politica de securitate națională poate fi orientată către interior, pentru a reduce vulnerabilitățile și către exterior, pentru a reduce riscurile și a evita amenințările. În esență, vulnerabilitatea este un indicator care determină necesitățile de securitate ale unui stat; riscul este o vulnerabilitate manifestă, iar amenințarea este un risc produs.

Securitatea militară

Amenințările de natură militară se plasează pe poziția centrală în securitatea națională. Intervenția militară pune în pericol toate componentele statului: baza fizică (teritoriu) poate fi ocupată (parțial sau total) sau afectată ca ecosistem, structura instituțională poate fi dezmembrată, ideea de stat poate fi subminată. Utilizarea violenței exclusive a statului este recunoscută ca singura formă legitimă de angajare a forței în rezolvarea problemelor de securitate internă sau externă. Amenințările prezentate ca prerogative militare externe scot în relief relevanța utilizării forței în relațiile internaționale. Când amenințarea este de natură externă, securitatea militară se referă la capacitatea militară a statului de a face față agresiunii. Definierea și construirea capacității militare trebuie realizată în funcție de vulnerabilități.

Securitatea politică. Subminarea autorității

Securitatea politică se referă la stabilirea organizațională a ordinii sociale. Amenințările sunt la adresa suveranității statului. Este vorba de amenințări de natură nonmilitară, pentru că toate vulnerabilitățile, riscurile și amenințările sunt definite pe cale politică. Se adaugă securitatea economică, de mediu, umană etc.

În epoca Războiului Rece, securitatea a fost definită ca echilibru fragil al arsenalelor militare ale celor două părți. Chiar și astăzi, starea naturală a sistemului internațional nu este starea de securitate, ci de insecuritate. În viziunea

realistă/neorealistă, relațiile internaționale sunt, în primul și în primul rând, despre **putere și securitate**. În centrul atenției se află statele, puterea deținută de acestea și date fiind implicațiile anarhiei, insecuritatea. Obținerea securității trebuie acceptată în orizontul școlii realiste, mai degrabă ca managementul insecurității decât ca eliminarea acesteia. Un control optim al insecurității garantează o stabilitate relativă a sistemului internațional, stabilitate specifică echilibrului de putere (balance of power).

În privința alianțelor politico-militare, factorul determinant în formarea alianțelor este distribuția puterii în cadrul sistemului internațional. Statele decid să se alinieze. Se remarcă trei tipuri de comportament al statelor în sistemul internațional: **balansarea balancing, alinierea bandwagoning și destinderea détente**. Alinierea se justifică atunci când: statele pot să se alinieze cu statele sau coalițiile amenințătoare în speranța că vor putea evita un atac asupra lor (alinierea defensivă); statele se pot alinia cu partea dominantă într-un război pentru a participa la împărțirea beneficiilor victoriei (alinierea ofensivă). Balansarea apare în cazul puterilor minore, al statelor mici, unirea lor în vederea contracarării unui stat puternic, amenințător, pentru a-l descuraja, iar destinderea reprezintă dezvoltarea de relații pașnice în scopul reducerii tensiunilor. Se întrebunțează analize bazate pe **teoriile balanței de putere, balanței de interese sau ale balanței de amenințări** (vezi contribuțiile unor K. Waltz, S. Walt, R. Schweller). Cel mai important factor în luarea deciziilor de alianță îl constituie compatibilitatea obiectivelor politice sau a intereselor și nu dezechilibrul de putere sau amenințarea.

Alianțele reprezintă unul dintre cele mai importante mijloace de procurare a securității de către un stat, luând în considerare trăsătura anarhică a sistemului internațional. Cele militare, cu precădere, sunt rezultate ale unor acorduri formale între două sau mai multe state, de obicei ale unor tratate.

Acesta este un punct important în definirea alianțelor, deoarece este cel care precizează explicit condițiile în care este acordat sprijinul, care este ponderea în care se acordă acest sprijin militar de către fiecare aliat în parte, teritoriul vizat de alianță, amenințarea împotriva căreia se constituie alianța și alte detalii de acest fel. Aceste detalii fac în mod fundamental diferența dintre alianțele și organizațiile de securitate colectivă, diferență ce se concentrează pe două niveluri: pe de o parte, **organizațiile de securitate colectivă**, cu tot caracterul lor formal, nu specifică în actul lor constitutiv obligativitatea intervenției celorlalți participanți în cadrul ei, în cazul în care una dintre părțile semnatare este atacată; spre deosebire de acestea, **alianțele presupun obligativitatea intervenției aliaților pentru partea atacată**, întrucât, prin semnarea tratatului de instituire a alianței, statele își promet un ajutor militar reciproc specific; mai mult decât atât, alianțele specifică până și timpul în care se va interveni, forțele efective ce vor fi detașate, zonele ce vor fi apărate etc.

NATO este exemplul clasic al unei alianțe. Aceasta specifică, în mod clar, bazele cooperării militare dintre părțile semnatare (apărarea împotriva pericolului comun), ponderea fiecărui participant în alianță, teritoriul ce trebuie apărat, circumstanțele în care obligativitatea intervenției se declanșează (articol 5) etc.

În literatura de specialitate se face diferența dintre alianța propriu-zisă și organizațiile de securitate/apărare colectivă⁵. Diferența constă în faptul că tratatul de alianță presupune existența unui inamic comun, bine identificat (în multe cazuri se specifică clar contra cui este valabil acordul, condițiile care fac necesară intervenția, participarea obligatorie, intervalul de timp necesar, cantitatea de forțe ce trebuie mobilizată de către fiecare aliat, teritoriul aliat ce urmează a fi apărat) pe când securitatea colectivă se referă la potențiali adversari nespecificați și presupune solidaritatea de grup contra tuturor amenințărilor militare venite din partea unor terți.

Alt element definițiv pentru alianță este **scopul** ei, care este unul **fundamental militar sau de maximizare a securității**. Acest aspect deosebește în mod clar alianțele militare de orice alt tip de asociații între state pe criterii economice, culturale, religioase sau de alt fel. În acest sens, NATO se deosebește fundamental de organizații cu un caracter pronunțat economic, precum UE sau NAFTA. Din punct de vedere al componenței, alianțele se formează numai între state, fiind excluse entitățile politice și economice transnaționale, organizațiile internaționale, ONG-urile, grupările revoluționare, cele de gherilă sau altele. Cu precădere acest element al definiției elimină posibilitatea alianței dintre guvernele naționale și grupările sau entitățile subnaționale sau transnaționale ce pot activa la un moment dat în sistemul internațional.

Alianțele au ca principal scop concentrarea forțelor militare ale aliaților împotriva unui adversar comun din afara alianței. Ea scade și probabilitatea apariției unui conflict între aliați, ceea ce constituie mai curând unul dintre beneficiile decât dintre obiectivele alianței. Din această perspectivă, alianța este un instrument aflat la îndemâna statelor, ca actori raționali în sistemul internațional, de a-și mări capacitățile sau de a bloca intenția adversarului de a-și spori propriile capacități. Împotriva acestui element se poate obiecta în sensul că alianțele nu sunt întotdeauna, în mod obligatoriu, îndreptate împotriva unui stat, ele pot fi îndreptate și împotriva unor fenomene din relațiile internaționale.

Este cazul Sfintei Alianțe din secolul al XVIII-lea, care era mai degrabă o alianță cu perspectivă ideologică asupra modului în care trebuia prezervată stabilitatea în Europa, propunându-și să prevină ridicarea oricărui stat revoluționar cu pretenții de hegemonie continentală. Asemenea ei și Antanta anglo-franceză, formată în 1904, este

---

⁵ Stephen M. Walt, *Originile Alianțelor*, Editura Institutului European, Iași, 2008, p. 23; apud. Andrei Miroiu, Radu-Sebastian Ungureanu, *Manual de relații internaționale*, Editura Polirom, Iași, 2006, pp. 210-211.

alianța cea mai lungă din istorie, bazată fiind pe un ansamblu de valori comune. Coaliția declanșată de atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001 din New York și Washington este una împotriva unui fenomen internațional – terorismul – care amenință securitatea întregului sistem internațional, nu a unui stat anume.

Alt element al definiției alianței este reciprocitatea, nu este un element obligatoriu, deoarece nu toate alianțele îl au la bază, dar majoritatea îl au în centru fiind considerat un mijloc de creștere a beneficiilor alianței. Acest principiu al reciprocității dă consistență și coerență mai mare unei alianțe, bazându-se pe o condiționare fundamentală a beneficiilor alianței respective. Împreună cu caracterul formal al alianței, principiul reciprocității conferă și o obligativitate legală și morală a respectării angajamentului asumat prin alianță. Un al șaselea element al alianței este caracterul său politic, manifestat cel puțin la un nivel secundar. De regulă, în cadrul unei alianțe există o serie de așteptări între aliați ce depășesc scopul propriu-zis al înțelegerii: aceștia așteaptă ca partenerii de alianță să-i susțină politic în demersurile lor diplomatice chiar și în cazul inexistenței unei obligativități stipulate, prin tratat, în acest sens.

Ca element final al definiției ne referim la **interesele pe care alianța se construiește, se menține și se consolidează**. Interesele fac ca o alianță să fie viabilă sau inutilă, să aducă beneficii într-o proporție mai mare sau mai mică, ele pot chiar determina sau împiedica realizarea unei alianțe. Alianțele tind să se formeze între state care au interese comune. Totuși, când ne confruntăm cu o identificare între interesele aliaților ori când interesele părților aliate sunt divergente într-o măsură mult prea mare, alianța devine inutilă. Într-o alianță există întotdeauna interese comune ale părților semnatare preexistente alianței, interese comune ale aliaților rezultate din alianța însăși, interese care se construiesc pe parcurs, pe măsură ce alianța este menținută și consolidată. În general, interesele aliaților sunt doar parțial împărtășite, dar într-un mod substanțial. Alianțele se încheie prin tratate internaționale.

Balansarea. Dovezile istorice evidențiază patru elemente în legătură cu formarea alianțelor. Primul: amenințările externe sunt cauza cea mai frecventă a alianțelor internaționale. În al doilea rând, balansarea este mult mai întâlnită decât alinierea. În al treilea rând, statele nu balansează doar puterea, ele balansează și amenințările. Cu toate că superputerile își aleg parteneri de alianță, în primul rând pentru a se balansa reciproc, puterile regionale sunt, în general, indiferente față de balanța de putere. În schimb, statele formează alianțe, cel mai des ca răspuns la amenințările venite din partea altor actori regionali. Capacitățile și intențiile ofensive cresc probabilitatea ca alții să-și unească forțele în opoziție, deși impactul precis al acestor factori este dificil de măsurat.

Alianțele formate pentru balansarea amenințării pot lua mai multe forme distincte. În formă tipică, statele încearcă să reziste amenințărilor, adăugând la propria forță pe cea a altui stat. Astfel, superputerile au căutat aliați pentru a se opune amenințării reciproce (achiziționând baze sau alte bunuri militare utile) sau pentru a-l opri pe rival să-și extindă influența. Pe de altă parte, statele regionale au căutat ajutor extern, cel mai frecvent din partea unei superputeri, dar uneori și din partea unor actori locali, atunci când erau angajate într-o rivalitate intensă sau într-un conflict militar activ⁶.

Istoria alianțelor susține afirmația potrivit căreia, aceste state acționează în special pentru a balansa una împotriva celeilalte. Toate angajamentele puterilor examinate, cu excepția a două dintre ele, au fost formate în primul rând pentru a contracara puterea oponentă.⁷ Cazurile rămase se situează în total acord cu obiectivul general al slăbirii poziției regionale a celeilalte puteri.

Alinierea este un comportament care poate sta la baza formării alianțelor. Cu toate că statele își aleg aproape întotdeauna aliați pentru a balansa amenințarea, comportamentul acesta nu este unul universal. În anumite situații, tendința în general redusă a statelor de a-și uni forțele cu puterea dominantă poate crește într-o anumită măsură.

Statele se aliniază atunci când nu există perspectiva unor aliați utili, pentru că vor face față singure amenințărilor, în cazul în care aleg să reziste. Lipsa unor aliați eficienți este evidentă în majoritatea cazurilor de aliniere.

De aici se desprinde faptul că statele preferă balansarea alinierii, chiar și atunci când se confruntă cu amenințări semnificative. Cazurile rare de aliniere sunt rezultatul unei serii de împrejurări și, deoarece alinierea este mai ales răspunsul statelor slabe, e mai puțin probabil că va modifica în mod semnificativ balanța globală de putere.

Pe lângă capacitățile economice și militare, amenințările cu acțiuni subversive sau cu alte forme de presiune politică pot fi determinanți la fel de puternici ai coalizării. Deși distribuția capacităților este extrem de importantă pentru superputeri, ea joacă un rol foarte mic în alegerea alianțelor de către actorii regionali. În pofida faptului că proximitatea geografică este foarte importantă, dovezile nu relevă o relație liniară dintre distanță și nivelul de amenințare. Lipsa de liniaritate se datorează faptului că multe rivalități din Orientul Mijlociu au fost coordonate prin canalele politice (propagandă și subversiune), în care puterea militară (și, astfel, geografia) a jucat un rol minor.

---

⁶ Exemplele cele mai evidente sunt relațiile protector-protejat care au permis arabilor și israelienilor să-și susțină rivalitatea, ajutorul oferit părților beligerante din războiul civil din Yemen și coaliția arabă care a purtat Războiul din Octombrie din 1973.

⁷ Stephen M. Walt, *op. cit.*, p. 211.

Tendința statelor de a prefera balansarea se explică prin faptul că balansarea împotriva unui stat puternic poate fi cel mai prudent răspuns, dacă presupunerile legate de intenții sunt incorecte. Intrarea într-o alianță defensivă pentru a te opune unei amenințări potențiale te poate proteja, dacă statul în cauză este de fapt unul agresiv. O asemenea alianță va fi inutilă dacă statul în cauză se dovedește a fi un stat blând. În schimb, alinierea poate da greș în mod catastrofal, dacă cineva alege să se alieze cu un stat puternic, iar mai târziu descoperă că intențiile sale sunt de fapt ostile. Prin urmare, balansarea va fi considerată un răspuns mai sigur, atunci când intențiile nu pot fi determinate cu siguranță. *Implicațiile securității de tip național (statal) asupra securității globale.* Trăinicia securității globale, unul dintre imperativele stringente ale prezentului, are un suport solid în securitatea statelor. De la marile puteri, care sunt preocupate de întărirea stabilității strategice și până la statele mici, dornice parcă și mai mult, de a-și prezerva securitatea națională, toate sunt vital interesate de consolidarea unui climat de pace și încredere globală. În eforturile ample de dezvoltare a cooperării pentru neproliferarea armelor de distrugere în masă și a dispozitivelor de lansare a acestora, de înăsprire a reglementărilor existente în domeniu, de combatere a terorismului internațional și a celorlalte amenințări transfrontaliere, statele au o implicare puternică și permanentă.

Printr-o politică de securitate națională activă, dinamică, securitatea statală reușește o implicare complexă în securitatea internațională. În ultimii ani, politicile de apărare a teritoriului național, de diplomatie preventivă ale statelor se combină cu politici ofensive de promovare a intereselor proprii, care susțin stabilitatea globală în diferite regiuni de pe mapamond.

Pe plan european, de exemplu, statele UE realizează politica europeană de securitate și apărare, obiectivele Pactului de Stabilitate în Europa de Sud-Est, mențin stabilitatea în Balcani și în spațiul caucaziano-caspic al Mării Negre, luptă cu terorismul, iar statele membre NATO participă la efortul de apărare colectivă și la construcția dimensiunii militare a UE, precum și la îndeplinirea angajamentelor de parteneriat și cooperare cu celelalte state ale lumii, la consolidarea încrederii și a cooperării pe plan regional și continental.

Statele se implică nemijlocit în restructurarea sistemului global de securitate, cooperarea economică și adaptarea normelor și a principiilor de drept internațional la evoluțiile determinate de procesul globalizării, în activitatea ONU, OSCE, UE, OMC. La nivelul OSCE, statele contribuie la îmbunătățirea securității politice, economice și de mediu, promovează multiethnicitatea, gestionează zonele de criză, abordează activ problematica securității prin cooperare, înlătură tensiunile și conflictele, mențin o stabilitate regională și internațională reală, fac eforturi de

democratizare a altor spații geostrategice, promovează o cooperare eficientă la nivel multilateral.

Din analiza implicațiilor securității statale, naționale, asupra securității globale nu poate lipsi o interogație ca aceasta: Ce rol joacă, în consolidarea sistemului mondial de securitate, dezvoltarea pe plan național a unui instrument coerent, suplu și polivalent și realizarea și optimizarea interoperabilității cu aliații și partenerii? Fără îndoială că o construcție organizațională aptă să genereze rezultate imediate, decisive, la nivel operațional și strategic, mai ales pe plan extern, pe teatre de acțiune din afara zonelor de responsabilitate obișnuite, este un instrument cu rol de seamă în consolidarea sistemului de securitate global. Or, în acest sens, demersurile naționale de transformare, aliniate celor ale NATO, de exemplu, fac din armata unui stat membru o instituție de mare suplețe, mobilitate și flexibilitate, aptă de a duce operații în tot spectrul conflictelor, rapid dislocabilă și capabilă de a desfășura operații în rețea, superioară tehnologic, complet sprijinită logistic printr-un sistem logistic integrat.

Cu astfel de capacități militare polivalente, adecvate capacităților de dislocare și susținere în teatru, dar și gradului de folosire a disponibilității, armata poate îndeplini misiuni complexe pentru menținerea securității și a stabilității teritoriale a statului respectiv, dar și pentru a consolida capacitățile Alianței de a-și susține interesele globale, în condițiile diversității și gravității maxime a amenințărilor actualului secol.

Implicațiile securității naționale asupra celei globale pot însă acoperi și alte domenii de activitate. Dacă punerea în valoare și dezvoltarea potențialului cultural, științific și uman reprezintă o componentă și o sursă esențială a securității naționale, atunci acestea au un impact semnificativ în securitatea globală. Este elocvent modul în care statele, în fața ofensivei grăbite a globalizării culturale, își conservă, odată cu integritatea teritorială, unitatea culturală, prin programe țintite de afirmare locală și regională a unor identități culturale distincte.

Decăderea tot mai accentuată din drepturi, în perioada post Război Rece, a noțiunii de securitate națională în fața celei de securitate colectivă nu a eliminat, ca nefondate, valențele celei dintâi, în contextul creșterii și diversificării vertiginose a riscurilor și amenințărilor transfrontaliere. Lupta cu insecuritatea, corupția, fraudă fiscală și contrabanda, crima organizată și terorismul, toate au obligat la o viguroasă și punctuală ofensivă guvernamentală, în unitate cu societatea civilă, cu ONG-urile, cu instituțiile publice, pe direcțiile creionate de strategia națională de securitate, având un impact puternic, prin consolidarea statului respectiv, ca pilon de securitate, în securitatea subregională, cea regională și implicit globală.

BIBLIOGRAFIE

- CLINTON David, *The National Interest: Normative Foundations*, articol publicat în: „The Review of Politics”, vol. 48, no. 4, University of Notre Dame, 1986.
- Dr. FRUNZETI, Teodor, dr. ZODIAN V., dr. ZODIAN V. Mihai, *NATO de astăzi*, în „Lumea 2013”, *Enciclopedie politică și militară*, Editura RAO, București, 2013.
- KEOHANE R. O., NYE J. S., *Putere și interdependență*, Editura Polirom, Iași, 2011.
- KOLODZIEJ A. Edward, *Securitatea și relațiile internaționale*, Editura Polirom, Iași, 2007.
- LAYN Christopher, *Pacea iluziilor*, Editura Polirom, Iași, 2011.
- NEAGOE Visarion, *Riscuri și vulnerabilități ale mediului de securitate în zone de importanță strategică pentru România*, în Sesiunea anuală de comunicări științifice cu participare internațională „Stabilitate și securitate regională” din 9-10 aprilie 2009, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2009.
- Dr. NEAGOE Visarion, *Vulnerabilități, riscuri și amenințări, Prognoze și tendințe globale*, în „Lumea 2005”, Editura Atea, București, 2005.
- NEAGOE Visarion, DINICU Anca, *Relații internaționale – concepte, sisteme, determinări*, Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolea Bălcescu”, Sibiu, 2006.

**ETICA AFACERILOR MILITARE
(PARTEA I)**

**ETHICS OF MILITARY AFFAIRS
(PART I)**

Dr. Valentin-Stelian BĂDESCU*
Dr. George-Teodor RĂDUICĂ**

Rezumat: În zilele noastre avem de-a face cu o nouă construcție de tip juridico-economic – în cadrul căreia etica ocupă un loc aparte –, instrumentele juridice internaționale și europene, împreună cu principiile consfințite de acestea (al democrației și statului de drept, principiul separației puterilor în stat, al egalității statelor în fața tratatelor) toate formând la un loc blocul de funcționalitate al afacerilor, în general, al afacerilor militare, în special.

Cuvinte-cheie: afaceri militare; etică; morală; buna-credință; drept internațional; drept internațional umanitar.

Abstract: Nowadays we are dealing with a new type of legal and economic construction – in which ethics occupies a special place –, international and European legal instruments, together with the principles embodied in them (democracy and the rule of law, the principle of separation of powers, equality of states regarding the treaties) are all forming a block of businesses functionality, in general, and of military affairs in particular.

Keywords: military affairs; ethics, morals; good faith; international law; international humanitarian law.

Introducere

Dacă în urmă cu 20 de ani era de neconceput a vorbi despre afacerile militare și mai ales despre etica lor, întrucât aceasta era, pentru unii autori, o sintagmă rezervată în exclusivitate statelor puternice, astăzi ne este tot mai clar faptul că avem de-a face cu o nouă construcție de tip juridico-economică, în

---

* Dr. Valentin-Stelian Bădescu este avocat în Baroul București și lector universitar la Universitatea Europei de Sud-Est LUMINA din București.

** Dr. George-Teodor Răduică este expert la Universitatea Națională de Apărare „Carol I” din București.

cadrul căreia etica ocupă un loc aparte, or instrumentele juridice internaționale și europene, împreună cu principiile consfințite de acestea (al democrației și statului de drept, principiul separației puterilor în stat, al egalității statelor în fața tratatelor) formează toate la un loc blocul de funcționalitate al afacerilor, în general, al afacerilor militare, în special.

Problematika eticii în afacerile militare actuale trebuie privită într-un context mult mai larg decât cel al relației dintre maximizarea profitului și interesul general. Este vorba despre mari transformări în politica internațională: concentrarea atenției marilor puteri asupra arealului asiatic care tinde să devină – dacă nu a și devenit deja – cel mai interesant loc pentru jocul puterii globale în acest secol, înlocuind Europa, centralitatea sistemică nord-atlantică. Trebuie spus că trăim o perioadă de incertitudini sistemice, fiindcă au loc schimbări de anvergură în ierarhia sistemică: nu numai că Brazilia a luat locul Marii Britanii și a trecut pe locul șase în topul global, dar China a trecut pe locul doi, depășind Japonia și apropiindu-se vertiginos de primul loc. Această ultimă inversare s-a văzut imediat, iar vocea Chinei a devenit tot mai puternică. Trăim deci o perioadă de schimbări sistemice, dar și de transformări geopolitice. Pe fondul acestor incertitudini se caută similitudini sau apropieri cu ceea ce s-a întâmplat înainte de cel de-al Doilea Război Mondial, pentru a face predicții plauzibile.

Poate fi o metodă greșită de abordare, pentru că fiecare conflict generalizat, fie că este vorba despre primul sau de-al Doilea Război Mondial, are propriile cauze și scânteii care au declanșat evenimentele. Nu vom găsi repetiții aidoma. În ceea ce privește însă datoriile publice, dăm un singur exemplu: Japonia are datoria publică absolut impresionantă, de aproape trei ori produsul ei intern brut, iar în medie datoria publică a statelor din UE, în ansamblu, este de 120 la sută. Ar rezulta că UE nu se află în criză, ceea ce nu este adevărat, comparațiile nu se pot face în acest fel. Ceea ce este însă posibil, pe fondul incertitudinilor și al crizei economice, este că un război între marile puteri nu este în afara ecuației, mai ales din perspectiva globalizării afacerilor.

Opinia curentă este că războaiele sunt dezlănțuiri oarbe ale instinctelor umane primare, manifestate la nivelul unor comunități mari – triburi, grupări, popoare, națiuni. Este într-adevăr așa, de aceea omenirea a inventat de timpuriu norme și reguli de ducere a lor astfel încât violența să fie întrucâtva limitată. În felul acesta s-a dezvoltat o etică a războiului. Credem că nu greșim prea mult dacă afirmăm că și afacerile trebuie, întocmai ca și războaiele, să aibă propria lor etică, întrucât această lume nu este una în care să dormi liniștit, este o confruntare aproape continuă. Nu mai puțin adevărat este că afacerile militare sunt ombilical legate de afacerile globale, iar etica acestora din urmă influențează major domeniul militar. Este totuși de precizat că etica războiului presupune și altceva, în plus, dreptul internațional umanitar fiind nu numai călăuza, dar

și scutul de protecție al omenirii împotriva dezlănțuirilor sălbatice ale conflictelor. Este pe deplin adevărat, această ramură a dreptului internațional public este puternic influențată și de principiile eticii și echității. Nu vom insista în acest material asupra determinărilor nomologice ale normelor dreptului umanitar în desfășurarea războiului ci, vom încerca să deslușim, pe cât posibil, influența eticii asupra mediului afacerilor militare.

Dacă vorbim despre război, s-au cristalizat, de-a lungul timpului, reguli privitoare la ce este permis și la ce nu este permis în război. Epoca de înflorire a cavalerismului a constituit și momentul în care etica militară s-a aflat la cea mai înaltă expresie a ei. Ceea ce nu înseamnă, automat, că tot ceea ce am moștenit drept regulă era respectat *ad-literam*. Dar, cel puțin se făcea caz și exagerările, dezlănțuirile sângeroase aveau o barieră care ținea nu doar de omeneasca milă, ci și de o opinie general împărtășită. Cei care luptau în războaie s-au deprins să considere că e interzis a ucide dușmanul care se predă sau care se află în imposibilitatea de a se apăra, că nu se poate lovi sau ucide pe la spate, ci numai într-o înfruntare bărbătească, dreaptă, față în față, că nu se pot ataca oameni neînarmați, femei, bătrâni, copii. De asemenea, s-a găsit că este normal ca un prizonier să fie tratat corespunzător rangului său; nu chiar dezinteresat, rangul presupunea un nivel mai mare al sumei care urma să fie cerută drept răscumpărare. O vreme, armatele chiar s-au luptat nu pentru a omorî inamicul, ci pentru a face cât mai mulți prizonieri. Ca să nu mai spunem că motivația prăzii dădea imbolduri nebănuite combatanților. Etica cu care venea creștinismul a șlefuit mult dintre aceste moravuri militare. Spre deosebire de etica războiului, etica în afaceri este mult mai „tânără”.

Încercăm, astfel, să formulăm o pledoarie cu privire la necesitatea și la importanța asumării unui comportament etic în cadrul afacerilor militare, analizând societatea actuală, tendințele specifice și caracteristicile mediului de afaceri, alături de drepturile și obligațiile ce îi revin. Principala unitate de analiză, în cadrul acestei cercetări, este revoluția în domeniul militar, iar tematica cea mai amplu abordată vizează aspecte legate de acțiunea și răspunderea morală a acesteia, respectiv de implementarea unor practici etice care pot să-i crească nivelul competitiv. Drept urmare, pe parcursul întregii abordări atenția ne-a fost îndreptată, cu preponderență, asupra analizei componentelor specifice eticii în afacerile militare, iar prin metodele de analiză utilizate, termenul de competitivitate este subordonat celui de etică în afaceri.

Obiectivul fundamental al acestui demers de cercetare constă în evidențierea problemelor de natură etică cu privire la modalitățile de înfăptuire a unei transformări în afacerile militare, respectiv, formularea unui ghid etic, care să constituie un instrument de dezvoltare a unui climat etic și de obținere a unor

avantaje competitive, în cadrul afacerilor militare. Astfel, direcțiile de analiză și cercetare au fost următoarele:

- determinarea cadrului conceptual al eticii în afaceri și al competitivității;
- analiza evoluției eticii în afacerile militare din antichitate până în prezent și evidențierea unor particularități naționale;
- abordarea teoriilor etice specifice mediului de afaceri din țara noastră;
- identificarea particularităților specifice relației etică, afaceri și competitivitate prin conceptualizarea a trei modele distincte;
- prezentarea unor modalități de dezvoltare a unui climat etic în cadrul firmelor, prin intermediul guvernantei corporative și a codului de conduită etică;
- formularea unor concluzii și propuneri.

Aceste direcții de analiză sunt subordonate următoarelor obiective specifice:

- prezentarea unui cadru conceptual, care să ne permită familiarizarea cu problemele etice specifice și exprimarea propriei opinii cu privire la semnificația termenilor de morală, moralitate, etică;
- identificarea celor mai importante teorii etice și analiza impactului lor asupra mediului de afaceri militare;
- identificarea modului în care anumite valori promovate în cadrul afacerilor militare, conduc la obținerea unor rezultate specifice, distincția fiind realizată între platforma ideologică a eticii deontologice comparativ cu cea a egoismului etic;
- prezentarea celor mai importante metode/strategii prin care mediul educațional poate susține adoptarea unui comportament etic în cadrul afacerilor militare, pornind de la premisa că numai cei instruiți pot acționa în cunoștință de cauză;
- stabilirea rolului reglementărilor guvernamentale în vederea susținerii unor practici etice;
- elaborarea unor modele care să reliefeze dimensiunile și particularitățile relației etică-afaceri militare-competitivitate;
- studierea corelațiilor dintre implementarea unor practici etice și obținerea unor avantaje competitive.

Pentru parcurgerea acestor direcții de analiză și îndeplinirea acestor obiective, am folosit diverse metode de cercetare, dar de un real folos ne-a fost abordarea inter și transdisciplinară.

Influența științei și globalizării asupra domeniului militar

Existența oferită umanității a fost creată pentru a oferi roade tuturor oamenilor. Pământul a fost decorat pentru umanitate, la fel cum și cerul este precum o cupolă, iar soarele o torță care luminează această lume. Toată creația, în

afară de umanitate, își îndeplinește atribuțiile într-un mod firesc, și toate sferile din jurul razelor de acțiune ale umanității întruchipează o liniște, o pace și o bucurie minunate. Liniștea se suprapune mișcării neîncetate, în ciuda nenumăratelor obiecte din spațiu, între ele neobservându-se nicio confuzie sau dezordine. Deși umanității i-au fost oferite emoții, minte și conștiință, oamenii pot provoca rău chiar și în această pace și armonie universale. Deoarece umanitatea suportă consecințele impactului său distrugător mai mult decât o face orice altă specie, toți oamenii ar trebui să se alăture acestei armonii prin libera lor voință, să descopere motivele ce stau la baza acestei păci și seninătăți și să se comporte ca atare.

Odată cu Renașterea¹, umanitatea a făcut inovații nemaipomenite în știință și tehnologie. În ziua de azi, mai ales, informația, tehnologia și transportul au avansat la o viteză foarte mare. Aceasta este o eră a vitezei. Pentru unii, timpul dintre „fericire-confort” și „gând-acțiune” scade odată cu comprimarea distanțelor. Ele își ating țintele cu ușurință sau sunt împiedicate pe neașteptat să facă asta. Poate că în viitor ne vom confrunta cu o lume în care evenimentele vor avea loc prea rapid. Nu vom înțelege avantajele și dezavantajele unei astfel de lumi, și deocamdată acestea sunt subiecte de film și cărți de anticipație sau poate chiar instrumentele de lucru ale celor care au realizat deja revoluția în domeniul militar.

Nu spunem o noutate când afirmăm faptul că revoluția în domeniul militar a devenit un concept cheie în gândirea strategico-militară americană începând cu anii '90. De fapt, „antecedentele” acesteia se regăsesc în revoluția tactică a sovieticilor, care încercau să definească mutațiile produse în conceptul lor de apărare, în organizarea lor militară, ca și în doctrinele lor prin apariția armelor nucleare și a rachetelor.

Sovieticii puneau accentul pe dezvoltarea tehnologică, pe componentele tehnice ale luptei, pe armament și mai puțin pe posibilitatea adaptării doctrinei de întrebuințare a tehnicii și armamentului la inovațiile tehnologice.²

Conceptul american al revoluției în domeniul militar a apărut într-un context strategic conturat de o dublă revoluție – cea a informației și cea a globalizării, din necesitatea adaptării strategiei militare americane la noul mediu de securitate.³ De fapt, ca să putem vorbi despre o revoluție, trebuie să avem o schimbare de fond în doctrină și în organizare. Tocmai de aceea, nu putem spune că avem o revoluție în domeniul militar dacă ea nu este precedată și de o transformare socială, pentru că, deși în denumire, conceptul surprinde termenul „militar”, nu este totuși un fenomen rezervat elitei militare, ci are ca bază chiar ansamblul societății în care se dezvoltă.

---

¹ A se vedea pentru detalii, P.P. Negulescu, *Filosofia renașterii*, Editura Eminescu, București, 1986.

² Lucian Stăncilă, Ene Vasile, *Impactul revoluției în afaceri militare, asupra managementului integrat al resurselor de apărare*, material preluat de pe site-ul http://conference.dresmara.ro/conferences/2007/21_Stancila_Lucian.pdf, p. 157, la data de 17 iunie 2013.

³ Revolution in Military Affairs – RMA.

Stricto sensu, termenul de „revoluție” se aplică schimbărilor tehnologice, descoperirile revoluționând efectiv lumea, implicit și războiul. În acest sens, Toffler spunea că o revoluție militară se produce numai atunci când se ivește o nouă civilizație, spre a o sfida pe cea existentă. Astfel, el vorbește despre „subrevoluții”⁴ – adică, nu facem decât să adăugăm alte elemente, să creăm alte combinații de elemente vechi în cadrul unui scenariu existent.

Revoluția în domeniul militar a cunoscut multe cicluri și multe etape, care au depins de marile descoperiri științifice și de implementarea lor în domeniul militar, de apariția mijloacelor de luptă performante care au determinat mutații substanțiale în conceperea și ducerea războaielor. O revoluție în domeniul militar are drept condiție *sine qua non* o schimbare instituțională profundă, ceea ce, fundamental, pragmatic înseamnă profesionalizarea forțelor și modularitatea acestora, integrarea noilor tehnologii ale informației în sistemele de arme existente. Context în care serviciile armate sunt nevoite să se schimbe la toate nivelurile, simultan, de la tehnologie și cultură până la organizare, strategie, tactică, instrucție, doctrină, logistică.

În opinia unor gânditori de marcă ai științei militare românești⁵, o revoluție în domeniul militar poate fi definită ca fiind „impactul unei sau unor anumite tehnologii revoluționare și al unor doctrine adecvate care să pună în valoare la parametrii optimi aceste tehnologii asupra spațiului de luptă și asupra fizionomiei războiului în ansamblul său, atunci când aceste noi descoperiri științifice sunt utilizate în război.”

Revoluția provocată de computer, stimulată de mondializarea accentuată a comunicației și favorizată de micșorarea, în proporție geometrică, a ecartului dintre faza de descoperire (prin cercetare științifică) și cea de aplicare, a realizat un salt impresionant în acest domeniu. Urmând acest raționament, este de așteptat ca revoluția în domeniul militar să aducă mutații substanțiale îndeosebi în strategia forțelor, în cea a mijloacelor și evident în strategia operațională.⁶

În concluzie, sintagma „revoluția în domeniul militar” vizează punerea de acord a doctrinei militare cu revoluția tehnico-științifică, dar, în egală măsură, orice nouă descoperire științifică cu aplicabilitate în domeniul militar are absolută nevoie pentru a se dezvolta, de stabilirea caracteristicilor sale. Pentru acest motiv, în cele ce urmează vom analiza câteva dintre acestea.⁷

Prin definiție, există diferențe semnificative între evoluție și o schimbare revoluționară. În contextul de securitate, aceste diferențe pot fi descrise de

⁴ A se vedea, pentru detalii Alvin și Heidi Toffler, *Război și antirăzboi*, Editura Antet, București, 2000.

⁵ Teodor Frunzeti, *Soluționarea crizelor internaționale*, Editura Institutul European, Iași, 2006, p. 90.

⁶ L. Stăncilă, E. Vasile, *op. cit.*, p. 159.

⁷ Ionel Hornea, *Revoluția informațională, baza revoluției în afaceri militare*, material preluat de pe site-ul http://www.rft.forter.ro/2010_2_t/02-fm/05.htm, la data de 17 iunie 2013.

parametri diferiți. Astfel, *evoluția* este o progresie logică a unui sistem sau cadru organizatoric existent, în timp ce *revoluția* implică o rupere definitivă de precedent.

Îmbunătățirea performanțelor care semnalizează revoluțiile la nivel tactic justifică foarte rar revoluția la nivel operațional sau strategic. O dezvoltare strategică cu adevărat revoluționară modifică percepția relației *mijloace-finalități* și, cel mai important, dictează o reformulare a doctrinei de luptă – preceptele codificate care reglementează operațiile militare⁸. În consecință, revoluțiile nu sunt numai breșe sau răbufniri tehnologice (ori organizatorice) mai inteligente decât inovațiile revoluționare obișnuite; aceste revoluții sunt mai profunde atât în surse, cât și în implicații. Ele presupun discontinuități fundamentale, adică întreruperi dramatice cu extinderea *status quo*-ului, important fiind să recunoaștem că o revoluție nu este pur și simplu o extindere a condițiilor existente – de exemplu, apariția ei în urma creării de noi capacități tehnologice. Fără recunoașterea și exploatarea lor, ambele necesitând o acțiune pozitivă, nu poate fi nicio revoluție. Crearea unei revoluții este, prin urmare, mai mult decât împingerea limitelor tehnologiei militare; este un proces activ, care necesită adaptarea eficientă la nivel individual și organizațional pentru exploatarea cu succes a noilor tehnologii.

Implicațiile noii tehnologii revoluționare nu cunosc de prima dată o largă recunoaștere, organizațiile încercând frecvent să se adapteze tehnologiilor inovatoare în modalități stabilite de acțiune, în scopul de a face ca aceste inovații să dovedească eficacitatea măsurilor întreprinse. Introducerea noilor tehnologii în vechile sisteme poate lua timp pentru realizare, iar organizațiile pot crea noi ineficiențe, chiar dacă unele activități curente devin mai eficiente sau eficace. Poate dura chiar mai mult timp pentru a realiza activitatea în sine – în ambele sale dimensiuni, operațională și organizatorică –, fapt pentru care ar trebui să fie restructurate sau chiar transformate, în vederea realizării pe deplin a noului potențial tehnologic.

Evoluțiile cu adevărat revoluționare nu sporesc totdeauna capacitatea existentă de îndeplinire a misiunii, dar sunt cele mai potrivite pentru a efectua funcții noi sau cerințe neidentificate anterior. Cu toate acestea, deși noile funcții sunt implementate prin metodele acceptate de evaluare, este posibil ca evoluția inovatoare să nu apară, neoferind îmbunătățiri operaționale semnificative. Astfel că, în mediul modificat prin inovare revoluționară, vechile măsuri de eficiență nu mai pot fi corespunzătoare, fiind necesară identificarea unor noi moduri de funcționare și nu mai pot fi relevante pentru obiectivele modificate. Prin inovații revoluționare în domeniul militar, schimbarea paradigmei fundamentale de luptă

---

⁸ Leo S. Mackay Jr., USN, „*Naval Aviation, Information, and the Future*”, Naval War College Review, 1992, p. 7.

existentă este garantată. Astfel, dacă o revoluție în domeniul militar implică o schimbare fundamentală, în care viteza de execuție este la fel de importantă, atunci aceasta ar trebui să fie urmată de schimbarea dimensiunii de măsurare, de la întrebări de genul «cât de mulți am ucis», la «cât de rapid».

Noțiunea de schimbare periodică și fundamentală în ducerea războiului nu este ceva nou, studiile sistematice de impact al tehnologiei asupra fenomenului război fiind relativ recente. Cu siguranță, definitiv pe această temă este lucrarea lui Martin van Creveld, *Tehnologie și război: de la 2000 î.H. până în prezent*, în care istoria militară este împărțită în patru ere: „Era instrumentelor”, „Era mașinii”, „Era sistemelor” și „Era automatizării”.⁹ Aceste delimitări nu sugerează că în aceste perioade nu au avut loc schimbări semnificative în ducerea războiului, fiind, mai degrabă, destinate să ofere un cadru conceptual de explorare a fenomenului. Detalierea aspectelor ce caracterizează fiecare eră în parte, cred că este la îndemâna fiecăruia și de aceea ne vom opri la sublinierea trăsăturilor acestora.

În „Era instrumentelor”, care a durat până la aproximativ 1500 d.H., cea mai mare parte din tehnologie a fost condusă, în primul rând, de forța mușchilor oamenilor și de animale. Tendința generală în „Era mașinii” a fost pentru o creștere progresivă a competențelor profesionale, ceea ce a condus la o cerere crescândă pentru utilizarea potențialului militar într-un mod mai organizat, chiar instituționalizat. Arta războiului în „Era mașinii” a fost perfecționată de Franța lui Napoleon, care a exploatat, pentru prima dată, resursele vaste ale unei națiuni nou industrializate pentru a dota o armată de masă. Această revoluție a coincis cu alte trei schimbări semnificative: o revoluție politică, care a condus la creșterea statului-națiune republican; o revoluție socio-economică, rezultată din Revoluția agricolă; și schimbări economice determinate de răspândirea Revoluției industriale în Franța. Conceptul de „națiune la arme” – *levée en masse* — a permis desfășurarea operațiilor militare la mare distanță și a marcat începutul unei tendințe față de înlocuirea măsurii forței în luptă cu concentrarea focului¹⁰. În „Era sistemelor”, accentul s-a mutat către integrarea tehnologiilor într-o rețea complexă, cu elementele individuale de tehnologie din ce în ce mai integrate cu alte elemente, în primul rând fiind calea ferată, apoi telegraful și ulterior cu alte tehnologii, din ce în ce mai complexe. Această eră a culminat în cel de-al Doilea Război Mondial cu aplicarea inovatoare a mecanizării, aviației și tehnologiei comunicațiilor pentru uz militar – *Blitzkriegul* – care au permis armatei germane reintroducerea mobilității strategice și operaționale, manevrei și inițiativei care au fost, în mod evident,

⁹ I. Hornea, *op. cit.*, p. 19.

¹⁰ *Ibidem.*

absente de pe Frontul de Vest în timpul Primului Război Mondial. Importanța sistemelor a înregistrat un salt suplimentar, după 1945.

În conformitate cu van Creveld, tema unificatoare a acestei ere nu este tehnologia nucleară, așa cum s-ar fi așteptat, ci mai degrabă automatizarea – „*Era automatizării*”. Adevărata poveste din epoca de după cel de-al Doilea Război Mondial este că „*rezultatul invențiilor cardinale și ritmul accelerat de inovare tehnologică a fost o mare creștere a volumului de informații necesare pentru a conduce orice unitate militară, a lua orice decizie, a executa orice misiune, a duce orice operație, campanie sau război*”. Creșterea volumului de informații care trebuie să fie destinat în acest scop a devenit astfel copleșitoare și numai automatizarea și informatizarea procesului de culegere și distribuire a informațiilor a permis comandamentelor militare să țină pasul cu volumul enorm de date. În fiecare dintre aceste cazuri, schimbările revoluționare în ducerea războiului necesită introducerea sau maturizarea noilor tehnologii militare, integrarea lor în sistemele militare noi, adoptarea unor concepte corespunzătoare de ducere a luptei și, în final, adaptarea structurilor organizatorice necesare. Dar o concluzie s-a impus: numai tehnologia, de una singură, nu este suficientă, mai ales atunci când nu este utilizată în folosul umanității, pentru a produce o revoluție în domeniul militar; modul în care se adaptează și structurează organizațiile, sistemele și conceptele militare operaționale la noua tehnologie este important, dar fără un set minim de principii etice și morale, în care să redescoperim omul și demnitatea sa, poate fi numai un simplu exercițiu de imagine, ori un succes pe termen scurt, neaducător de foloase.

Despre morală și etică

Elementele fundamentale ale vieții sociale sunt alcătuite din patru aspecte: *religia, dreptul, puterea și valorile morale*.

O persoană sau o societate nu pot supraviețui prea mult sau nu pot face un bine celorlalți fără existența *religiei*. În mod esențial, religia este un fenomen determinat independent de noi și care face parte din viețile noastre. De aceea, el este un element foarte important care ne îndeplinește nevoile materiale și spirituale și ne modelează viețile personale și de familie.

Chiar dacă noi am fi perfecți, elementele de necontrolat tot ar fi dat altă formă vieților noastre. De exemplu, timpul și locul nașterii noastre, precum și moartea sunt determinate. Noi nu avem nici un cuvânt de spus în alegerea părinților rudelor, a locului de naștere, a copilăriei, a limbii, a rasei și a caracteristicilor fizice. Corpul nostru funcționează fără voința noastră, căci noi nu ne putem controla nici măcar foamea, setea sau somnul. Noi nu putem să ne determinăm nevoile esențiale și modul în care le dobândim. Contribuția pe care o avem în astfel

de funcții zilnice, cum ar fi mâncatul și băutul constă doar în a lucra pentru a le obține. În ciuda dorințelor pe care le avem, suntem înconjurați de condiții de legătură.

Religia are de asemenea un rol important în determinarea *dreptului*, a legilor care ne guvernează viața. Legile nu sunt scopuri în sine, deci ele sunt prețioase atâta timp cât slujesc indivizii și societatea. Pentru a avea o societate sănătoasă, legile nu trebuie să contrazică natura și legile creației, ci ar trebui să ia în considerare și religia națiunii, istoria, sociologia, antropologia, precum și legile naturale ale fizicii și chimiei, dreptul nefiind o știință independentă, ci mai degrabă una care cuprinde totul. Dacă nu ar fi fost așa, atunci legile nu s-ar fi potrivit cu elementele esențiale ale naturii și ar fi fost mai mult dăunătoare decât benefice. În definirea dreptului este hotărâtor să cunoaștem umanitatea foarte bine, să luăm în considerare natura de bază a oamenilor, să le înțelegem nevoile, să căutăm metode de a le îndeplini și să analizăm relațiile interpersonale și dinamica dintre societate și membru.

Puterea este un aspect însemnat al vieții sociale, căci legile nu pot fi puse în aplicare, iar siguranța internă și cea externă nu pot fi stabilite fără ea. Puterea nu este, și nu ar trebui să fie un scop în sine. Ea este prețioasă atâta timp cât este utilă legii, judecății și dreptății.

Umanitatea încă se mai confruntă cu o problemă ce va dăinui mereu. Ce se poate face atunci când individualitatea acoperă toate valorile, rasismul învinge principiile universale, iar modul de rezolvare a disputelor internaționale este decis de către putere? Nu putem vorbi despre rațiune și dreptate atunci când problemele sunt abordate doar prin pură putere. Puterea este o potențială forță care ar putea ajuta în rezolvarea unor probleme dacă este folosită în mod rațional, însă dacă este condusă de emoții, ea devine un instrument dăunător. Ceea ce l-a făcut pe Alexandru cel Mare să se simtă amețit, ceea ce a distrus geniul lui Napoleon și l-a transformat pe Hitler într-un monstru, a fost nebunia de a înlocui dreptatea cu puterea. Se pare că problemele din ziua de azi vor continua, inclusiv în domeniul militar, până când cei puternici vor decide să adere la dreptate, iar oamenii vor judeca cu dreptate în timp ce pășesc peste grijile lor zilnice, acompaniați de valorile eticii și moralei.

Religia și *valorile morale* care îi construiesc baza au fost acceptate pe plan universal de-a lungul istoriei și nu depind de timp și loc. Impactul valorilor morale asupra unui individ depinde de credințele religioase ale acestuia și de modul în care acestea sunt puse în aplicare. Pe lângă acestea, ele joacă un rol important în educarea oamenilor, punerea în aplicare a legii și obținerea efectelor dorite. Posibilul argument conform căruia religia și valorile morale nu au nici un loc în

dezvoltarea societăților, este unul greșit, căci oameni din multe țări dezvoltate sunt foarte dedicați religiilor lor.

În ciuda a mai bine 200 de ani de corupție a valorilor religioase în toată lumea, oamenii se întorc încă o dată spre religie. În multe țări dezvoltate, liderii sunt religioși, chiar dacă populația ar putea ignora valorile religioase. Deși aceste țări sunt seculare, nu a existat niciodată vreo încercare de a profita de religie pentru viața individuală sau socială sau de a le controla. Pe lângă acestea, religia are un cuvânt de spus în politicile interne și externe. De exemplu, putem observa influența religiei asupra codurilor penale.

Chiar și istoricii occidentali afirmă că creștinismul este cel mai important element în modelarea structurii sociale moderne a Occidentului. Potrivit lor, creștinismul a jucat întotdeauna un rol important în stabilirea legilor, a sărbătorilor religioase, a rugăciunilor publice și a multor aspecte din viața socială și politică.

Termenii de morală și etică, în limbajul obișnuit, sunt folosiți adeseori ca fiind sinonimi, deși în realitate lucrurile stau altfel. Morala¹¹ reprezintă un fenomen real, care privește comportamentul cotidian, în vreme ce etica este o știință care își propune să investigheze acest fenomen. Aceasta se poate defini ca fiind un ansamblu de norme de reglementare a comportamentului, fundamentate pe valorile de bine/rău, moral/imoral, cinste și corectitudine, sinceritate, responsabilitate, larg răspândite în cadrul unei colectivități, norme caracterizate printr-un grad ridicat de interiorizare și impuse atât de către propria conștiință, cât și de presiunea atitudinii celorlalți. Morala este formată din valori, norme și modele exemplare prin care se urmărește reglementarea raporturilor interumane, reprezentând astfel o parte considerabilă a vieții noastre. Ea ne apare ca un ideal, în sensul normativ al acestui termen. Ideal către care trebuie să tindem fiecare dintre noi. Noi nu putem să fim numai performanți, să urcăm doar pe scara socială, profesională, ci și pe cea a valorilor morale. Iar dacă individul își propune să urce în ierarhia socială și profesională sfidând perceptorile morale, destinul lui nu va fi împlinit.

Spre deosebire de morală, etica este teoria sau știința care investighează acest fenomen, teoria asupra moralei.¹² Constatăm, astfel, că morala cuprinde reguli de comportament uman, în vreme ce etica își propune să cerceteze aceste reguli. Etica încearcă să dea răspuns la întrebarea „cum trebuie să acționeze individul în raport cu sine însuși, cu semenii săi și cu cei din jur”¹³. Etica înseamnă o concepție coerentă,

---

¹¹ Termenul de *morală* derivă din latinescul *mores*, care are aceeași accepțiune de obiceiuri, moravuri, datini.

¹² Aurel Damșa, *Etica și deontologia profesională a militarilor*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2011, p. 378.

¹³ Maria Furst, Jurgen Trinks, *Philosophie*, Editura Humanitas, București, 1992, p. 198.

sistematică, legată de normele vieții morale, altfel spus, de ce se cuvine și ce nu. Cuvântul vine din greacă, unde semnifică morav, obicei, caracter.¹⁴

Principala misiune a eticii este prescrierea de reguli atât pentru conduita individuală, cât și pentru organizarea socială a vieții morale. Din această perspectivă, etica poate fi definită, în sens larg, ca fiind *disciplina care se ocupă cu ce este valoros în viață, cu ce merită să dorim și cu regulile ce ar trebui să guverneze comportamentul uman*.¹⁵

Ce înseamnă cuvântul „etică”? Destui oameni sunt tentați să asocieze etica și sentimentele, gândindu-se probabil la un soi de vibrație empatică față de aproapele nostru. Dar etica nu este legată în mod necesar de anumite stări afective. Acestea sunt schimbătoare, capricioase și nu pe deplin supuse rațiunii, astfel încât foarte frecvent tocmai sentimentele sunt acelea care ne îndeamnă să ne abatem de la normele etice. Etica se află într-o relație necesară cu religia, majoritatea religiilor susțin standarde etice înalte. Dar dacă etica n-ar fi decât un apanaj al religiei, atunci ea nu ar fi valabilă decât pentru persoanele religioase. Or, etica se adresează în egală măsură ateilor și sfinților, astfel încât nu poate fi în niciun caz confundată cu religia sau pe deplin subordonată ei.

Totodată, a te comporta etic nu e totuna cu a respecta legea – o idee pe care o vom susține cu diferite argumente în cele ce urmează. Nu rareori legea încorporează anumite convingeri morale, pe care le împărtășesc numeroși cetățeni ai unui stat. Dar legea, ca și sentimentele, se poate abate față de ceea ce este etic.

În sfârșit, a fi etic nu se confundă cu a te conforma pe deplin unor modele de conduită acceptate în societate. În multe cazuri, majoritatea oamenilor cultivă într-adevăr tipare comportamentale juste sub aspect etic, dar nu întotdeauna. Uneori, aceste modele sociale de comportament se pot afla în conflict cu principiile etice. Se poate întâmpla ca o întreagă societate să fie moralmente coruptă; au existat și există, din păcate, exemple în acest sens. Pe de altă parte, dacă a te comporta etic ar fi totuna cu a imita modelele social acceptate, atunci, pentru a ști ce este corect din punct de vedere etic, individul ar trebui să afle ce anume se consideră acceptabil în societatea din care face parte. În plus, lipsa unui deplin consens social face imposibilă identificarea eticii cu ceea ce se consideră acceptabil într-o anumită societate.

Lăsând de-o parte opiniile curente ale oamenilor de afaceri americani despre înțelesul eticii și particularitățile semantice ale termenului englezesc *ethics*¹⁶, trebuie să ne întrebăm ce se înțelege în mod curent prin cuvântul „etică” în românește, spre a face anumite distincții lămuritoare. La noi, termenul *etică* are cel puțin trei semnificații diferite. În primul rând, etica se referă la așa-numitele

¹⁴ Termenul *etică* derivă din grecescul *ethos* care înseamnă datină, moravuri, obiceiuri.

¹⁵ Vasile Morar, *Etica în afaceri și în politică*, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 39.

¹⁶ *Idem*, p. 7.

moravuri, cutume și obiceiuri tradiționale specifice diferitelor culturi. Astfel de cutume tradiționale există și în domeniul economic. În Occident, prețurile afișate în magazine nu sunt, de regulă, negociabile; în Orient, tocmeala dintre vânzător și cumpărător este aproape obligatorie. Lumea apuseană pune mare preț pe punctualitate, pe când în America Latină sau în Africa se consideră că un om este cu atât mai important și mai vrednic de stimă cu cât își permite să întârzie mai mult. În Occident, comisiunile acordate, mai mult sau mai puțin „pe sub masă”, unor oficiali cărora li se solicită un contract sau anumite facilități fiscale ori comerciale sunt considerate profund imorale; nu același lucru se poate spune despre țările în curs de dezvoltare, unde mituirea funcționarilor publici constituie o practică obișnuită, de multe ori la vedere.

Pentru a evita posibilele confuzii terminologice, vom denumi *ethos* acest ansamblu de cutume și obiceiuri tradiționale care, după cum vom arăta în continuare, interesează mai curând antropologia culturală decât etica propriu-zisă.

În al doilea rând, prin termenul „etică” se înțelege ansamblul de valori și norme care definesc, într-o anumită societate, omul de caracter și regulile de comportare justă, demnă și vrednică de respect, a căror încălcare este blamabilă și vrednică de dispreț. În această accepțiune, etica promovează anumite *valori*, precum cinstea, dreptatea, curajul, sinceritatea, mărinimia, altruismul etc., încercând să facă respectate *norme* de genul: „Să nu minți!”, „Să nu furi!”, „Ajută-ți aproapele!” etc.¹⁷

Problema ține, deci, mai mult de moralitatea și de buna-credință a oamenilor. Drept urmare, tendința, atât la nivel global, la nivelul Uniunii Europene, cât și în România, este de a promova apariția unor coduri de conduită, elaborate chiar de către furnizorii de servicii (ca o garanție a respectării lor de către aceștia) spre a reglementa astfel de situații aflate la limita dintre morală și drept.¹⁸

Chestiuni semantice privind etica în afaceri

Etica în afaceri este un domeniu academic și un subiect de dezbatere publică destul de recent¹⁹. Ca mai toate noutățile din secolul XX, și *business ethics* este o invenție americană. Pentru unii, originea transatlantică a noii discipline este o garanție de calitate, seriozitate și performanță; pentru alții, dimpotrivă, orice vine de peste ocean trebuie să fie ceva teribil de rudimentar, superficial și – neapărat – „imperialist”. Entuziasmată sau detestabilă, etica în afaceri a luat rapid amploare în spațiul nord-american, de unde s-a răspândit apoi în toată lumea „civilizată”, mai

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ Dan Cimpoeru, *Dreptul internetului*, Editura CHBeck, București, 2012, p. 281.

¹⁹ Dan Căciun, *Etica în afaceri*, preluat de pe site-ul <http://www.biblioteca.digitala.ase.ro/biblioteca/carte.asp?id=398&idb>.

exact în țările în care se poate vorbi cu temei despre economie de piață și stat de drept. Cu britanicii în frunte, europenii s-au „contaminat” și ei de interesul crescând față de etica în afaceri abia în anii de după 1980. În România, acest interes este deja actual. Multe dintre universitățile cu profil economic, au această disciplină în curricula universitară.

Ce este etica în afaceri? La prima vedere, este ușor de înțeles că „etica în afaceri” este un domeniu care urmărește să clarifice problemele de natură morală ce se ridică în mod curent în activitatea agenților economici dintr-o societate capitalistă. Potrivit unei opinii, etica în afaceri este definită drept „perspectiva etică, fie implicită în comportament, fie enunțată explicit, a unei companii sau a unui individ ce face afaceri”²⁰. Comportamentul și declarațiile pot, firește, să se contrazică, astfel încât despre o corporație se poate spune uneori că, deși afișează un *credo* etic pus, chipurile, în serviciul comunității, daunele teribile provocate mediului înconjurător arată care îi sunt adevăratele convingeri. De George, R. T. situează etica în afaceri la nivelul unei simple *descrieri* a ceea ce declară și face efectiv un agent economic, în raport cu anumite considerente etice²¹.

Lewis este de altă părere, definind etica în afaceri drept „acel set de principii sau argumente care ar trebui să guverneze conduita în afaceri, la nivel individual sau colectiv”. Dacă suntem de acord că există numeroase lucruri pe care oamenii de afaceri nu ar trebui să le facă, etica în afaceri în acest al doilea sens se referă la ceea ce oamenii *ar trebui* să facă în afaceri. După Lewis, etica în afaceri își delimitează problematica la nivelul *normelor* de comportament moral care indică agenților economici ce trebuie și ce nu trebuie să facă în activitatea lor specifică.²²

În opinia lui Roger Crisp²³, etica în afaceri este un domeniu de investigații filosofice, având propriile sale probleme și teme de discuție, specialiști, publicații, centre de cercetare și, desigur, o varietate de curente sau școli de gândire. În acest sens, Crisp sugerează că „etica în afaceri se referă la străduințele filosofice ale ființelor umane de a sesiza principiile care constituie etica în afaceri, de obicei în ideea că acestea ar trebui să devină «etica» afacerilor și a oamenilor de afaceri reali”. Într-un limbaj ceva mai inteligibil, Crisp vrea să spună că etica în afaceri urmărește să evalueze și să susțină cu argumente raționale valorile și normele morale care ar trebui să guverneze jocul economic, cu speranța că explicațiile sale pot contribui la ameliorarea practicii morale în mediul de afaceri.

²⁰ De George R. T., *Business Ethics*, 3rd edition, MacMillan, New York, 1990.

²¹ *Idem*, p. 5.

²² Lewis P. V., *Defining 'Business Ethics': Like Nailing Jello to the Wall*, în „Journal of Business Ethics”, 1985, p. 839.

²³ Cowton Ch., Crisp R. (editors), *Business Ethics. Perspectives on the Practice of Theory*, Oxford University Press, 1998.

Simpla lectură a definițiilor de mai sus ar putea să explice de ce atât de mulți oameni de afaceri sunt sceptici în ceea ce privește relevanța eticii în afaceri față de problemele lor curente și față de dilemele practice cu care se confruntă în activitatea lor. Departate de a face ca faptele nude să apară într-o lumină mai clară și să fie mai ușor de înțeles, filosofi par să vorbească despre o altă lume, rătăcindu-se în speculații umbroase, ce n-au nimic comun cu preocupările presante ale celor care se ocupă de afaceri. Iată, în acest sens, ce spune Laura Nash²⁴: „Etica în afaceri este studiul modului în care normele morale personale se aplică în activitățile și scopurile întreprinderii comerciale. Nu este un standard moral separat, ci studiul modului în care contextul afacerilor pune persoanei morale, ce acționează ca agent al acestui sistem, propriile sale probleme specifice”.

O definiție și mai scurtă propun Andrew Crane și Dirk Matten²⁵: „Etica în afaceri este studiul situațiilor, activităților și deciziilor de afaceri în care se ridică probleme în legătură cu ceea ce este moralmente bine și rău”. Observăm că „etica în afaceri” este o expresie compusă, al cărei sens poate fi inteligibil numai în măsura în care cititorul neavizat știe ce înseamnă cuvintele „etică” și „afaceri”. Cu această condiție, este ușor de înțeles că, în rând cu etica medicală, etica juridică sau bioetica, *business ethics* este o teorie etică *aplicată*, în care conceptele și metodele eticii, ca teorie *generală*, sunt utilizate în abordarea problemelor morale specifice unui anumit domeniu de activitate, precum medicina, justiția sau afacerile militare.²⁶

BIBLIOGRAFIE

TOFFLER Alvin și Heidi, *Război și antirăzboi*, Editura Antet, 2000.

FRUNZETI Teodor, *Soluționarea crizelor internaționale*, Editura Institutul European, Iași, 2006.

BRAILLARD Philippe et MASPOLI Gianluca, *La révolution dans les affaires militaires, – paradigms stratégiques, limites et illusions*,
<http://www.diplomate.gouv.fr>

²⁴ Nash L. L., *Good Intentions Aside. A Manager's Guide to Resolving Ethical Problems*, 2nd edition, Boston, Massachusetts, Harvard Business School Press, 1995, p. 5.

²⁵ A. Crane, D. Matten, *Business Ethics. A European Perspective*, Oxford University Press, 2004.

²⁶ D. Crăciun, *op. cit.*, p. 6.

JOXE Alain, *Révolution dans les Affaires Militaires*, <http://www.ehess.fr>

ARISTOTEL, *Etica nicomahică*, Editura Antet, Prahova, 2008.

BAIER K., SINGER P., *Egoismul*, în „Tratat de etică”, Editura Polirom, București, 2006.

BAUMHART R., *How Ethical are Businessmen?*, Harvard Business Review, 39 (4), 1961.

BOWIE N., *Business Ethics, a Kantian Perspective*, Blackwell Publishing, 1999.

BOWIE N. și DUSKA R., *Business Ethics*, Second Edition, Prentice Hall Inc., New Jersey, 1990.

ASOCIAȚIA ABSOLVENȚILOR UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE DE APĂRARE "CAROL I" "AD HONORES"

SCOP

Asociația se adresează absolvenților U.N.Ap. "Carol I", militari și civili, acordând sprijin în organizarea de activități pentru afirmarea și apărarea valorilor, drepturilor și intereselor absolvenților săi

ACTIVITĂȚI

- sprijinirea procesului de învățământ din universitate
- activități caritabile de înțajutorare a studenților universității și membrilor asociației
- premierea celor mai valoroase lucrări de licență și masterat ale studenților Universității
- sprijinirea activității de cercetare științifice din universitate

Ajutați-ne să putem ajuta!
De la înființare până în prezent asociația a sprijinit procesul de învățământ din universitate

Informații suplimentare: www.unap.ro

Cont bancar: RO95BRDE441SV43420764410

Cont de înregistrare fiscală: 27898613

e-mail: asociațiauap@gmail.com

Telefon: 0744.207.444

Fax: 021/319.48.66

ÎN ATENȚIA COLABORATORILOR !

Pentru o mai bună procesare a articolelor și pentru introducerea revistei în baza de date internațională CEEOL, dorim respectarea următoarelor cerințe **obligatorii**:

- ✓ **titlul articolului – română și engleză;**
- ✓ **abstractul – română și engleză;**
- ✓ **cuvinte-cheie (5-6) – română și engleză;**
- ✓ **instituția din care provine autorul;**
- ✓ **e-mail, telefon, fax (o adresă de contact);**
- ✓ **bibliografie.**

1. *Textul.* Se introduce în Microsoft Word, folosind fontul Times New Roman și tastatura standard românească. Nu sunt acceptate fonturile care au mapări neobișnuite (în care caracterele diacritice – ș, ț, â, î, â și Ș, Ț, Ă, Î, Â – înlocuiesc alte caractere - [,], @, ~, \ ș.a.m.d.). Textul în limba română trebuie să aibă în mod obligatoriu diacritice. Articolul trebuie cules, pur și simplu, fără nicio altă formatare în afara sublinierilor, acolo unde este cazul folosind bold și italic. Paragrafele vor fi delimitate de un Enter, părțile articolului fiind separate între ele prin două-trei paragrafe goale.

2. *Ecuatiile.* Indiferent de locul pe care îl ocupă în cadrul articolului, ecuațiile se introduc numai în Microsoft Equation Editor. La limită, se acceptă ecuații scrise de mână, numerotate și trimise separat de restul articolului).

3. *Figurile.* Sunt acceptate formatele vectoriale standard. În cazul figurilor produse cu o altă aplicație decât Microsoft Word (de exemplu, Corel Draw sau AutoCAD), fișierele respectivelor aplicații vor fi trimise împreună cu restul articolului. Figurile trimise în format electronic vor fi desenate la dimensiunile la care pot fi tipărite, iar dimensiunea textului trebuie să fie între 8 și 12 puncte tipografice. Sunt acceptate și figuri desenate de mână, pe foi separate de restul articolului, cu condiția ca desenele să fie clare și să poată fi ușor identificat locul din cadrul articolului în care trebuie să se regăsească.

4. *Imaginile.* Imaginile scanate trebuie incluse atât în documentul Microsoft Word, cât și trimise separat. Nu se recomandă folosirea imaginilor preluate de pe Internet, deoarece acestea nu satisfac cerințele necesare pentru tipărirea lor (având o rezoluție mult inferioară celei necesare pentru un tipar de calitate). Imaginile de calitate au o rezoluție de minimum 200 dpi. Pentru formatele JPEG și GIF aveți în vedere ca, în urma compresiei, calitatea imaginii să devină rezonabilă.

5. *Numerotarea.* Ecuatiile, figurile, tabelele, titlurile din bibliografie vor fi numerotate cu cifre arabe, astfel:

- între paranteze pătrate pentru bibliografie;
- între paranteze rotunde pentru formule;
- prin exponent, în cazul notelor de subsol;
- precedate de denumire, în cazul observațiilor, figurilor, tabelor etc.

Rugăm autorii să redacteze articolele atât în limba română, cât și în limba engleză.

Vă mulțumim !

Redacția

Revista de Științe Militare

EDITOR
Secția de Științe Militare
a
Academiei Oamenilor de Știință
din România

CONSILIUL EDITORIAL
PREȘEDINTE DE ONOARE
general (r) prof. univ. dr. H. C. Vasile CÂNDEA

PREȘEDINTE
general (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI

REFERENȚI ȘTIINȚIFICI
general (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA
contraamiral de flotilă (r) prof. univ. dr. Marius HANGANU

MEMBRI
general (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU
general maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU
general de flotilă aeriană prof. univ. dr. Gabriel-Florin MOISESCU
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA
locotenent-colonel dr. Cristophe MIDAN, Franța
dr. Karina MARCZUK, Polonia
prof. univ. dr. Adrian GHEORGHE, SUA
Dr. Dana PERKINS, SUA
general de brigadă Bohuslav Prikryl, Polonia
general de brigadă Boris Dürkech, Slovacia
general de brigadă (r) Rudolf Urban, Republica Cehă
colonel Gábor Boldizsár, Ungaria
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU

COLEGIUL DE REDACȚIE
Director
colonel lector univ. dr. Alexandru STOICA
e-mail: editura@unap.ro

Redactor
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU
e-mail: esiteanu@yahoo.com

Referent de specialitate
Diana DIACONESCU

Corector
Mariana ROȘCA

Tehnoredactor
Catherine PĂVĂLOIU

Tipar executat
la Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”
Șoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5, București
e-mail: editura@unap.ro
Tel.: 319.59.69; 319.48.80/215; 453

Revista de Științe Militare apare trimestrial.

COPYRIGHT: sunt autorizate orice reproduceri,
fără perceperea taxelor aferente, cu condiția indicării
precise a numărului și datei apariției revistei din care provin.

Coperta I: Regele României, Carol I – 100 de ani de la trecerea sa în
neființă
Sursa: www.wikipedia

Coperta II: Columna lui Traian. Sursă: Muzeul Militar Național,
prin amabilitatea domnului Neculai Moghior, șeful Secției Documentare.
Coperta IV: Prezentarea CYBER SMART DEFENCE SRL – Sponsorul
acestui număr al revistei.

*Pentru publicarea de materiale promoționale în cuprinsul revistei,
rugăm agenții economici și pe toți cei interesați să se adreseze redacției
pentru a conveni forma de colaborare.*

628/2014

C. 246/2014